Folktale Reader

བོད་དབྱིན་དམངས་སྒྲུང་ཀློག་དེབ།

Sandra Benson

(Author རྩོམ་པ་པོ།)

Klu rgyal tshe ring & Klu rgyal ཀླུ་རྒྱལ་ཚེ་རིང་དང་ཀླུ་རྒྱལ།

(Tibetan Translators ཡིག་བསྒྱུར་བ།)

Tshe dbang rdo rje ཚེ་དབང་རྡོ་རྗེ & Kevin Stuart

(Editors རྩོམ་སྒྲིག་པ།)

Zho ra bante sgom pa *&* Nor bhe ཞོ་ར་བནྟེ་སྒོམ་པ་དང་ནོར་བྷེ།

(Illustrators རི་མོ་བ།)

Contents དཀར་ཆག

Preface སྔོན་འགྲོའི་གཏམ།

1: Uncle Dunba and the King’s Pots ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་དང་རྒྱལ་པོའི་སླ་ང་། <4>

2: The Smart Horse and the Wolf བློ་གྲོས་ཅན་གྱི་རྟ་ཕོ་དང་སྤྱང་ཀི། <8>

3: The Three Friends གྲོགས་པོ་གསུམ། <12>

4: Uncle Dunba Paints a Bull ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་གླང་ལ་རྩི་བྱུགས་པ། <15>

5: The Sheep Meets the Wolf ལུག་སྤྱང་ཀི་དང་འཕྲད་པ། <19>

6: The Lion and the Rabbit སེང་གེ་དང་རི་བོང་། <22>

7: Uncle Dunba Makes the King Bark Like a Dog ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་རྒྱལ་པོར་ཁྱི་སྐད་སྒྲོག་ཏུ་བཅུག <26>

8: The Goat, the Fox, and the Wolf ར་མ་དང་ཝ་མོ། སྤྱང་ཀི <30>

9: The Cat’s Reward བྱི་ལའི་བྱ་དགའ། <35>

10: The Rabbit and the Turtle རི་བོང་དང་རུས་སྦལ།<39>

11: The Monkey and the Carpet སྤྲེའུ་དང་ས་གདན། <43>

12: The King of Frogs སྦལ་པའི་རྒྱལ་པོ། <48>

13: The Two Lazy Boys ལེ་ལོ་ཅན་གྱི་བུ་གཉིས། <51>

14: Uncle Dunba Saves the King’s Life ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་རྒྱལ་པོའི་སྲོག་སྐྱབས་པ། <55>

Story Translations སྒྲུང་གཏམ་བསྒྱུར་ཡིག <59>

Pictures རི་མོ། <67>

Preface སྔོན་འགྲོའི་གཏམ།

I am grateful to Tashi Dundop of *Drang char* magazine for encouraging me to do this project. He patiently helped me translate several stories into English. I thank several other Tibetans who helped me with translation. I thank Mary Patterson, Peter Healey, and Karl Peet for offering invaluable suggestions and proofreading the manuscript. The Santa Fe Community College generously donated several textbooks for reference use. Susan Costello worked closely with me for the past two years, maintaining long distance connections and keeping me focused on the finished product. I am also deeply indebted to Kevin Stuart who suggested I apply for funding for the book, made endless helpful suggestions, prompted a re-write of the entire book, took on the burdensome task of editing, directed the translation into Tibetan, and supervised the final production of this book.

This book is dedicated to the education of Tibetan children. All the people mentioned generously volunteered their time to ensure the completion of this book.

Sandra Benson

ལས་འདི་སྒྲུབ་པར་སྒྲང་ཆར་རྩོམ་སྒྲིག་ཁྲུའུ་ཡི་བཀྲ་ཤིས་དོན་འགྲུབ་མཆོག་གིས་བདག་ལ་སྐུལ་སློང་ཆེན་པོ་བྱས་པ་མ་ཟད། སུན་སྣང་ཅི་ཡང་མེད་པར་དབྱིན་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བར་རོགས་རམ་ཆེན་པོ་གནང་བས་འདིར་སྙིང་ཐག་པ་ནས་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཞུས་པ་ཡིན། དེ་དང་ཆབས་ཅིག་མ་ཞུ་ལ་རྒྱ་ཆེ་བའི་བསམ་འཆར་གནང་མཁན་དང་ཞུ་དག་མཛད་མཁན་Mary Patterson, Peter Healey, Karl Peetབཅས་ལ་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཞུས་པ་ཡིན། གཞན་ཡང་སྤྱི་སེམས་ཆེན་པོ་སྒྲོས་དཔེ་ཆ་རེ་འགའ་ཟུར་ལྟའི་དཔྱད་གཞིར་གནང་མཁན་གྱི་Santa Fe Community Collegeདང་། སྙིང་ཉེ་ཉེ་སྔོས་ལོ་གཉིས་རིང་བདག་གི་ཆེད་རྩོམ་འགྲུབ་པར་རོགས་རམ་བྱེད་མཁན་དང་དུས་རྒྱུན་དྲན་སྐུལ་གནང་མཁན་Susan Costelloབཅས་ལའང་འདིར་ལྷག་བསམ་རྣམ་དག་གིས་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཞུས་པ་ཡིན། དེ་དུང་ཡང་དཔེ་ཆ་འདི་རོགས་སྐྱོར་མ་དངུལ་བཙལ་བར་གྲོས་མགོ་འདོན་མཁན་དང་བརྗོད་ཐབས་བྲལ་བའི་ཕན་པ་གནང་མཁན་གང་དེ་Kevin Stuartལ་ང་རང་སེམས་འགྲུལ་ཚད་མེད་ཐེབས་ཏེ། ཁོང་གིས་སྐྱུར་སྐབས་ཀྱིས་དཔེ་ཆ་ཧྲིལ་པོ་བསྐྱར་འབྲི་བྱས་པ་མ་ཟད་རྩོམ་སྒྲིག་གི་ཁུར་ལྗིད་མོ་དང་དུ་བླངས་ཤིང་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བར་མཛུབ་སྟོན་དང་། དཔེ་ཆའི་རྩོམ་ཡིག་དག་ལ་ལྟ་སྐུལ་མཛད་པ་ཡིན།

དཔེ་ཆ་འདི་ནི་བོད་ཀྱི་བྱིས་པ་དག་གི་སློབ་གསོར་ཁ་ཕྱོགས་ཤིང་། གོང་ན་བྲིས་ཡོད་པའི་མི་སྣ་དག་གིས་སྤྱི་སེམས་འཕོལ་བའི་ངང་རང་འགུལ་གྱིས་ལས་འདིར་ཞུགས་ནས་དཔེ་ཆ་འདི་ལེགས་འགྲུབ་བྱུང་བར་ཁག་ཐེག་བཟོས་པ་ཡིན།

Sandra Benson

1
Uncle Dunba and the King's Pots

Every day Uncle Dunba **cook**s food for the **king**. Uncle Dunba works **hard** for the king. The king is not very **kind** to Uncle Dunba. The king's **food** is very tasty. Uncle Dunba's food is not very **tasty**.

Every night the king tells Uncle Dunba to **put** big **pot**s of food on the **table**.

One day the king goes away. **Before** the King goes away he **tells** Uncle Dunba, "Do not **eat** the **tsamba** in this pot. If you eat this, you **die**."

"Do not eat the **eggs** in this **other** pot. There are many **bird**s in the pot. If you **open** the pot, the birds **fly** away," **say**s the king. Then the king goes away.

First, Uncle Dunba eats all the *tsamba*. And then he eats all the eggs.

The next day the king comes back. The king looks in the pots. The pots are **empty**.

"Where are the birds and the *tsamba*?" asks the king.

"The birds are **noisy**. I open the pot and they fly away. I am so sad I want to die. So I eat the *tsamba*. Oh, how **sad**. I am not dead," says Uncle Dunba.

New Words ཐ་སྙད་གསར་བ།

king རྒྱལ་པོ།

cook ཟས་གཡོ་སྦྱོར་བྱེད་པ།
ཇ་མ།

hard ལས་ལ་བརྩོན་པ།

kind བརྩེ་བ། བྱམས་པ།

food ཟ་མ། ཟས།

tasty ཞིམ་པོ།

put བཞག་པ།

pot སླང་།

table ཅོག་ཙེ།

before སྔོན་དུ།

tell བཤད།

eat ཟ་བ།

tsamba རྩམ་པ།

die ཤི་བ།

egg སྒོང་།

other གཞན་པ།

bird བྱ།

open ཕྱེ་བ།

fly འཕུར།

say བཤད།

first ཐོག་མར། དང་པོ།

empty སྟོང་བ།

noisy སྒྲ་ཆེ་བ།

sad སྐྱོ་བ།

Grammar--Simple Present Tense བརྡ་སྤྲོད་ལས་སྐྱེར་བཏང་ད་ལྟ་བ།

Simple Present--the verb states actions that occur everyday, habitually, generally or now. It can also express general statements of fact. འདིའི་བྱ་ཚིག་གིས་ཉི་མ་རེར་བྱུང་བའི་བྱ་བའམ་གོམས་གཤིས་རང་བཞིན། སྤྱིར་བཏང་རང་བཞིན་ནམ་ད་ལྟའི་འགྱུལ་སྐྱོད་གསལ་བཤད་བྱེད་པ་མ་ཟད། དངོས་དོན་གང་ཞིག་གི་གནས་ལུགས་བརྗོད་པ་ཡང་མཚོན་ཐུབ།

→Example: A simple sentence using simple present tense. དཔེར་ན། སྤྱིར་བཏང་གི་ཚིག་ཅིག་ལ་སྤྱིར་བཏང་གི་ད་ལྟ་བའི་རྣམ་པ་བཀོལ་སྤྱོད་བྱེད་དགོས།

→*Pronoun* + *Verb* + *Noun* ཚབ་ཚིག + བྱ་ཚིག + མིང་ཚིག

• I	eat	food.
• He/She/It	eats	food. (Add an 's' to the verb with he/she/it.) ‖ (He/she/itཡི་རྗེས་སུ་ཡོད་པའི་བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ's'སྦྱོར་དགོས།)
• You	eat	food.
• We	eat	food.
• They	eat	food.

Grammar--Articles བརྡ་སྤྲོད་ལས་དམིགས་སུ་འཛིན་པའི་ཚིག

→Always use 'a,' 'an,' or 'the' before a noun. A noun is a person, place or thing. མིང་ཚིག་ནི་ས་ཆའམ་མི། དངོས་པོ་གང་རུང་ཞིག་གི་མིང་ཡིན་ལ། མིང་ཚིག་གི་སྔོན་དུ་ནམ་ཡིན་རུང་'a'དང་'an' 'the'བཀོལ་བ་ཡིན།

- a before nouns that start with a consonant. མིང་ཚིག་གི་ཐོག་མ་གསལ་བྱེད་ཡི་གེ་ཡིན་པ་དེའི་སྔོན་དུ་'a'སྦྱོར་དགོས།
- an before nouns that start with a vowel: 'a,' 'e,' 'i,' 'o,' 'u.' མིང་ཚིག་གང་ཞིག་གི་ཐོག་མ་དབྱངས་ཡིག་སྟེ་'a'དང་'e' 'i' 'o' 'u'ཡིན་པ་དེའི་སྔོན་དུ་'an'སྦྱོར་དགོས།
- 'the' before a particular noun བྱ་དངོས་ཤིག་དམིགས་སུ་འཛིན་པའི་ཚིག་གི་སྔོན་དུ་'the'སྦྱོར་དགོས།

→Example: Using an article with the singular form of the verb 'to be.' དཔེར་ན། དམིགས་སུ་འཛིན་པའི་ཚིག་'a'དང་'an' 'the'གསུམ་ནི་མིང་ཚིག་རྐྱང་པའི་སྔོན་དུ་བྱ་ཚིག་'to be'(is, am, are)དང་མཉམ་དུ་སྦྱོར་དགོས།

- He is a cook.
- I am a cook.

→Don't use an article with 'they' or 'we.' དམིགས་སུ་འཛིན་པའི་ཚིག་གང་ཞིག་'they'དང་'we'ལ་སྦྱོར་མི་རུང་།

- They are cooks. We are cooks.

Exercises སྦྱང་གཞི།

1. Choose the best answers for these questions. ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས་དགོས།

A. Who cooks food for the king?
(a) The mother cooks food for the king.
(b) The sister cooks food for the king.
(c) Uncle Dunba cooks food for the king.
(d) The daughter cooks food for the king.

B. What does Uncle Dunba put on the table?
(a) Uncle Dunba puts birds on the table.
(b) Uncle Dunba puts eggs on the table.
(c) Uncle Dunba puts *tsamba* on the table.
(d) Uncle Dunba puts big pots on the table.

C. What does the king do?

(a) The king doesn't go away.
(b) The king goes to sleep.
(c) The king goes to cook.
(d) The king goes away.

D. How many birds are in the pot?

(a) There are a few birds in the pot.
(b) There are two birds in the pot.
(c) There is one bird in the pot.
(d) There are many birds in the pot.

2. Complete these sentences with the correct noun. ཡང་དག་པའི་མིང་ཚིག་བཀོལ་ནས་གཤམ་གྱི་ཚིག་གྲུབ་དག་གི་ཁ་སྐོངས།

(a) First, Uncle Dunba eats all the ______________.
(b) The king looks inside the __________________.
(c) The ______________ are noisy.
(d) The king's _____________ is very tasty.

3. Write answers to these questions. དྲི་བ་འདི་དག་གི་དྲིས་ལན་ཐོབས།

(a) Who cooks the food?____.
(b) What is in the pot?____.
(c) Where is the food?____.
(d) Who eats the *tsamba*?____.
(e) Where are the birds?____.
(f) Who works hard?____.
(g) Are there eggs in the pot?____.
(h) Where is the *tsamba*?____.

4. Rewrite these sentences correcting the spelling mistakes གཤམ་གསལ་ཚིག་གྲུབ་དག་གི་སྦྱོར་གློག་ནོར་བ་རྣམས་དག་པར་བཅོས་ཏེ་བསྐྱར་འབྲི་བྲོས།

(a) Ever day Uncle Dunba cooks food for the king.
____.
(b) The king tells Uncle Dunba to put gib pots of food on the tible.
____.
(c) One day the kin goes away. _______________________.
(d) The pots are ampty. _________________________________.

→The word 'kind' has more than one definition. 'Kind'ལ་དོན་གྱི་རྣམ་གྲངས་གཉིས་ཡོད་དེ།

1. kind, (n) different types of things. *What kind of meat do you like?* གཅིག་ནི་དངོས་པོའི་རིགས་མི་འདྲ་བ་ལ་གོ་བ་དང་།

2. kind, (adj) a friendly or good feeling. *The father is very kind to his son.* གཞན་ཞིག་ནི་བྱམས་དང་སྙིང་རྗེ་ཆེ་བ་ལ་གོ

→A. Write the number of the correct definition for each sentence གཤམ་གྱི་སྟོང་ཆ་དག་ལ་ཡང་དག་པའི་མིང་ཚིག་གི་དོན་གང་ཡིན་པ་དེའི་ཨང་གྲངས་ཕྲིས།

(a) The king is not very kind to Uncle Dunba. _______
(b) He cooks many kinds of food. _______
(c) There are many kinds of birds here. _______
(d) What kind of food is tasty? _______
(e) The boy is not kind to his sister. _______

→**The word 'hard' also has more than one definition. 'Hard'ཡང་དོན་གཉིས་ལ་འདུག་སྟེ།**

1. hard, (adv) doing something that is difficult. *He works very hard.* དཀའ་སྤྱུག་ཆེ་བའི་དོན།

2. hard, (adj.) something that is not soft. *The pot is hard.* སྣ་མཁྲེགས་ཀྱི་དོན་ལ་འདུག

→**B. Write the number of the correct definition for each sentence.** གཤམ་གྱི་སྡོང་ཆ་དག་ལ་ཡང་དག་པའི་མིང་ཚིག་གི་དོན་གང་ཡིན་པ་དེའི་ཨང་གྲངས་ཁྲིས།

(a) English is hard to learn. _________
(b) The tabletop is hard. _________
(c) It is hard to cook food. _________
(d) That horse is hard to ride. _________
(e) Rocks are hard. _________

Grammar--The verb 'to be' བརྡ་སྤྲོད་ལས་བྱ་ཚིག་'to be'བཤད་པ།

→**The verb 'be' uses different words when the pronoun or noun is single or plural.** ཚབ་ཚིག་དང་མིང་ཚིག་རྐྱང་ཚིག་དང་མང་ཚིག་གི་ཁྱད་པར་ལ་གཞིགས་ནས་བྱ་ཚིག་'be'མི་འདྲ་བར་སྦྱོར་དགོས།

Singular རྐྱང་ཚིག			Plural མང་ཚིག		
Pronoun ཚབ་ཚིག། +	be +	noun མིང་ཚིག།	Pronoun ཚབ་ཚིག། +	'be'	+ noun མིང་ཚིག།
I	am	a student	We	are	students.
You	are	a student.	You	are	Students
She	is	a student.	They	are	Students
He	is	a student.			
It	is	a bird.			

→**The same rule applies in sentences with pronouns + 'be' + adjectives.** དེ་དང་ཆ་མཚུངས་པའི་ཚིག་གི་གྲུབ་ཚུལ་ལ། ཚབ་ཚིག + be + ཆོས་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག

Singular རྐྱང་ཚིག			Plural མང་ཚིག		
Pronoun ཚབ་ཚིག། +	'be' +	Adjective ཆོས་བརྗོད་	Pronoun ཚབ་ཚིག། +	'be' +	Adjectives ཆོས་བརྗོད།
I	am	tall.	We	are	happy
You	are	tall.	You	are	happy
She	is	tall.	They	are	happy
He	is	tall.			

2
The Smart Horse and the Wolf

One day a **horse** **sticks** in the **mud**. A wolf walks by and **see**s the horse.

"You look tasty. I **can** eat you," says the wolf to the horse.

"I am **dirt**y. I do not taste very good," says the horse. "**Help** me **get out of** the mud and **wash** me. **When** I am clean, I taste very good."

The wolf says, "This is **true**."

The wolf **pull**s the horse out of the mud. Then the wolf washes the horse.

"Now I can eat you," says the wolf to the horse.

"**First take** the **jewel**s out of my **hoof**. With no jewels in my hoof, I taste very good," says the horse.

The wolf says, "This is true."

The wolf **bend**s **down** to see the jewels. The horse **kick**s very hard and kills the wolf.

"Take the old horse out of the mud, get **strong**er."

"Take the jewels out of the hoof, get **rich**er."

"**Break bones**, bad **karma**," says the horse as he walks away.

New Words ཐ་སྙད་གསར་པ།

horse རྟ།

smart བློ་རིག་བཀྲ་བ།

stick (འདམ་སོགས་ལ)འཐིམ་པའམ་སྦྱར་ནས་འགྲུལ་མི་ཐུབ་པ།

mud འདམ།

dirty མི་གཙང་བ།

get out of (…ནས)ཡར་བླངས་པ།

when ནམ། དུས་སུ།

see མཐོང་།

help རོགས་རམ།

wash བཀྲུས།

true བདེན་པ།

pull འཐེན། དབྲུང་།

hoof རྨིག་པ།

first ཐོག་མར།

take ལེན་པ།

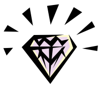
jewel རིན་པོ་ཆེ།

bend down མར་སྒུར་བ།

tasty བྲོ་ལྡན།

kick འཕྲས་བརྒྱབ་པ།

strong ཤེད་ཅན།

rich ཕྱུག་པོ།

break བཅག་པ།

bone རུས་པ།

karma ལས་དབང་།

then དེ་རྗེས།

Usage—'This' and 'That', 'These' and 'Those' 'འདི' དང་ 'གན' (དེ) 'འདི་དག' དང་ 'གན་དག' (དེ་དག)བཅས་ཀྱི་བཀོལ་ཚུལ།

→Use the word 'this' for single nouns that are near you. Use 'that' for single nouns that are not near you. Use 'these' for plural nouns that are near you. Use 'those' for plural nouns that are not near you. ॥ 'This'ནི་བཤད་པ་པོ་དང་ཐག་ཉེ་བའི་གནས་ཀྱི་མིང་ཚིག་རྐྱང་བར་དོན་འཛིན་བྱེད་པ་ཡིན་ལ། 'That'ནི་བཤད་པ་པོ་དང་ཐག་མི་ཉེ་བའི་གནས་ཀྱི་དངོས་པོ་ལ་གོ་དགོས། 'These'བཀོལ་ནས་བཤད་པ་པོ་དང་ཐག་ཉེ་བའི་གནས་ཀྱི་དངོས་པོ་འགའ་སྟོན་པ་དང་། 'Those'བཀོལ་ནས་བཤད་པ་པོ་དང་ཐག་མི་ཉེ་བའི་གནས་ཀྱི་དངོས་པོ་འགར་དོན་འཛིན་པ་ཡིན།

- This is a book. That is a book.
- These are books. Those are books.

→Asking questions with 'this,' 'that,' 'these,' 'those.' || 'This' དང་'that' 'These'དང་'those'སྦྱར་ཏེ་འདྲི་ཚིག་འདྲི་བ།

Is this a horse?	Yes, this is a horse.	No, that is not a horse.
Are those horses?	Yes, those are horses.	No, those are not horses.
Is he smart?	Yes, he is smart.	No, he is not smart.

Usage--Adjectives--An adjective is a word that describes a noun or pronoun. Many adjectives change meaning according to letters added to the word. ཆོས་བརྗོད་ཚིག་གི་སྦྱོར་ཚུལ། ཆོས་བརྗོད་པའི་ཚིག་གང་ཞིག་མིང་ཚིག་གམ་ཚབ་ཚིག་གི་རང་བཞིན་ནམ་ངོ་བོ། ཁྱད་ཆོས་སྟོན་པ་དེའོ།

→When nouns are compared: མིང་ཚིག་གཞིབ་བསྡུར་བྱེད་པའི་སྐབས་སུ།

Describe one thing (positive) བྱ་དངོས་གཅིག་བརྗོད་པ། (རྐྱ་བའི་རྣམ་པ)	**Compare to another thing (comparative)** བྱ་དངོས་གཉིས་གཞིབ་བསྡུར་བྱེད་པ། (བསྡུར་བའི་རིམ་པ)	**Compare to more than one thing (superlative)** བྱ་དངོས་འགའ་བསྡུར་བ། (ཆེས་མཐོ་བའི་རིམ་པ)
strong	stronger	strongest
big	bigger	biggest
dirty	dirtier	dirtiest
tasty	tastier	tastiest
rich	richer	richest

Exercise སྦྱང་གཞི།

1. Choose the best answers for these questions. ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས་དགོས།

A. Where is the horse?
- (a) The horse is on the grassland.
- (b) The horse is in the river.
- (c) The horse is in the mud.
- (d) The horse is near the table.

.

B. Who talks to the horse?
- (a) The fox talks to the horse.
- (b) The deer talks to the horse.
- (c) The animals talk to the horse.
- (d) The wolf talks to the horse.

C. Who is dirty?
- (a) The horse is very clean.
- (b) The wolf is dirty.
- (c) The dirty horse is tasty.
- (d) The horse is dirty.

D. How does the wolf die?
- (a) The horse kicks the wolf.
- (c) The wolf is sick.
- (d) The wolf sticks in the mud.
- (d) The wolf kicks the horse.

2. Write "T" for true and "F" for false. འགྲིག་པར་Tདང་ནོར་འཁྲུལ་ལ་Fཁྲིས།

(a) The wolf is hungry. ________
(b) The horse is hungry. ________
(c) The horse is very dirty. ________
(d) The wolf is smart. ________
(e) The wolf kills the horse. ________

3. Write the correct adjectives in the blank spaces: ***clean, tasty, dirty, smart.*** **ཡང་དག་པའི་ཚིས་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག་བཀོལ་ནས་སྟོང་ཆ་སྐོངས།**(clean, tasty, dirty, smart)

One day a wolf sees a (a)_________ horse. After the wolf washes the horse, the horse is (b)_______.
The wolf says the horse is very (c)__________ . This is a (d)________ horse.

4. Rewrite these sentences using the correct word. ཡང་དག་པའི་ཐ་སྙད་བཀོལ་ནས་ཚིག་འདི་དག་དག་པར་བཅོས་ཏེ་བསྐྱར་འབྲི་བྱོས།

(a) The wolf is happy/sad to see the horse.____.
(b) The horse sticks in/over the mud.____.
(c) The horse kicks/pulls the wolf.____.
(d) The wolf pushes/pulls the horse out of the mud._______________________________.

5. Unscramble these words from the story. གཏམ་རྒྱུད་ལས་བྱུང་བའི་ཐ་སྙད་དག་བཅོས་སྒྲིག་བྱོས།

(a) skikc ______ The horse's hoof hits the wolf.
(b) kilsl ______ The horse does this to the wolf.
(c) hosre ______ A big animal with four legs.
(d) hadr ______ Something not easy to do.
(e) hofo ______ A horse's foot.

6. Write answers to these questions. དྲི་བ་འདི་དག་གི་དྲིས་ལན་ཐོབས།

(a) Who asks for help?_______________________________.
(b) Where is the horse?______________________________.
(c) Does the horse get out of the mud?_________________.
(d) What does the horse tell the wolf to take out of his hoof?___________________.
(e) Who kills the wolf?______________________________.
(f) Who is smarter?__________________________________.

7. Match the words 1-4 with the words a-d that are opposite in meaning. || 1-4བར་གྱི་ཐ་སྙད་དག་དང་a-dབར་གྱི་ཐ་སྙད་དག་གི་ཚིག་དོན་ལྡོག་ཟླ་རྣམས་ཕན་ཚན་སྦྲེལ་དགོས།

(1) dirty	(a) weak	___
(2) big	(b) small	___
(3) smart	(c) clean	___
(4) strong	(d) stupid	___

→The word 'look' has two definitions. || 'Look'ལ་དོན་གཉིས་ཡོད་དེ།

1. look--(v.) how someone appears using an adjective. བལྟས་ཚོད་ཀྱི་རྣམ་པའམ་ངོ་བོ་གཞན་ཞིག་དང་འདྲ་བར་བརྗོད་པ། *She looks very happy.*

2. look--(v.) to move your eyes in a certain direction. དངོས་པོ་གང་རུང་ཞིག་ལ་མིག་གིས་བལྟ་བའི་དོན་ཡིན། *Look up and see the sun.*

→A. Write the number of the definition used in each sentence. གཤམ་གྱི་སྟོང་ཆ་དག་ལ་ཡང་དག་པའི་མིང་ཚིག་གི་དོན་གང་ཡིན་པ་དེའི་ཨང་གྲངས་ཕྲིས།

(a) The wolf looks hungry.
(b) Do not look down.
(c) The meat looks tasty.
(d) Look at that nice horse.
(e) He looks good in that robe.

→**Spelling Rules** སྦྱོར་ཀློག་བྱེད་སྟངས། Nouns and verbs often change spelling in plural form and with 'he' or 'she.' The following is a list of the rules for plural spelling. མིང་ཚིག་དང་བྱ་ཚིག་གི་མང་བའི་རྣམ་པ་དང་། He་འམ་she་ལ་བརྟེན་ནས་སྦྲའི་སྦྱོར་ལུགས་ལ་འགྱུར་བ་བྱུང་བ་ཡིན་ཏེ། གཤམ་དུ་མང་བའི་ཚིག་གི་སྦྲའི་སྦྱོར་ཚུལ་ཅུང་སྒྲོས་ན།

1. Add 's' to words that don't end in 'ch,' 'sh,' 's,' 'x,' or 'z.' ཐ་སྙད་གང་ཞིག་གི་མཇུག་ཏུ་ch་དང་sh, s, x, z་གང་རུང་མེད་ན་ཐད་ཀར་S་གཅིག་རྐྱང་སྦྱར་ཆོག་ཏེ། *walks, sees, looks, eats, tastes, gets, eyes, legs*
2. Add 'es' to words that end in 'ch,' 'sh,' 's,' 'x,' or 'z.' ཐ་སྙད་གང་ཞིག་གི་མཇུག་ཏུ་ch་དང་sh, s, x, z་གང་རུང་ཞིག་ཡོད་ན་es་སྦྱོར་དགོས་ཏེ། *washes, passes, catches, churches*
3. Add 'ies' to words that end in a consonant +y. ཐ་སྙད་གང་ཞིག་གི་མཇུག་ཏུ་གསལ་བྱེད་ཡི་གེ + y་ཡིན་ན་ies་སྦྱོར་དགོས། *study--studies, dirty--dirties*
4. Add 's' to words that end in a vowel + y. ཐ་སྙད་གང་ཞིག་གི་མཇུག་ཏུ་དབྱངས་ཡིག + y་ཡིན་ན་s་སྦྱོར་དགོས། *say--says, buy--buys*
5. Add 'es' to words that end in 'o.' ཐ་སྙད་གང་ཞིག་གི་མཐའ་མ་o་ཡིན་ན་es་སྦྱོར་དགོས། *do--does, go--goes, potato--potatoes*
6. Add 'ves' to words that end in 'f' or 'fe.' ཐ་སྙད་གང་ཞིག་གི་མཐའ་མ་f་འམ་fe་ཡིན་ན་ves་སྦྱོར་དགོས། *knife--knives, wife--wives, life--lives*
7. Some words are spelled differently in plural form. ཐ་སྙད་འགའ་ཞིག་མང་ཚིག་གི་རྣམ་པའི་སྐབས་སུ་སྦྱོར་ལུགས་མི་གཅིག་སྟེ། *man--men, child--children, mouse--mice, tooth--teeth*
8. Some words are spelled the same in both single and plural form. ཐ་སྙད་རེ་འགའི་མང་བའི་ཚིག་གི་རྣམ་པ་དང་རྐྱང་བའི་ཚིག་གི་རྣམ་པའི་སྦྱོར་ཚུལ་འདྲ་མཚུངས་ཡིན། *deer, fish, sheep*

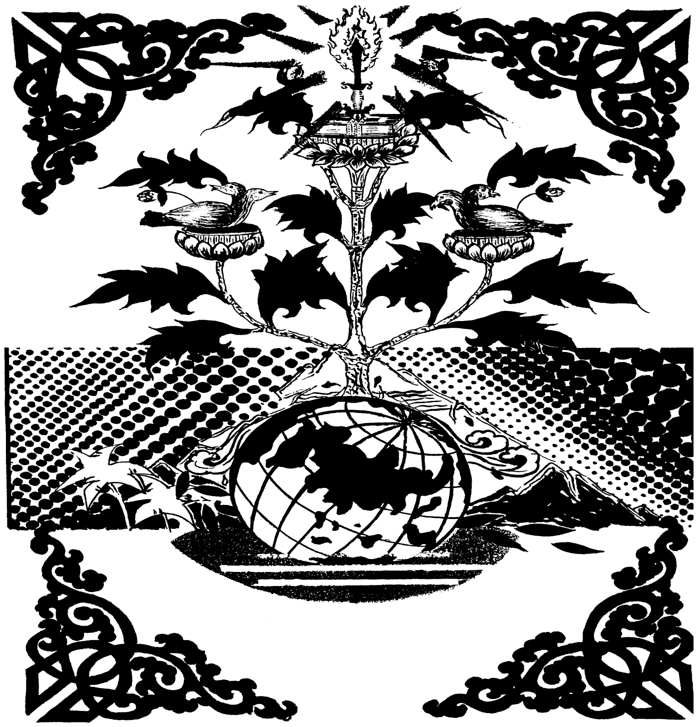

3
The Three Friends

One day three **friend**s meet on the road. One friend is from Qinghai, one is from Sichuan, and the other is from Gansu.

"The farmers **grow** more than one hundred thousand (100,000) **different kind**s of **vegetable**s in Qinghai. **Onion**s grow **ten hands high.** Fruit grows bigger than a **boulder**. All the food tastes **delicious**," says the boy from Qinghai.

"The nomads have many **wild** yaks in Sichuan. The yaks are very big. Their horns are very large. One man **climbs** onto one horn. Another man climbs onto the other horn. One man can not hear the other man talk even when they **yell**," says the girl from Sichuan.

"In my **hometown** the onions are very big. By the end of the **summer** you **need** an **ax** to **chop** them down," says the girl from Gansu.

"In Qinghai they make big **copper** pots. You need five hundred boys with **hammer**s to make one big pot," says the boy from Qinghai.

"Why do you need such a big pot?" ask the friends.

"To cook the onions from Gansu and the yak heads from Sichuan," says the boy from Qinghai.

New Words and Expressions མིང་དང་ཚིག་གསར་བ།

friend གྲོགས་པོ།

grow སྐྱེས།

different ཁྱད་པར། མི་འདྲ་བ།

kind རིགས། སྣ་ཁ།

vegetable སྔོ་ཚོད།

onion ཙོང་།

ten hands high ལག་པའི་འཆང་བཅུའི་མཐོ་ཚད།

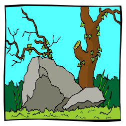
boulder ཕ་བོང་།

delicious ཞིམ་པོ།

wild རྒོད་པོ།

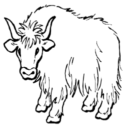
yak གཡག

climb འགོས། འཛེགས།

yell སྐད་ཆེན་པོས་འབོད་པ།

hometown ཕ་ཡུལ།

summer དབྱར་ཀ

need མཁོ་བ། དགོས་པ།

ax སྟ་རེ།

copper ཟངས།

chop གཅོད།

hammer ཐོ་བ།

Xining ཟི་ལིང་།

England དབྱིན་ཀི་ལན།

winter དགུན་ཁ།

fall སྟོན་ཁ།

spring དཔྱིད་ཀ

by the end མཇུག་ཏུ།

smart སྤྱང་གྲུང་ལྡན་པ།

strongest སྟོབས་ཤུགས་ཆེ་ཆེ་བའི།

birthplace སྐྱེ་གནས།

craw གོག་པ།

Grammar--Pronouns བརྡ་སྤྲོད་ལས་ཚབ་ཚིག་བཤད་པ།

Personal Pronoun **མི་སྣའི་ཚབ་ཚིག**	**Possessive Pronoun** **བདག་དོན་གྱི་ཚབ་ཚིག(དངོས་པོ་གང་ཞིག་བདག་པོ་གང་ཞིག་ལ་གཏོགས་པར་སྟོན་པ)**
I	My
You	Your
She/He	Hers/His
They	Their
We	Our

→**Usage--**'such' ‖ "Such"**ཡི་སྦྱོར་རྩལ།** Using 'such' to express a lot of something, similar to 'very. ‖
"Such"**ནི་མི་བཟད་པའི་ཚིག་'ཤིན་ཏུ་' 'དེ་འདྲ་'དང་མཚུངས་སོ།**

- That is such a big pot. That is a very big pot.
- It is such a hot day. It is a very hot day.
- He is such a smart boy. He is a very smart boy.

Exercises སྦྱང་གཞི།

1. Choose the best answers to these questions. དྲི་བ་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་ལན་འདེམས་དགོས།

A. Where are the biggest yaks?
(a) The biggest yaks are in Sichuan.
(b) The biggest yaks are in Gansu.
(c) The biggest yaks are in Beijing.
(d) The biggest yaks are in Qinghai.

B. Who grows the **strongest** onions?
(a) The farmers in Qinghai grow the strongest onions.
(b) The farmers in Gansu grow the strongest onions.
(c) The nomads in Gansu grow the strongest onions.
(d) The nomads in Qinghai grow the strongest onions.

C. Where are the friends from?
(a) The friends are from the same hometown.
(b) The friends are from three different places.
(c) The friends are from Xining.
(d) The friends are from England.

D. When do they chop down the onions?
(a) They chop down the onions in the winter.
(b) They chop down the onions at the end of fall.
(c) They chop down the onions at the end of summer.
(d) They chop down the onions in the beginning of spring.

2. Fill in the missing letters to make words from the story. སྟོང་ཆར་ཡིག་འབྲུ་སྐོང་སྟེ་སྒྲུང་གཏམ་ནང་གི་མིང་ཚིག་ཏུ་བསྒྱུར་དགོས།

(a) de_ _ _ious	something tasty	(d) hom _ _ _ _ n	**birthplace**
(b) _ _ _mer	iron stick	(e) o_i_n	makes you cry when you chop it
(c) diff_ _ _ _ t	not the same		

3. Write the correct word after each description. ཡང་དག་པའི་མིང་ཚིག་གང་ཡིན་པ་དེ་ཚིག་འགྲེལ་རེ་རེའི་མཇུག་ཏུ་ཕྲིས།

(a) to **crawl** or walk up something _______
(b) a big black animal with 2 large horns _______
(c) a very large rock _______
(d) grows bigger than a boulder in Qinghai ________
(e) a place where your family lives ________
(f) something that tastes very good ________

4. Draw a circle around things you can eat. གཤམ་གྱི་བྱ་དངོས་ལས་ཁྱོད་ཀྱིས་ཟས་ཚོག་པའི་མིང་ལ་སྒོར་ཐིག་རྒྱབས།

copper mountain pot onions horn fruit yak hammer

5. Write 'T' for true and 'F' for false. འགྲིག་པརTདང་ནོར་འཁྲུལ་ལFཕྲིས།

(a) The friends' friends are all boys. _______
(b) An ax chops down the onions. _______
(c) A big pot cooks the yak meat. _______
(d) The yaks are small. _______

6. Use these words to fill in the blanks: *horns, hammers, tall, big*. ཐ་སྙད་འདི་དག་བཀོལ་ནས་སྟོང་ཆ་སྐོངས།

horns, hammers, tall, big
(a) The yaks' heads are very _______________.
(b) The onions are very ____________________.
(c) The boys hit the pots with _______________.
(d) The yaks' _________________are very long.

7. Write answers to these questions. དྲི་བ་འདི་དག་གི་དྲིས་ལན་ཐོབས།

(a) Where are the friends from? ________________________.
(b) When are the onions chopped down? ________________.
(c) Who is yelling? __________________________________.
(d) Where do big yaks live? ___________________________.
(e) Who uses an ax? _________________________________.

→**Usage**--Use 'than' when comparing two things in one sentence. ཚིག་གཅིག་གི་ནང་དུ་བྱ་དངོས་གཉིས་གཤིབ་བསྡུར་བྱེད་པའི་ཚེ'than'ཡི་བཀོལ་ཚུལ།

- Qinghai Province is bigger than Yunnan Province.
- The farmer is taller than the nomad.
- This boy is shorter than that girl.

Numbers ཨང་གྲངས།

1	one	**8**	eight	**15**	fifteen
2	two	**9**	nine	**100**	one hundred
3	three	**10**	ten	**1,000**	one thousand
4	four	**11**	eleven	**10,000**	ten thousand
5	five	**12**	twelve	**100,000**	one hundred thousand
6	six	**13**	thirteen	**1,000,000**	one million
7	seven	**14**	fourteen		

4
Uncle Dunba Paints a Bull

One day Uncle Dunba walks into a **field**. A **farmer plow**s his field with two **bull**s. One bull is black. The other bull is black with white **spot**s.

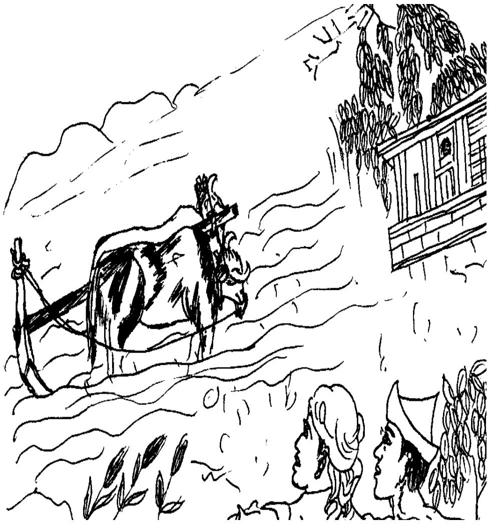

"Hello. Your bulls are very strong. It is sad they are not a **matching pair**," says Uncle Dunba.

"Why do you say that?" asks the farmer.

"Because one bull is black and the other bull is black with **white spots**," says Uncle Dunba.

"I can't **change** that," says the farmer.

"Yes, you can. You can make the spotted bull into a black bull," says Uncle Dunba.

"Can you do that?" asks the farmer.

"Yes, I can. But you must **give** me one **bottle** of **beer**," says Uncle Dunba.

The farmer and Uncle Dunba **agree**. Uncle Dunba puts mud on the spotted bull. The white spots **disappear**.

"**OK**, now go to my **house**. Ask my **wife** for a bottle of beer," says the farmer.

Uncle Dunba goes to the farmer's house.

"Your **husband** wants to **buy** my black bull. He says you can give me the **money**. **Look out** the **window** and see the new bull," says Uncle Dunba. The wife looks out the window. She sees her husband plowing the field with two black bulls. She gives Uncle Dunba the money. Uncle Dunba **walks away** a **happy** man.

New Words and Expressions མིང་དང་ཚིག་གསར་བ།

field ཞིང་།

farmer ཞིང་པ།

plow ཞིང་རྨོ་བ།

bull བ་གླང་།

spot ཐིག་ལེ།

matching ཆ་འགྲིག་པ།

pair ཆ། ཟུང་།

matching pair དོ་འགྲིག་པ། ཆ་འགྲིག་པ།

white spots དཀར་ཐིག ཁྲ་ཐིག

change བསྒྱུར་བ། འགྱུར་བ།

give སྟེར་བ། བྱིན་པ།

bottle ཤེལ་དམ།

beer ལྦུ་ཆང་།

agree འཐད་པ།

disappear མེད་པར་གྱུར་བ།

OK ཆོག་གི འགྲིག་གི

house ཁང་པ།

wife ཆུང་མ།

husband ཁྱོ་བོ།

buy ཉོ།

money སྒོར་མོ།

look out ཕྱི་རོལ་དུ་བལྟ་བ།

window སྒེའུ་ཁུང་། དྲ་མ།

walks away གྱེས་པ། གཞན་དུ་སོང་བ།

happy སྐྱིད་པོ།

has ཡོད།

go འགྲོ།

husband ཁྱོ་བོ།

paint ཚོན་བྱུགས་པ།

wife ཆུང་མ།

mud འདམ་བག

nomad འབྲོག་པ།

beef བ་གླང་གི་ཤ

socks རྐང་ཤུབས།

pants དོར་མ། གོས་ཐུང་།

gloves ལག་ཤུབས།

pair of ཆ་གཅིག

→**Punctuation**--Using apostrophes བརྡ་མཚོན་རྟགས་ཤད། རྟགས“’”འདིའི་བཀོལ་སྟངས།

1. Use an apostrophe to show possession. རྟགས“’”འདི་བཀོལ་ནས་དངོས་པོ་དང་བདག་པོ་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་སྟོན་པ་ཡིན།

- The farmer’s bull is black. The yak’s head is big. That is the student’s book.

2. Don’t use an apostrophe to show plural forms. མང་ཚིག་གི་རྣམ་པར་རྟགས“’”འདི་བཀོལ་མི་རུང་།

- The farmers plow the fields. The yaks are big. Those are books.

→Use apostrophes to make these word combinations shorter. These are called contractions. རྟགས“’”འདི་བཀོལ་ནས་ཚིག་བསྡུ་བྱེད་ཚིག་པས་བསྡུས་རྟགས་ཀྱང་ཡིན།

I am	I’m	He/She does	He/She doesn’t
You are	You’re	Can not	Can’t
We are	We’re	Is not	Isn’t
They are	They’re	He is	He’s
Do not	Don’t	She is	She’s

Exercises སྦྱང་གཞི།

1. Choose the best answers to these questions. ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས་དགོས།

A. Where does Uncle Dunba go?
(a) Uncle Dunba walks to the river.
(b) Uncle Dunba goes to town.
(c) Uncle Dunba goes home.
(d) Uncle Dunba walks into the field.

B. Who has two bulls?
(a) Uncle Dunba has two bulls.
(b) The farmer has two bulls.
(c) The wife has two bulls.
(d) There are two bulls in the field.

C. Where does Uncle Dunba put the mud?
(a) Uncle Dunba puts the mud on the farmer.
(b) Uncle Dunba puts the mud on the field.
(c) He puts the mud on the black and white bull.
(d) Uncle Dunba puts the mud on the farmer’s house.

D. Why does Uncle Dunba paint the bull?
(a) He likes black bulls.
(b) He likes mud.
(c) He does not like the white spots.
(d) He wants money.

2. Write <1> for plural and <2> for possessive for the underlined word. ནག་ཐིག་གིས་སྦྲས་པའི་ཐ་སྙད་དག་ལས་མང་ཚིག་ལ1དང་བདག་དོན་གྱི་འབྲེལ་བ་སྟོན་པའི་ཚིག་ལ2འབྲི་དགོས།

(a) The bull’s spots are white. ____
(b) The farmers plow the fields. ____
(c) The farmer’s wife gives the money to Uncle Dunba. ___
(d) The bull has white spots. ___

3. Unscramble these words from the story. སྒྲུང་གཏམ་ལས་བྱུང་བའི་ཐ་སྙད་དག་བཅོས་སྒྲིག་བྱོས།

(a) lowp to prepare a field for planting _______
(b) tops a round mark _______
(c) arfmer someone who plants _______
(d) reeb a kind of drink ________
(e) eynom use this to buy something ________

4. Write 'T' for true and 'F' for false. འགྲིག་པར་Tདང་ནོར་འཁྲུལ་Fཕྲིས།

(a) Uncle Dunba is a happy man. ______

(b) The farmer plows the fields. ______

(c) The farmer and Uncle Dunba agree. ______

(d) The bulls are strong. ______

(e) The farmer puts mud on the bull. ______

5. Write the words in the story that are opposite in meaning to these words. སྒྲུང་གཏམ་ལས་བྱུང་བའི་མིང་ཚིག་འདི་དག་གི་ལྡོག་ཟླའི་ཚིག་ཕྲིས།

(a) weak ____________

(b) happy ___________

(c) black ____________

(d) sad ____________

(e) buy ____________

6. Write answers to these questions. དྲི་བ་འདི་དག་གི་དྲིས་ལན་ཐོབས།

(a) Are the bulls black?________________________.

(b) Is Uncle Dunba smart?______________________.

(c) Do nomads plow fields? _____________________.

(d) Can Uncle Dunba paint the bull?_____________.

→**Grammar--Using 'have' and 'has' བརྡ་སྤྲོད་ལས་'have'དང་'has'ཡི་བཀོལ་ཚུལ།** Use the verbs 'have' and 'has' to show possession. They are called irregular present tense verbs because the spelling changes when using with the pronouns 'he' and 'she.' བྱ་ཚིག་'Have'དང་'has'གཉིས་བཀོལ་ནས་བདག་པོ་གང་ལ་དངོས་པོ་གང་ཞིག་ཡོད་པ་སྟོན་ལ། དེ་དག་ལ་ངེས་མེད་བྱ་ཚིག་ད་ལྟ་བ་ཟེར། སྦྱོར་ཡུལ་ཚབ་ཚིག་གི་འགྱུར་བ་དང་བསྟུན་ནས་དེ་འགྱུར་འགྲོ་སྟེ། ཚབ་ཚིག་he དང་sheལ་'has'དང་། གཞན་པར་'have'སྦྱོར་དགོས།

- I have a bull. He has a bull.
- You have a wife. She has a husband.
- We have a house. It has a bull.
- They have two bulls. The farmer has two bulls.

→Asking questions with 'have' and 'has' ॥ 'have'དང་'has'བཀོལ་ནས་འདྲི་ཚིག་འདྲི་བ།

- Do you have a bull? Yes, I have a bull.
- Who has a bull? They have bulls.

→**Grammar--Question/Answer with contractions. བརྡ་སྤྲོད་ལས་དྲི་བ་དང་དྲིས་ལན་གྱི་བསྡུ་ཚུལ།**

Can you paint a bull?	Yes, I can.	No, I can't. (can not)
Are you a nomad?	Yes, I am.	No, I'm not. (I am)
Do you like **beef**?	Yes, I do.	No, I don't. (do not)
Is he a farmer?	Yes, he is.	No, he isn't. (is not)
Are the bulls black?	Yes, they are.	No, they aren't. (are not)
Does the dog bark?	Yes, it does.	No, it doesn't. (does not)

→**Usage**--Pairs ॥ Pairsཡི་བཀོལ་སྟངས། Pairs are things that usually come in two parts but are the same. ཆ་འདྲ་བའི་དངོས་པོ་གཉིས་འདུས་པ་ལས་གྲུབ་པའི་ཆ་ཅན་གྱི་དངོས་པོ་ལ་སྦྱོར་བ་ཡིན།

- **socks** eyes **pants** **gloves** shoes horns

7. Write answers to these questions about pairs. གཤམ་གྱི་དྲི་བ་དག་ལ**pairs**བཀོལ་ནས་དྲིས་ལན་ཐོབས།

(a) Are those your pants? ____________________________.
(b) Are your eyes black? ______________________________.
(c) Do you have a pair of gloves? ________________________.
(d) How many horns does a yak have? __________________.
(e) How many **pair**s **of** socks do you have? ______________.

→**Practice these questions:** Irregular present tense verbs 'do,' 'go.' ངེས་མེད་བྱ་ཚིག་'do'དང་'go'ཡི་འདྲི་ཚིག་འདི་དག་ལ་སྦྱོང་བ་བྱེས།

• Do I eat *tsamba*?	Yes, I do.
• Does he eat *tsamba*?	Yes, he does.
• Do you eat *tsamba*?	Yes, you do.
• Does she eat *tsamba*?	Yes, she does.
• Do we eat *tsamba*?	Yes, we do.
• Does it eat *tsamba*?	Yes, it does.
• Do they eat *tsamba*?	Yes, they do.
• Do I go to school?	Yes, I go to school.
• Does he go to school?	Yes, he goes to school.
• Do you go to school?	Yes, you go to school.
• Does she go to school?	Yes, she goes to school.
• Do students go to school?	Yes, students go to school.
• Does Tashi go to school?	Yes, Tashi goes to school.
• Do we go to school?	Yes, we go to school.
• Does it go to school?	Yes, it goes to school.
• Do they go to school?	Yes, they go to school.

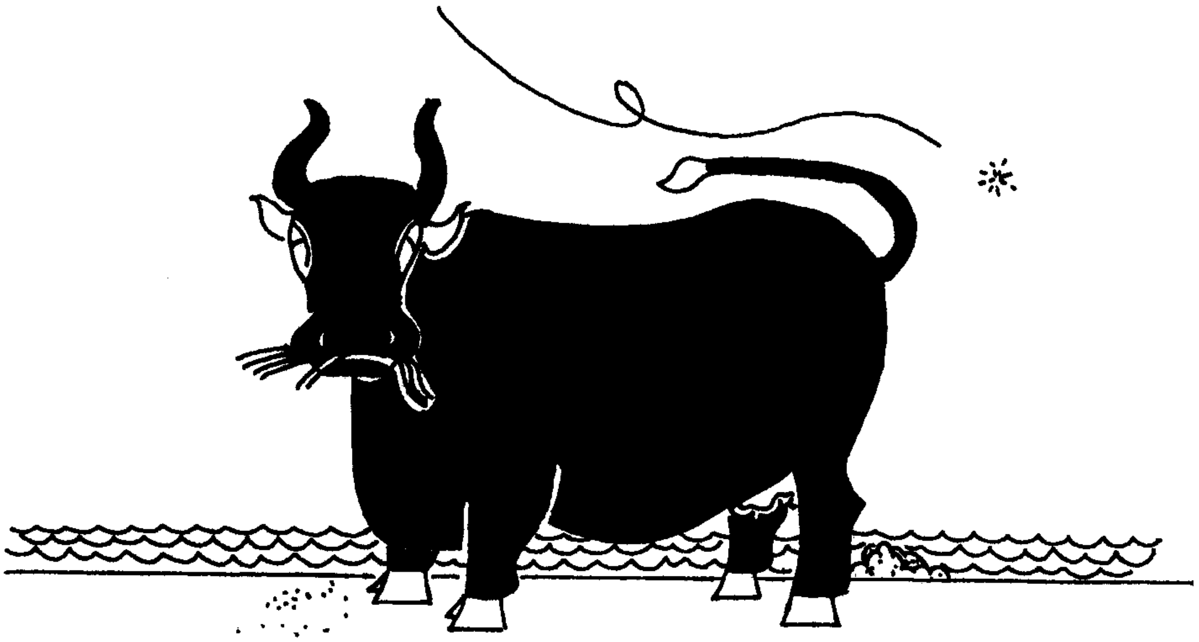

5
The Sheep Meets the Wolf

One day a **sheep** is sitting on a **mountain**top. The sheep sees a wolf walking down the **road**. The wolf is very hungry. The wolf is looking for **something** to eat. Wolves like to eat sheep. The sheep is **afraid** of the wolf. The sheep **runs** into a **cave** quickly. The wolf looks in the cave. The cave is very **dark**. The wolf walks into the cave. The cave is so dark the wolf can't see **anything**. The sheep is so afraid of the wolf he **pee**s. **Suddenly** the wolf is standing in a **puddle** of pee.

"Who is there? What are you doing?" yells the wolf. "I'm **cleaning** and **sweeping** the cave," says the sheep. The sheep is afraid. He is **shaking**. The sheep's **tail** is **slapping** against the side of the cave.

"What are you doing? What is that **noise**?" asks the wolf.

"I'm **sharpening** my horns so I can kill you," says the sheep. The wolf is so afraid he runs away.

New Words ཐ་སྙད་གསར་པ།

sheep ལུག

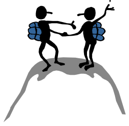

mountain རི་བོ།

road ལམ།

something དངོས་པོ་ཞིག

afraid སྐྲག་པ།

quick མགྱོགས་མྱུར།

inside ནང་དུ། ནང་རོལ།

bear དོམ།

tiger སྟག

ant གྲོག་མ།

runs བྲོས་པ།

cave སྡོང་།

river ཆུ་བོ།

dark སྨུག་ནག

anything གང་རུང་ཞིག

pee གཅིན་པ།

suddenly གློ་བུར་དུ།

puddle འདམ་རྫིང་།

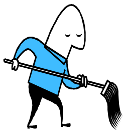

cleaning གཙང་སྦྲ།

sweep གད་བདར།

shake འདར་བ།

slapping གཡུག་གཡུག་བྱེད་པ།

noise སྒྲ།

tail རྔ་མ།

sharpen རྣོན་པོ་བཟོ་བ།

horns རྭ་ཅོ།

elephant གླང་ཆེན།

lion སེང་གེ

fox ཝ་མོ།

stick དབྱུག་པ།

Grammar Rule--Present Continuous བརྡའི་སྤྲོད་ལུགས། བྱེད་བཞིན་པའི་དུས་ཚིག The verb that follows the ‘to be’ verb gets an ‘ing’ ending. Use present continuous when describing something that is happening now and for a while. བྱ་ཚིག་གང་ཞིག་བྱ་ཚིག ‘to be’ ཡི་རྗེས་ན་ཡོད་པ་དེའི་མཇུག་ཏུ་‘ing’ སྦྱར་ན་བྱེད་བཞིན་པའི་དུས་ཚིག་ཡིན་ལ། དེ་ནི་བྱ་བ་གང་ཞིག་གི་རྒྱུན་མ་ཆད་པར་བྱེད་བཞིན་པའི་སྐབས་དང་དུས་ཡུན་རིང་ཙམ་ཞིག་གི་ནང་དུ་བྱེད་བཞིན་པ་སྟོན་པ་ཞིག་ཡིན།

→Compare present continuous with simple present tense: བྱེད་བཞིན་པའི་དུས་ཚིག་དང་སྤྱིར་བཏང་དུས་ཚིག་གཉིས་ཀྱི་གཤིབ་བསྡུར།

Present Continuous བྱེད་བཞིན་པའི་དུས་ཚིག		**Simple Present** སྤྱིར་བཏང་གི་དུས་ཚིག	
What are you doing?	I’m (I am) reading.	What do you do?	I read.
What is she doing?	She’s (She is) reading.	What does she do?	She reads.
What are they doing?	They’re (They are) reading.	What do they do?	They read.
What are we doing?	We’re (We are) reading.	What do we do?	We read.

Exercises སྦྱང་གཞི།

1. Choose the best answers to these questions. ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས་དགོས།

A. Where is the sheep?
- (a) The sheep is sitting in a cave.
- (b) The sheep is standing near a river.
- (c) The sheep is sitting on a mountaintop.
- (d) The sheep is walking down the road.

B. Where is the wolf walking?
- (a) The wolf is going to school.
- (b) The wolf is walking down the road.
- (c) The wolf runs into a cave.
- (d) The wolf is sitting on the mountain.

C. What is the wolf looking for?
- (a) The wolf is looking for a stick.
- (b) The wolf is looking out the window.
- (c) The wolf is looking for something to eat.
- (d) The wolf is looking down the mountain.

D. What does the wolf ask the sheep?
- (a) “Where are you going?”
- (b) “What are you doing?”
- (c) “How are you?”
- (d) “Who are you?”

2. Write answers to these questions. དྲི་བ་འདི་དག་གི་ལན་ཐོབས།

(a) Who is sitting on the mountaintop? ______________________________.

(b) Who wants to eat the sheep? ______________________________.

(c) Who is standing in the puddle of pee? ______________________________.

(d) What is slapping against the side of the cave? ______________________________.

(e) Who pees? ______________________________.

3. **Complete sentences 1-5 with phrases a-e. 1-5བར་གྱི་ཚིག་དང་a-eབར་གྱི་ཚིག་དུམ་རྣམས་སྦྲེལ་དགོས།**

(1) The sheep sees ___	(a) he runs away.
(2) The wolf is looking for___	(b) the sheep sharpening his horns.
(3) The sheep is so afraid___	(c) a wolf.
(4) The wolf hears___	(d) he begins to pee.
(5) The wolf is so afraid ____	(e) something to eat.

4. **Write 'T' for true and 'F' for false. འགྲིག་པར་Tདང་ནོར་འཁྲུལ་ལ་Fཕྲིས།**

(a) Sheep like to eat wolves. ______
(b) Wolves like to eat sheep. ______
(c) Yaks like to eat wolves. ______
(d) The wolf hears something slapping in the cave. ______
(e) There is nothing in the cave. ______
(f) The sheep is not afraid. ______

5. **Write answers to these questions. དྲི་བ་འདི་དག་གི་ལན་ཐོབས།**

(a) Who is hungry?____.

(b) Who is afraid of the wolf?____.

(c) Where does the sheep run?____.

(c) What is the slapping noise?____.

6. **Circle the following animals that live in a cave. དོང་ནང་དུ་ཡོད་པའི་སྲོག་ཆགས་གང་ཡིན་པ་དེར་གོར་ཐིག་རྒྱོབས།**

bears horses cows elephants lions fox **tiger**s **ant**s

Grammar Review བརྡ་སྤྲོད་བསྐྱར་སྦྱོང་། Present Continuous--Use 'ing' ending on the verb for something that is happening in the present and into the near future. Remember to include the 'to be' verb (am, is, are) before the 'ing' verb. བྱེད་བཞིན་པའི་ད་ལྟ་བ་ནི་བྱ་བ་གང་ཞིག་འབྱུང་བཞིན་པའམ་འབྱུང་བར་ཉེ་བའི་གནས་སྐབས་ཀྱི་བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ་'ing'སྦྱར་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། བྱ་ཚིག'to be'(am, is, are)ནི་ངེས་པར་དུ་བྱ་ཚིག'ing'ཡི་སྔོན་དུ་ཡོད་དགོས།

→**Simple Present**--Use simple present tense with 'now,' 'usually,' 'everyday,' 'every' and general facts. སྤྱིར་བཏང་ད་ལྟ་བ་ནི་ད་ལྟ་བའམ་དུས་རྒྱུན་ནམ་ཉི་མ་རེ་རེ། མཚན་མོ་རེར་དང་སྤྱིར་བཏང་བྱུང་བའི་བྱ་བར་སྦྱར་ནས་བཀོལ་བ་ཞིག་ཡིན།

7. **Write the correct verb in the blanks. ཡང་དག་པའི་བྱ་ཚིག་གིས་གཤམ་གྱི་སྟོང་ཆ་སྐོངས།**

(a) Everyday the sheep ________on the mountaintop. (sit)

(b) Now the sheep is __________on the mountaintop. (sit)

(c) The wolf is _______________down the road. (walk)

(d) The wolf ________down the road every morning. (walk)

(e) The sheep is ________ its tail against the side of the cave. (slap)

(f) The sheep ________________ his tail against the side of the cave. (slap)

6
The Lion and the Rabbit

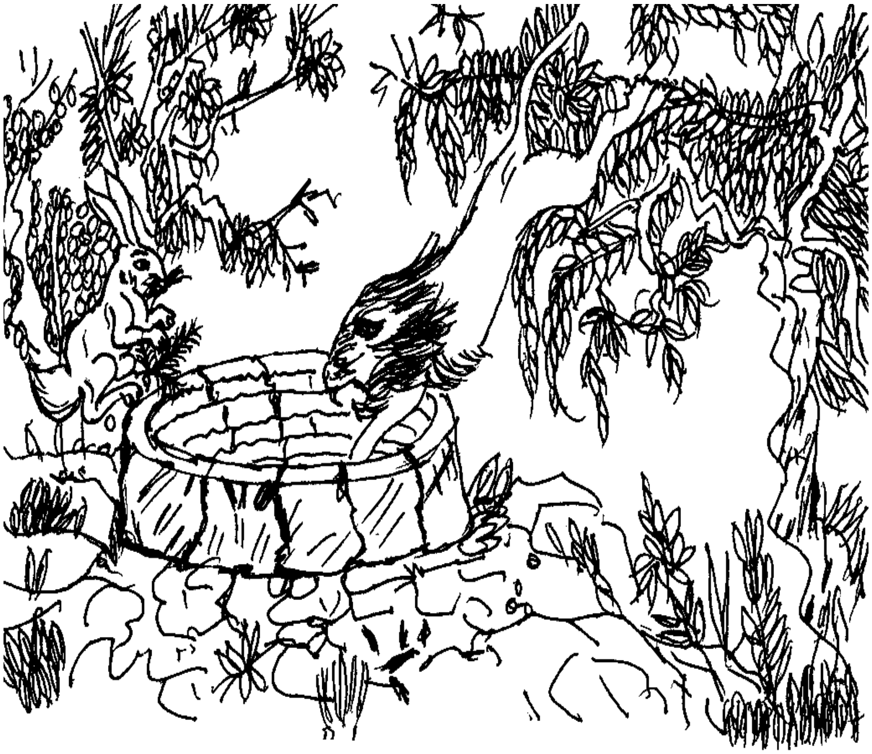

An old lion lives in the forest. This lion does not like to **hunt** for food. He is a very **lazy** lion. Everyday he **order**s the rabbit, "Bring me **something** to eat!" The lion likes to eat small **animal**s. Soon there are **fewer** and fewer animals in the forest.

One day the lion orders the rabbit again, "Bring me something to eat!"

"I can't," answers the rabbit. "There is **another** lion in the forest. He is bigger and **stronger** than you. He says I can't bring you **any more** food."

"I am the biggest and strongest lion in the forest," says the **proud** lion. "I want to see this other lion. Can you take me to see him?" says the lion.

"Yes, I can take you to see him," says the smart little rabbit.

The rabbit and the lion walk **together** to a **well**. The rabbit **point**s to the well and says, "**Look**! There is the lion who is bigger and stronger than you."

The lion looks in the well and sees a big lion looking up at him. The lion **growls loud**ly and the other lion growls, too. The lion is very **angry** at the other lion. The lion jumps in the well. The lion can't **swim** so he **drowns**. After that day, all the animals live **happily ever after**.

New Words and Expressions མིང་དང་ཚིག་གསར་པ།

rabbit རི་བོང་།

lion སེང་གེ

hunt རི་དྭགས་རྔོན་པ།

lazy སྒྱིད་ལུག

order བཀའ་བསྒོས་པ།

something དངོས་པོ་ཞིག

animal སྲོག་ཆགས།

few ཉུང་དུ་ཞིག

another གཞན་པ།

strong སྟོབས་ཆེ་བ།

anymore དགག་སྒྲ་དང་མཉམ་དུ་བཀོལ་བ།

proud ང་རྒྱལ།

smart སྤྱང་གྲུང་ལྡན་པ།

stream གྲམ་པ། ཆུ་ཕྲན།

forest ནགས་ཚལ།

together མཉམ་དུ།

well དོང་ཆུ།

point བསྟན་པ།

look ལྟོས།

growl ངར་སྐད་སྒྲོག་པ།

loud སྐད་ཆེན་པོས།

angry ཁོང་ཁྲོ་ལངས་པ།

swim ཆུ་རྐྱལ་བ།

drown ཆུར་ཐིམ་ཏེ་ཤི་བ།

store ཚོང་ཁང་།

happily ever after ཡུན་རིང་བདེ་སྐྱིད་དང་བསྡད་པ།

meat ཤ

phone ཁ་པར།

mouse བྱི་བ།

himself ཁོ་རང་ཉིད།

deep གཏིང་ཟབ་པོ།

reflection གཟུགས་བརྙན།

Grammar--Subject/Object Pronouns བརྡ་སྤྲོད་ལས་བྱེད་པ་པོ་དང་བྱ་བའི་ཡུལ་གྱི་ཚབ་ཚིག་བཤད་པ། In almost every sentence there is a subject and an object. The subject is the doer, and the object is the thing or person that something is done to. ཚིག་ཕལ་མོ་ཆེ་ཞིག་ལ་བྱེད་པ་པོ་རེ་དང་བྱ་བའི་ཡུལ་རེ་ཡོད་ལ། བྱེད་པ་པོ་ནི་བྱ་བ་བྱེད་མཁན་ཡིན་ལ་བྱ་བའི་ཡུལ་ནི་དངོས་པོའམ་མི་སྐྱེ་བྱེད་པ་པོ་གང་ཞིག་གིས་བྱ་བ་བྱེད་སའི་ཡུལ་དེ་ཡིན།

Subject Pronoun བྱེད་པ་པོའི་ཚབ་ཚིག	**Object Pronoun** བྱ་བའི་ཡུལ་གྱི་ཚབ་ཚིག		**Subject** བྱེད་པ་པོ།		**Object** བྱ་བའི་ཡུལ།
I	me	Can	you	read with	me?
you	you	Can	I	read with	you?
he/she	him/her	Can	you	read with	him/her?
they	them	Can	I	read with	them?
we	us	Can	you	read with	us?

Usage--Giving Orders སྐུལ་ཚིག་སྦྱོར་ཚུལ། Use an exclamation point '!' at the end of an important statement. གལ་པོ་ཆེ་ལ་ནན་ཏན་འདོན་པའི་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ་རྟགས'!'བཀོལ་བ་ཡིན།

→Can you get someone to follow these orders? ཁྱོད་ཀྱིས་མི་ག་གེ་མོ་ཞིག་ལ་སྐུལ་ཚིག་འདི་དག་བཤད་ཐུབ་བམ། *Look up!* *Look down!* *Look out!* *Look there!* *Look here!*

Exercises སྦྱོང་གཞི།

1. Choose the best answer to these questions. ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས་དགོས།

A. What does the lion like to do?
   (a) The lion is very big.
   (b) The lion likes to eat small animals.
   (c) The lion likes to drown.
   (d) The lion doesn't like to cook.

B. What does the lion order the rabbit to do?
   (a) "Take an animal to the well."
   (b) "Take me to see the rabbit."
   (c) "Bring me something to eat."
   (d) "Don't do that."

C. Where do the rabbit and lion go?
   (a) They go to the well.
   (b) They go to school.
   (c) They go to the tree.
   (d) They go to the mountain.

D. Who does the lion see in the well?
   (a) The lion sees a **mouse** in the well.
   (b) The lion doesn't see anyone in the well.
   (c) The lion sees **himself** in the well.
   (d) The lion sees a rabbit in the well.

2. **Connect the boxes by drawing a line through the words to make true statements.** གཤམ་གྱི་དྲ་རྐང་རྣམས་ཐིག་གིས་སྦྲེལ་ཏེ་ཡང་དག་པའི་ཚིག་གྲུབ་ཏུ་གཏོང་དགོས།

(a) This mountain is	taller	than	the lion.
(b) A river is	smarter		the summer.
(c) The rabbit is	**deep**er		the other mountains.
(d) The winters are	colder		a **stream**.
(e) The sun is	hotter		the moon.

3. **Circle the word that best completes each sentence.** ཚིག་གྲུབ་ཡང་དག་པར་འགྲུབ་ཐུབ་པའི་ཐ་སྙད་ལ་དེར་གོར་ཐིག་རྒྱོབས།

There is a lion living (a) (in/at) the forest. The lion does not (b) (like/likes) to hunt for food. The rabbit is (c) (small/smaller) than the lion. (d) (Everyday/Sometimes) the lion orders the rabbit to (e) (bring/brings) him something to eat. One day the rabbit (f) (says/say) to the lion, "I (g) (can't/can) do that." The rabbit and the lion walk (h) (alone/together) to the well. The lion sees a (i) (bigger/biggest) and (j) (strong/stronger) lion in the well.

4. **Write 'T' for true and 'F' for false.** འགྲིག་པརTདངནོར་འཁྲུལ་ལFཁྲིས།

(a) A lion is bigger than a rabbit.______
(b) The rabbit is smarter than the lion._______
(c) The rabbit and the lion walk to the well.______
(d) The lion knows how to swim.______
(e) All the animals are happy at the end of the story.____

5. **Write the words that have the opposite meaning of the words (a)--(e). Use words from the story.** སྒྲུང་གཏམ་ལས་བྱུང་བའི་མིང་ཚིག་བཀོལ་ནས(a)--(e)བར་གྱི་ཐ་སྙད་དག་གི་ལྡོག་ཟླའི་ཚིག་ཁྲིས།

(a) happy_________ (b) big_________ (c) bring ___________
(d) many_________ (e) nothing________

6. **Write answers to these questions.** དྲི་བ་འདི་དག་གི་ལན་ཐོབས།

(a) Where does the lion live? ____.
(b) What does the lion like to eat? ____.
(c) Where do the lion and the rabbit go together? _____________________________.
(d) What is in the well?____.

Grammar--Adjectives ཆོས་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག Adjectives are words that describe nouns (person, place or thing).

ཆོས་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག་ནི་མིང་ཚིག་གང་ཞིག་གི(མི་དང་ས་ཆ། དངོས་པོ།)ཁྱད་ཆོས་བརྗོད་པའི་ཚིག་ཡིན།

→Simple Sentences སྙིར་བཏང་གི་རྣམ་པ།

Article + དམིགས་སུ་འཛིན་པའི་ཚིག	**Adjective +** ཆོས་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག	**Noun** མིང་ཚིག	**or** ཡང་ན	**Noun +** མིང་ཚིག	**'Be' +**	**Adjective** ཆོས་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག
The	lazy	lion.		The lion	is	lazy.
The	smart	rabbit.		The rabbit	is	smart.
The	happy	animals.		The animals	are	happy.
The	big	forest.		The forest	is	big.

→How many adjectives can you find in the story above? གོང་གི་སྒྲུང་གཏམ་ལས་ཁྱོད་ཀྱིས་ཆོས་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག་ག་ཚོད་རྙེད་ཐུབ་བམ། _______

7. **Write two adjectives used in the story for each statement.** སྒྲུང་གཏམ་དུ་ཡོད་པའི་ཆོས་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག་གཉིས་རེ་བཀོལ་ནས་གཤམ་གྱི་སྟོང་ཆ་སྐོངས།

(a) The lion is ________________and ________________.

(b) The rabbit is _______________and_________________.

(c) The animals are ____________ and________________.

→The word 'order' has at least three definitions. ‖ 'Order'མ་མཐའ་ཡང་དོན་གསུམ་ལ་འདུག་སྟེ།

1. Order, (v.) to ask for something in a restaurant. བྱ་ཚིག་སྟེ་ཟ་ཁང་ནས་ཟས་མངགས་ནོ་བྱེད་པ། *May I order some tea?*

2. Order, (n.) the way something is placed or located, organized, something that works. མིང་ཚིག་སྟེ་དངོས་པོ་རྣམས་གྲལ་དག་པོའི་ངང་བསྒྲིག་པའི་དོན། *The books in the library are in alphabetical order.*

3. Order, (v.) to demand that someone do something. བྱ་ཚིག་སྟེ་བཀའ་བསྒོས་པའི་དོན། *I order you to stop!*

→Write the number of the correct definition used in each sentence. གཤམ་གྱི་སྟོང་ཆ་དག་ལ་ཡང་དག་པའི་མིང་ཚིག་གི་དོན་གང་ཡིན་པ་དེའི་ཨང་ཀི་ཐྲིས།

(a) Hello. Can I order some tea? _______

(b) Please put those books in order. _______

(c) I order you to leave now. _______

(d) Order some meat from the store._______

(e) The phone is out of order. _______

Grammar Review--Asking Questions with 'do.' བརྡ་སྤྲོད་བསྐྱར་སྦྱོང་། Doབཀོལ་ནས་འདྲི་ཚིག་འདྲི་བ།

Do you?	Yes, I do. No, I don't.
Do I?	Yes, you do. No, you don't.
Does he/she/it?	Yes, he/she/it does. No, he/she/it doesn't.
Do they?	Yes, they do. No, they don't.
Do you want to order some tea?	Yes, I do.
Do you like to eat meat?	Yes, I do.
Does he like to eat meat?	Yes, he does.
Does she like to eat *tsamba*?	Yes, she does.
Do they like to read?	Yes, they do.
Do we want to eat?	Yes, we do.

Uncle Dunba Makes the King Bark Like a Dog

New **Year**'s Day in Tibet is a very **special** day. On this day every family goes to visit the king. Each family gives the king some nice **gifts**. Some families give the king some fruit. Others give the king some **bread**. **Each** family gives the king long white **strips** of **silk** called *khatags*.

One year, the **villagers** see Uncle Dunba walking on the road.

"Hello, Uncle Dunba. Where are you going?" they ask Uncle Dunba.

"I'm going to see the king," **says** Uncle Dunba. "I can make the king bark like a dog."

"You can't do that," says a villager. "You can't make the king **bark** like a **dog**."

At the palace, the king sits on his **throne**. The villagers give their gifts to the king. The king gives each family some tasty food. **Suddenly** Uncle Dunba walks into the palace. The king is **surprise**d to see him. Uncle Dunba has not **visit**ed the **palace** for a long time.

"My dear Uncle Dunba, I have not seen you for a long time. Where were you?" asks the king.

"My dear king, I was looking for a special gift for you. I wanted to buy a very special dog for you," says Uncle Dunba.

Everyone knows that a special dog makes a special barking sound. The king asks Uncle Dunba, "What does the dog sound like?"

"Meow, Meow!" says Uncle Dunba.

"A good dog doesn't sound like that. That is the sound of a cat!" says the king.

"My dear king, what does a good dog sound like?" asks Uncle Dunba. The king puts his hands on the **floor** in **front** of him and says, "Woof, Woof!"

The king surprises the villagers by barking like a dog.

New Words and Expressions མིང་དང་ཚིག་གསར་པ།

year ལོ།

special ཁྱད་པར་བ།

gift ལེགས་སྐྱེས།

bread གོ་རེ།

each རེ་རེ།

strip ཐྲ་ལ་རིང་བ།

silk དར་སྲི།

rider ཞོན་པ།

garden ལྡུམ་ར།

villager སྡེ་མི།

say བཤད་པ།

bark འབ་སྐད་རྒྱག་པ།

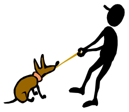
dog ཁྱི།

throne ཁྲི།

king རྒྱལ་པོ།

visit མཇལ་འཕྲད།

surprise ཧ་ལས་པ།

palace ཕོ་བྲང་།

floor ས་ངོས།

front མདུན།

sell དངོས་པོ་སོགས་ཚོང་བ།

suddenly གློ་བུར་དུ།

crow ཕོ་རོག། བྱ་རོག།

bee སྦྲང་མ།

meat ཤ།

Grammar--Simple Past Tense བརྗོད་སྒྲོད་ལས་སྦྱོར་བཏང་གི་འདས་པ། Simple past tense is used when something begins and ends in the past. To show past tense you usually add 'ed' to the end of the verb. སྦྱོར་བཏང་གི་འདས་པ་ནི་བྱ་བ་གང་ཞིག་གི་མགོ་ནས་མཇུག་བར་གྱི་རིམ་པ་ཡོད་ཚད་འདས་པའི་དུས་ཀྱི་ནང་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་སྟོན་པ་ཞིག་ཡིན། འདས་པ་སྟོན་པ་ཡིན་ན་བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ་རྒྱུན་པར་'ed'སྦྱོར་དགོས།

For example: དཔེར་ན།

- *Who walked?* *I (or you, he, she, it, we, they) walked.*

→Many verbs are spelled differently in the past tense. These are called irregular verbs. འདས་པའི་དུས་སྟོན་པའི་སྐབས་སུ་བྱ་ཚིག་སྐོར་ཞིག་གི་སྦྲའི་སྦྱོར་སྟངས་མི་འདྲ་སྟེ། དེ་དག་ལ་ངེས་མེད་བྱ་ཚིག་ཏུ་འབོད། For example: དཔེར་ན།

Simple Present སྦྱོར་བཏང་ད་ལྟ་བ།	Simple Past སྦྱོར་བཏང་འདས་པ།
say	said
give	gave
go	went
see	saw
make	made
do	did
is	was
are	were
can	could
has	had

→The past continuous tense is used when something begins in the past and continues for a while. To show past continuous you usually add 'ing' to the end of the verb. Always use the past tense of the verb 'be' (was or were) before the verb in the sentence. བྱེད་བཞིན་པའི་འདས་པ་ནི་བྱ་བ་གང་ཞིག་འདས་པའི་དུས་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་ནང་དུ་བྱུང་མུས་སུ་མཆིས་པ་སྟོན་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། འདས་པའི་བྱེད་བཞིན་པ་ཡིན་ན་བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ'ing'སྦྱོར་དགོས། བྱ་ཚིག་གི་སྔོན་ལ་རྒྱུན་པར་བྱ་ཚིག'be'ཡི་འདས་པ(was དང were) སྦྱོར་དགོས།

→For example: དཔེར་ན། *Who was walking?*

- I was walking.
- They were walking.
- He/She was walking.
- We were walking.
- Zhoma was walking.
- You were walking.
- That boy was walking.

Exercises སྦྱང་གཞི།

1. Choose the best answers to these questions ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས་དགོས།

A. Where were the villagers going?
(a) They were going to school.
(b) They were going to the city.
(c) They were going to visit the king.
(d) They were going home.

B. Where did the villagers see Uncle Dunba?
  (a) They saw him on the road to the palace.
  (b) They saw him at home.
  (c) They saw him talking to the dog.
  (d) They didn't see Uncle Dunba.

C. What did Uncle Dunba do?
  (a) Uncle Dunba bought a dog.
  (b) Uncle Dunba made the king happy.
  (c) Uncle Dunba made the king bark like a dog.
  (d) Uncle Dunba didn't do anything.

D. What did the king ask Uncle Dunba?
  (a) "Where are you going?"
  (b) "How are you doing?"
  (c) "Can you bark like a dog?"
  (d) "Where were you?"

2. Complete the story by writing these words in the correct blanks: མིང་ཚིག་འདི་དག་གིས་གཤམ་གྱི་སྟོང་ཆ་སྐོང་ནས་གཏམ་རྒྱུད་འདི་ཆ་ཚང་བར་བཟོས། *surprised, everyone, king, Dunba, visit, dog, bark*

On New Year's Day, (a) ________ goes to (b) ________ the king. One year Uncle (c) ________ said he was going to make the (d) ______ bark like a (e)_______. Everyone was (f) ___________ to hear the king (g) ______________ like a dog.

3. Rewrite these sentences correcting the spelling mistakes. ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་གི་ནང་ནས་སྦྱོར་གློག་ནོར་བ་རྣམས་ཡང་དག་པར་བཅོས་ཏེ་བསྐྱར་འབྲི་བྱོས།

(a) The vilagers give the king sveral pieces of fruit. ______________________________.
(b) The king sat on his throne and ewlcomed all the villagers. ______________________________.
(c) I was looking for a specail gift for you. ______________________________.
(d) Suddnley Uncle Dunba walkd into the palace. ______________________________.

4. Write answers to these questions. དྲི་བ་འདི་དག་གི་དྲིས་ལན་ཐོབས།

(a) What did the villagers do on New Year's Day? ______________________________.
(b) What did the villagers give the king? ______________________________.
(c) What did the king give the villagers? ______________________________.
(d) What makes the sound "meow, meow"? ______________________________.

5. Draw a line from the animals in the left column to the words for the sounds they make in the right column. གཡོན་ཕྱོགས་ན་ཡོད་པའི་སྲོག་ཆགས་དེ་དག་གིས་གཡས་ཕྱོགས་ཀྱི་སྒྲ་གང་ཞིག་སྒྲོག་པ་ཐིག་གིས་སྦྲེལ་དགོས།

cow	neee neee
horse	kaw kaw
crow	snort snort
yak	gurrr gurrr
lion	buzz buzz
bee	moo moo

6. Write the words in the story opposite in meaning to these words. སྒྲུང་གཏམ་ནང་གི་མིང་ཚིག་བཀོལ་ནས་ཐ་སྙད་འདི་དག་གི་ཕྱོག་ཟླའི་ཚིག་ཕྲིས།

(a) night ____
(b) short _____
(c) bad ____
(d) sell ______
(e) take _____

→ **The word 'like' has two definitions. || 'Like'ལ་དོན་གཉིས་ཡོད་དེ།**

a. like, (v.) to show that you feel good about or enjoy something or someone. རང་ཉིད་གང་ལ་དགའ་བའམ་དྲང་བ་སྟོན་པ། *I like to eat **meat**.*

b. like, (v.) to be similar to something or someone. བྱ་དངོས་གཉིས་ཕན་ཚུན་འདྲ་བར་སྟོན་པའོ། *Can you bark like a dog?*

→**A.** Write the number of the correct definition used in each sentence. ཚིག་རེ་རེའི་ནང་གི་ཐ་སྙད་ཀྱི་ཡང་དག་པའི་དོན་གང་ཡིན་པ་དེར་ཨང་གི་བྲིས།

(a) I like Tibetan New Year's Day. ______

(b) Dorje looks like a bird.______

(c) She likes to walk to the village.______

(d) The king barked like a dog. ______

(e) Do you like to give gifts?______

Usage--Adding 'er' to the end of a word. མིང་ཚིག་ཞིག་གི་མཇུག་ཏུ་'er'སྦྱོར་ཚུལ།

- People who live in a village are called villagers.
- People who sing are called singers.
- People who teach are called teachers.
- People who ride are called riders.
- People who write are called writers.

→**Do you know some other 'er' words?** ཁྱོད་ཀྱིས་མིང་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ་'er'སྦྱོར་ཚིག་པའི་ཐ་སྙད་གཞན་ཤེས་སམ།

7. Complete the following sentences. གཤམ་གྱི་ཚིག་གྲུབ་དག་ཆ་ཚང་བར་བཟོས།

(a) People who garden are called____________.

(b) People who write are called_____________.

(c) People who buy are called________________.

(d) People who sell are called________________.

Grammar--**Prepositions** བརྡ་སྤྲོད་ལས་སྦྱོར་ཚིག་བཤད་པ། Locating things and people in a story is very important. Prepositions are words or word phrases that describe a location of a noun. The following words are all prepositions. གནས་དང་བྱེད་པོ་ནི་སྒྲུང་གཏམ་ཞིག་གི་ནང་དུ་མེད་དུ་མི་རུང་བ་ཡིན་ལ། སྦྱོར་ཚིག་ནི་བྱ་དངོས་གང་ཞིག་གང་དུ་ཡོད་པར་སྟོན་པའི་ཐ་སྙད་དམ་ཚིག་གྲུབ་ཅིག་ཡིན། For example: དཔེར་ན།

Where is Uncle Dunba?						
Pronoun ཚབ་ཚིག		**+**	**Preposition** སྦྱོར་ཚིག	**+**		**Noun** མིང་ཚིག
He	is	+	beside	+	the	king.
He	is	+	behind	+	the	door.
He	is	+	near	+	the	horse.
He	is	+	on	+	the	floor.
He	is	+	at	+	the	palace.

→Sometimes prepositions use a phrase (group of words) to describe location. སྐབས་འགར་སྦྱོར་ཚིག་གིས་ཚིག་ཕྲང་རེ་གྲུབ་ནས་གནས་སྟོན་པར་བྱེད་པ་ཡིན། For example: དཔེར་ན།

- on top of
- in front of
- in the middle of
- at the bottom of
- next to

8
The Goat, the Fox and the Wolf

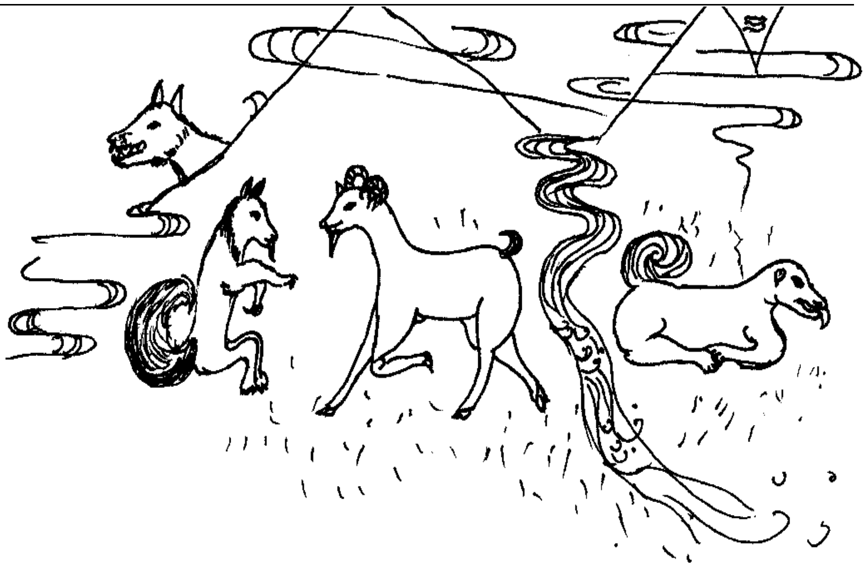

Long ago in Tibet there was a place called **Kundun Raywa.** In this place there was a beautiful **grassland** and a **gently flowing** river. One day a **greedy** wolf was walking **along** the road. He was looking for **something** to eat. The wolf saw a goat eating grass beside the river. But the wolf didn't eat the goat because the goat had a friend. The goat's friend was a **fierce** dog. So the wolf went away hungry.

The next day the wolf saw a fox on the road.

"Dear sister fox, you are the smartest animal in the world. Help me get the goat away from the dog and I can kill the dog. Then you and I can eat the goat," said the wolf. So the fox went to visit the goat.

"Hello, dear **granny** goat," said the fox **sweetly**. "You are a kind and **gentle** grass eater, but you act like a meat eater. Your friend, that **mean** old dog, is not very nice. Everyone knows that an old dog can get **angry**. **Maybe** that old dog wants to eat you. You must be careful."

"Advice is helpful, like **medicine cures** an **illness**," thought the goat. The goat **thank**ed the fox for her **helpful advice.**

The next day the goat told the dog, "Hey, you old **beggar** dog. You and I are friends but everyone says I am like you, a meat eater. But, maybe you want to eat me. You must go live in **another** place." **Later** that day, the mean old dog went to **find** a new place to live.

The next morning the wolf came and killed the goat. They drank **warm** goat **blood** and ate **fresh** goat meat. The wolf and the fox **had** a delicious meal.

New Words and Expressions མིང་དང་ཚིག་གསར་བ།

goat ར་མ།

fox ཝ་མོ།

wolf སྤྱང་ཀི

dog ཁྱི།

Kundun Raywa ཀུན་ཏུ་ར་བ།

grassland རྩྭ་ཐང་།
gentle དལ་མོ། འཇམ་པོ།
flow བཞུར་བ།
greedy འདོད་སྲེད་ཅན།
along ཁེར་རྐྱང་། གཅིག་པུ།
because དེ་ཕྱིར། རྒྱུ་མཚན་གྱིས།
something བྱ་བའམ་དོན་གང་ཞིག ཅ་ལག་ཅི་ཞིག
fierce གཏུམ་དྲག་གི
granny རྨོ་རྨོ། རྒན་མོ།

sweetly མཛེས་སྡུག་ལྡན་པའི་སྒོ་ནས། (ངག)འཇམ་པོའི་ངང་ནས།
mean ཐ་ཤལ་གྱི
angry ཁྲོ་བ།
maybe ཕལ་ཆེར།
medicine སྨན།
cure ནད་གསོ་བ།
illness ནད། ན་ཚ།
thank བཀའ་དྲིན་ཞུ་བ།
helpful ཕན་ཐོགས་ཆེ་བའི། གལ་ཆེ་བའི།

advice བསམ་འཆར། བསླབ་བྱ།
beggar སྤྲང་པོ།
another གཞན་ཞིག
later རྗེས་སུ།
find རྙེད་པ།
warm དྲོན་མོ།
blood ཁྲག
fresh གསར་བ།
had འབྱུང་བ།(haveཡི་དུས་འདས་བ།)
quickly བྲེལ་འཚུབ་དང་། མྱུར་དུ།
barley ནས།

level ཚད་ཤིག	another (དེ་མིན)གཞན་ཞིག	train མེ་འཁོར།	doubt ཐེ་ཚོམ་ཟ་བ།
snowfall ཁ་བ་འབབ་པ།	care གཅེས་སྲུས་བྱེད་པ།	count རྩིས་རྒྱག་པ།	moreover / furthermore དེ་མིན། དེས་མ་ཚད།
meter (ཚད་འཇལ་ཆས)སྨི་ཁྲིའམ་སྨི།	hate ཁོང་ཁྲོ་ཟ་བ།	enjoy ལོངས་སུ་སྤྱོད་པ།	
	rain ཆར་པའམ་ཆར་བབས་པ།	bury (སར)སྦིད་པ། སྦྱངས་བ།	

Usage--'But' ॥ 'But'ཡི་སྦྱོར་ཚུལ། 'But' is used to explain that 'This is the opposite of that.' ॥ 'But'ནི་མི་མཐུན་པའི་ཚིག་རྒྱན་གྱི་ཕྲད་ཡིན་ཏེ་མི་མཐུན་པའི་ཆོས་གཉིས་སྟུད་པ། For example: དཔེར་ན།

- The goat liked the dog, but the fox and wolf didn't like the dog.
- The wolf wanted to eat the goat, but he didn't eat the goat.
- The goat said to the dog, "You are my friend, but maybe you want to eat me."

Exercises སྦྱང་གཞི།

1.Choose the best answers to these questions. དྲི་བ་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས།

A. What was the wolf doing?
(a) The wolf was standing by the river.
(b) The wolf was looking for a fox to eat.
(c) The wolf was sitting by the river.
(d) The wolf was looking for something to eat.

B. Who was the goat's friend?
(a) The dog was the goat's friend.
(b) The wolf was the goat's friend.
(c) The fox was the dog's friend.
(d) The beggar was the goat's friend.

C. Where did the goat and the dog live?
(a) They lived in a big house.
(b) They lived in the valley.
(c) They lived near a big city.
(d) They lived in a beautiful place called Kundun Raywa.

D. What did the goat eat?
(a) The goat ate dogs.
(b) The goat ate barley.
(c) The goat ate grass.
(d) The goat ate wolves.

2. **Write the name of the animal in the story that is described by these adjectives**. ཚོས་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག་འདི་དག་ལ་གཞིགས་ཏེ་སྒྲུང་གཏམ་ནང་གི་སྲོག་ཆགས་དེ་དག་གི་མིང་ཐྲིས།

(a) gentle grass eater____________
(b) old beggar ____________
(c) dear granny ____________
(d) mean old ____________
(e) dear sister ____________
(f) greedy ____________

3. **Rewrite these sentences correcting the spelling mistakes.** ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་གི་ནང་ནས་སྦྱོར་ཀློག་ནོར་བ་རྣམས་ཡང་དག་པར་བཅོས་ཏེ་བསྐྱར་འབྲི་བྱོས།

(a) The fox is the smartset animul in the wrld.

____.

(b) Your friend the meen old dog is not veri nece.

____.

(c) Advice is helpful like medincine cures an illnss.

____.

(d) The wolf and the fox had a deilcious meel.

____.

4. Write answers to these questions. འདྲི་ཚིག་འདི་དག་གི་དྲིས་ལན་ཕྲིས།

(a) Who ate the goat?________________________________.
(b) Who knows a dog can get angry?____________________.
(c) Who gave advice to the goat?________________________.
(d) Did the dog die?__________________________________.

5. Change these statements into questions using 'what,' 'where,' or 'who.' ‖ 'What' 'where'ཡང་ན་ 'who'སོགས་བཀོལ་ཏེ་གཤམ་གྱི་གནས་ལུགས་རྗོད་བྱེད་ཀྱི་ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་འདྲི་ཚིག་ཏུ་སྒྱུར་ Por example: དཔེར་ན།

- statement གནས་ལུགས་རྗོད་བྱེད་ཀྱི་ཚིག་གྲུབ།: *The fox likes the goat.*
- question འདྲི་ཚིག: *Who likes the goat?*

(a) The goat was the dog's friend.

____.

(b) The fox and the wolf ate the goat.

____.

(c) There is a beautiful grassland in Kundun Raywa.

____.

(d) Advice is helpful like medicine.

____.

6. Make three four-letter words using letters in 'friends.' ‖ 'Friends'བཀོལ་ཏེ་ཚིག་གསུམ་བཞི་ཙམ་བསྒྲིགས།

____________ _____________ ____________

- The word 'mean' has at least three definitions. ‖ 'Mean' ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་འདི་ལ་མ་མཐའ་ཡང་དོན་གྱི་རྣམ་གྲངས་གསུམ་ཡོད།
- mean, (v.) to represent something. *What does the word "apple" mean?* ཀུ་ཚིག་སྟེ་ཀུ་དངོས་གང་ཞིག་གསལ་བཤད་བྱས་པའི་དོན།
- mean, (adj.) to be cruel or not kind. *He was mean to the dog.* ཚིས་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག་སྟེ་གདུག་རྩུབ་ཆེ་ཞིང་བྱམས་སེམས་མི་ལྡན་པ།
- mean, (n.) the average of a group of numbers. *Fourteen is the mean age level of children in class four.* མིང་ཚིག་སྟེ་ཚོགས་པ་ཞིག་གི་ཁྲོད་དུ་གནས་པའི་ཆ་སྙོམས་གྲངས་དེ་ལ་ཟེར།

→A. Write the number of the correct definition for each sentence. གཤམ་གྱི་ཚིག་གྲུབ་སོ་སོའི་ཡང་དག་པའི་གོ་དོན་གང་ཡིན་པ་དེའི་ཨང་གྲངས་ཕྲིས།

(a) Do you know what I mean? _____________
(b) Why is he mean to that horse? _____________
(c) The teacher is mean to the students. _____________

(d) What do you mean by that? ______________
(e) I don't know what this word means? ______________
(f) The mean level of **snowfall** is 4 **meter**s. ______________

Usage--'Must' and 'has to.' ‖ 'Must'དང་'has to'ཡི་སྦྱོར་ཚུལ། These both mean that something is very important or very necessary. You do not have a choice to do anything else. ཐ་སྙད་འདི་གཉིས་ཀྱི་གོ་དོན་ནི་བྱ་དངོས་གང་ཞིག་ངེས་པར་བསྒྲུབ་དགོས་པའམ་མཁོ་ཆེ་བས་དེ་ལས་འདའ་རྒྱུ་མེད་པ་སྟོན་པ་ཡིན་ཏེ། For example: དཔེར་ན།

- The dog must find another place to live.
- The dog has to find another place to live.

- The wolf must eat something.
- The wolf has to eat something.

- The goat must be careful.
- The goat has to be careful

→With 'I,' 'you,' 'we,' and 'they' use 'have to,' or with the past tense use 'had to.' ‖ 'I,' 'you,' 'we,' 'they'སོགས་ལ་'have to'སྦྱོར་དགོས་པ་དང་འདས་ཚིག་ལ་'had to'སྦྱོར་དགོས།

- They must eat something. They have to eat something.
- We must eat something. We have to eat something.
- You must eat something. You have to eat something.

7. Circle 'has' or 'have' to make correct sentences. ‖ 'Has'དང་'have'གཉིས་ལས་གང་ཞིག་ཚིག་གྲུབ་ཏུ་འཚམས་པ་དེར་གོར་ཐིག་རྒྱོབས།

(a) The dog has/have to find another place to live.
(b) The goat has/have a beautiful place to live.
(c) Animals has/have to eat.
(d) The wolf has/have to kill the goat.

→Spelling Rules for Simple Past '-ed' verbs. སྦྱོར་བཏང་གི་དུས་འདས་པའི་བྱ་ཚིག་ལ་'ed' སྦྱོར་ཚུལ།

1. The word ends in one consonant +'e' add 'd.' བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ"གསལ་བྱེད་ཡི་གེ +e"ལྟར་གྲུབ་ཡོད་ཚེ'd'སྦྱོར་དགོས།
live--lived, *care--cared,* *hate--hated*

2. If the word ends in one vowel + one consonant, double the consonant and add 'ed.' བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ"དབྱངས་ཡིག་གཅིག + གསལ་བྱེད་ཡི་གེ་གཅིག"ལྟར་གྲུབ་ཚེ། མཇུག་གི་གསལ་བྱེད་ཡི་གེ་དེ་ཐེངས་གཉིས་ལ་བྲིས་རྗེས'ed' སྦྱོར་དགོས། *stop--stopped,* *pull--pulled,* *kill--killed,* *beg--begged*

3. The word ends with two vowels + one consonant, add 'ed.' བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ"དབྱངས་ཡིག་གཉིས + གསལ་བྱེད་ཡི་གེ་གཅིག"ལྟར་གྲུབ་ཚེ། མཇུག་ཏུ'ed'སྦྱོར་དགོས། *look--looked, rain--rained, train--trained*

4. The word ends with two consonants, add ‘ed.’ (don’t double the consonant) བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ་གསལ་བྱེད་ཡི་གེ་གཉིས་བྱེད་དེ་གྲུབ་ཚེ། མཇུག་ཏུ’ed’སྦྱོར་དགོས།(གསལ་བྱེད་ཡི་གེ་ཐེངས་གཉིས་ལ་འབྲི་མི་ཆོག)

count--counted, *help--helped,* *doubt--doubted*

5. The word ends with a consonant + y, change ‘y’ to ‘i’ and add ‘ed.’ བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ“གསལ་བྱེད་ཡི་གེ་གཅིག + y”ལྟར་གྲུབ་ཚེ། ཐོག་མར‘y’ དེ‘i’ རུ་བསྒྱུར་རྗེས‘ed’ སྦྱོར་དགོས།

study--studied, *carry--carried,* *bury--buried*

6. The word ends with a vowel + y, add ‘ed.’ (Don’t change ‘y’ to ‘i.’) བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ“དབྱངས་ཡིག་གཅིག + y”ལྟར་གྲུབ་ཚེ། མཇུག་ཏུ“ ed”སྦྱོར་དགོས། (‘y’ དེ ‘i’རུ་བསྒྱུར་མི་དགོས།)

stay--stayed, *play--played,* *enjoy--enjoyed*

→**Punctuation**--Using Commas མཚམས་རྟགས་བཀོལ་ཚུལ།

- Put a comma before ‘and,’ ‘but,’ ‘for,’ ‘or',’ ‘nor,’ ‘yet,’ ‘so’ when they connect two independent clauses. ǁ ‘and,’ ‘but,’ ‘for,’ ‘or,’ ‘nor,’ ‘yet,’ ‘so’སོགས་བཀོལ་ཏེ་རང་རྐྱ་ཐུབ་པའི་ཚིག་གྲུབ་གཉིས་སྦྲེལ་དུས་དེ་དག་གི་སྔོན་དུ་མཚམས་རྟགས་འཇོག་དགོས།
- Put a comma between items in a series. དོན་ཚན་སྣ་ཕྱི་འབྲེལ་བའི་བར་དུ་མཚམས་རྟགས་འཇོག་དགོས།
- Put a comma after an introductory expression or a part of the sentence that is less important. ཚོས་ཅན་གང་ཞིག་གི་ངོ་བོ་བརྗོད་པའི་སྐབས་སུ་ཆོས་ཅན་དེའམ་གཙོ་བོ་མ་ཡིན་པའི་ཚིག་གྲུབ་གང་རུང་གི་རྗེས་སུ་མཚམས་རྟགས་འཇོག་དགོས།
- Put commas around the name of a person spoken to. སྐྱེས་བོ་སུ་ཞིག་སྨྲ་བ་པོ་ཡིན་པ་དེའི་མིང་གི་རྗེས་སུ་མཚམས་རྟགས་འཇོག་དགོས།
- Put commas around words such as ‘however,’ ‘moreover,’ ‘furthermore’ ǁ ‘However,’ ‘moreover’དང ‘furthermore’ སོགས་ལྟ་བུའི་བསྣན་ཚིག་གི་རྗེས་སུ་མཚམས་རྟགས་འཇོག་དགོས།

The Cat's Reward

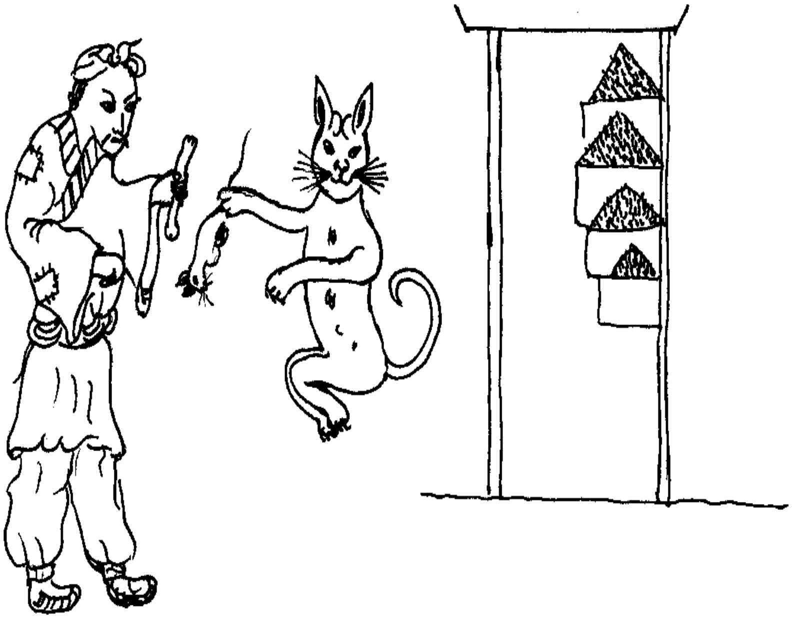

Once upon a time, in a village called Nema Rangshar there lived a man called **Shinbaga.** This man was a **clever** and **productive farmer**. He had the largest **granary** in the **area**. But the mice were always **stealing** his grain.

One day Shinbaga wanted to **stop** the mice. He bought a very **expensive** cat.

"Listen, cat," said the farmer. "Today you must **catch** mice in the granary. If you catch one mouse, I will give you a **reward**. If you catch two mice, you will get a better reward." The cat was very happy to hear this and walked to the granary.

The cat **peek**ed through a hole in the wall. He was watching for the mice. The cat waited for a long time but he didn't see any mice. Finally, at the end of the day, the cat saw one small mouse. The cat caught the **tiny** mouse and brought it to the farmer.

"You caught a very small mouse. Here is your reward," said the farmer to the cat. The farmer gave the cat one very small **dry** bone. The cat was not happy.

The next day the cat sat by the granary wall and waited for the mice. This time the cat caught a mouse but he didn't take the mouse to the farmer. The cat **led** the mouse to the piles of the **finest** grain. After a few days, the cat caught a very **fat** mouse. It was the same mouse he had caught before. The cat **brought** the mouse to the farmer.

"Catch a big mouse, get a big reward," said the farmer to the cat. The farmer gave the cat one very big **juicy piece** of **lamb**. The cat was very happy.

New Words ཐ་སྙད་གསར་བ།

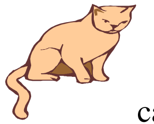

cat བྱི་ལ།

clever སྤྱང་པོ། རིག་པ་བཀྲ་བ།

Shinbaga སེམས་པ་དགའ།

productive ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་ལས་ལ་ཞུགས་པའི།

farmer ཞིང་པ།

granary འབྲུ་མཛོད།

area ཡུལ་གྲུ

steal རྐུ་བ།

stop འགོག་པ།

expensive རིན་གོང་མཐོ་བའི།

catch འཛིན་པ།

reward བྱ་དགའ།

peek ཡིབས་ནས་ལྟ་བ།

finally མཐའ་མཇུག་ཏུ། མཐར།

caught བཟུང་བ། འཛིན་པ།

thin ཤ་རིད་པོ།

brought འཁྱེར་ཡོང་བ།

dry སྐམ་པོ།

led སྣེ་འཁྲིད་པ།

finest ཧ་ཅང་བཟང་བའི།

fat ཚོན་པོ།

brought ཉོས་བ།

juicy བཅུད་ལྡན་པ།

piece ལེབ་མོ།

lamb ལུ་གུ

usually དུས་རྒྱུན་དུ།

grain འབྲུ་རིགས།

prize དགའ་རྟགས། བྱ་དགའ།

seed ས་བོན།
mouse ཙི་གི
granary འབྲུ་ཁང་།
bone རུས་པ།
lazy ལེ་ལོ་ཅན།

fat ཤ་རྒྱགས་པ། སྐྲུ་ཤ་འབྱོར་པོ།
expensive རིན་གོང་མཐོ་བའི།
worse, worst དེ་བས་སྡུག་པའི། སྡུག་ཤོས་ཀྱི།
capture བཟུང་བ།

store ཚོང་ཁང་། དོས་ཁང་།
stored གསོག་འཇོག་བྱེད་པ།
a lot of ཧ་ཅང་མང་པོའི།
specific ཞིབ་ཅང་ཕྲ་བའི། དམིགས་སུ་བཀར་བའི།

Grammar--Simple Future བརྡ་སྤྲོད་ལས་སྦྱོར་བཏང་མ་འོངས་པ། Use the verb 'will' to indicate something will happen in the future. བྱ་ཚིག'will'སྤྱད་དེ་བྱ་དངོས་གང་ཞིག་མ་འོངས་པའི་དུས་སུ་འབྱུང་རྒྱུ་སྟོན་པ། དཔེར་ན། I-you-we-they-it-he-she will get a reward.

Usage--'If ' ǁ 'If'ཡི་སྦྱོར་ཚུལ། Use 'if' to explain that something must happen first before something else happens and to set a condition for something else to happen. ǁ 'If' བཀོལ་ཏེ་བྱ་དངོས་གང་ཞིག་མ་བྱུང་བའི་སྔོན་དུ་ཐོག་མར་བྱ་དངོས་དེ་འབྱུང་བར་ཆ་རྐྱེན་འདོན་པ།

- If you catch one mouse, I will give you a reward.
- If you catch two mice, I will give you a better reward.

Usage Reminder--'But' ǁ 'But' ཡི་སྦྱོར་ཚུལ། Use 'but' when explaining something that is the opposite also happened. ǁ 'But'ནི་བྱ་བ་གང་ཞིག་གི་སྔ་ཕྱི་འགལ་བ་སྟོན་པའི་ཚིག་ཡིན།

1. He had the largest granary, but the mice often stole the grain.
2. He cat waited for a long time, but the cat didn't see any mice.
3. The cat caught a mouse, but the cat didn't take the mouse to the farmer.

Exercises སྦྱང་གཞི།

1. **Choose the best answers to these questions.** དྲི་བ་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས།

A. What kind of farmer was Shinbaga?
(a) Shinbaga was a **lazy** farmer.
(b) Shinbaga was a happy farmer.
(c) Shinbaga was a clever and productive farmer.
(d) Shinbaga was a **fat** farmer.

B. Where did Shinbaga store the grain?
(a) He **stored** the grain in a store.
(b) He stored the grain in a house.
(c) He stored the grain in the mountain.
(d) He stored the grain in a granary.

C. How long did the cat wait before he caught the fat mouse?
(a) The cat waited a few hours.
(b) The cat waited for a few days.
(c) The cat waited for one month.
(d) The cat waited for many days.

D. Who was angry in the story?
(a) The cat was angry when he got a small reward.
(b) The farmer was angry when the mice stole his grain.
(c) The mouse was angry when he was caught by the cat.
(d) No one was angry in the story.

2. Match words 1-5 with words a-e that are similar in meaning. ༡ནས༥དང a-e བར་གྱི་ཐ་སྙད་དག་ལས་དོན་མཚུངས་ཚིག་རྣམས་ཐིག་གིས་སྦྲེལ།

(1) **prize**	(a) tiny	___
(2) very small	(b) grain	___
(3) **capture**	(c) reward	___
(4) seed	(d) catch	___

3. Write answers to these questions. དྲི་བ་འདི་དག་གི་ལན་ཐྲིས།

(a) Who had the largest granary?_______________________.
(b) Where did the farmer live__________________________.
(c) Why was the cat angry?____________________________.
(d) Who got fat?______________________________________.

4. Write 'T' for true and 'F' for false. ཡང་དག་པར་T དང་ནོར་འཁྲུལ་ལ་F ཐྲིས།

(a) The farmer was a rich man. ________
(b) Nema Rangshar is a village in England. ________
(c) The cat caught a very fat mouse. ________
(d) The mouse ate a lot of grain ________

5. Fill in the missing adjective used in the story. གཏམ་རྒྱུད་ལས་ཆད་ལྷག་བྱུང་ཡོད་པའི་ཆོས་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག་འདི་དག་ཆ་ཚང་བར་སྐོང་དགོས།

(a) fine finer ________ (grain)
(b) good ____ best (reward)
(c) _____ bigger biggest (piece of lamb)

6. Write the number 1-4 of the question that matches the sentences a-d. || a-d བར་གྱི་ཚིག་གྲུབ་སོ་སོར་༡ནས༤བར་གྱི་དྲི་བ་ལས་ཆ་འགྲིག་པའི་ཨང་གྲངས་ཐྲིས།

(a) ___The cat saw one small mouse in the granary.
(b) ___The cat sat by the hole in the granary wall.
(c) ___The cat brought the mouse to the farmer.
(d) ___The farmer gave the cat a dry bone and a piece of lamb.

(1) Where did the cat wait for the mice?
(2) Where did the cat take the dead mouse?
(3) Where did the cat see the fat mouse?
(4) What did the farmer give the cat?

7. Write answers to these questions. དྲི་བ་འདི་དག་གི་ལན་ཕྲིས།

(a) Who is clever?________________________________.
(b) Who is smart?________________________________.
(c) Who is fat?__________________________________.
(d) Who is angry?________________________________.

8. The word 'store' has at least two definitions. || 'Store'ལ་མ་མཐའ་ཡང་དོན་གྱི་རྣམ་གྲངས་གཉིས་ཡོད།

(1) Store---(n.) a place that has things for sale. Let's go to the store and buy some meat. (མིང་ཚིག) གནས་ཞིག་སྟེ་དངོས་ཟོག་རྣམས་བཙོང་སའི་ཚོང་ཁང་།

(2) Store---(v.) to keep things for future use. Can we store the meat in here? (བྱ་ཚིག) རྗེས་ཕྱོགས་སུ་བཀོལ་ཆེད་དངོས་པོ་སོགས་དེ་དམ་མམ་གསོག་འཇོག་བྱེད་པ་ལ་ཟེར།

→ **Write the number of the correct definition for each sentence**. གཤམ་གྱི་ཚིག་གྲུབ་སོ་སོའི་ཡང་དག་པའི་གོ་དོན་གང་ཡིན་པ་དེའི་ཨང་གྲངས་ཕྲིས།

(a) Can I store my books in your house? ______
(b) Do you want to go to the store? ______
(c) The farmer stored the grain in the granary. ______
(d) The food in that store is expensive. ______

Usage--Making Comparisons ཁྱད་བསྡུར་གྱི་རྣམ་དབྱེ་སྦྱོར་ཚུལ། The verb changes when comparing one person or thing to another person or thing. གང་ཟག་གམ་བྱ་དངོས་གང་ཞིག་གཞན་དང་རིགས་མཐུན་དུ་ཁྱད་པར་བསྡུར་སྐབས་བྱ་ཚིག་ལ་འགྱུར་བ་ཡོད།

- big bigger small smaller
- happy happier[1] smart smarter
- fine finest

→Use the word 'more' in front of longer words. ཐ་སྙད་རིང་ཤོས་ཀྱི་སྔོན་དུ'more'སྦྱོར་དགོས།

- productive more productive delicious more delicious
- beautiful more beautiful expensive more **expensive**

→Exceptions to this rule are: ཐུན་མིན་གྱི་གྲུབ་ཚུལ།

- good better best bad **worse** **worst**

→The words 'same' and 'different' are also used to make comparisons. || 'Same'དང་ 'different'གཉིས་ཀྱང་ཁྱད་པར་སྟོན་པའི་བརྡ་ལ་སྦྱོར་ཆོག

- Pema and Tashi live in Qinghai. They live in the same place.

- Zhoma lives in Yushu and Zhaxitso lives in Golok. They live in different places.

[1] Use 'ier' with words ending in y. ཐ་སྙད་ཀྱི་མཇུག་ཏུ'y'སྦྱར་ཡོད་ཚེ 'ier'སྦྱོར་དགོས།

10
The Rabbit and the Turtle

Long ago in a **beautiful** Tibetan place there lived a rabbit and a **turtle**. One day they sat **together** on a mountaintop. The **sky** was blue. The forest had many fruit trees. A river flowed from the mountaintop gently into the valley. There was a big lake in the middle of the valley. **Halfway** down the mountain was a **grassy meadow**. It was a very **peaceful** place to live. This is why the rabbit got an **idea** one day.

"Hey, little one," said the rabbit to the turtle. "Tomorrow is a good day for a **contest**. We can **race** from the **bottom** of the mountain to the top. If you **win** this **race**, the mountain is all yours. But if I win the race, you must find another place to live."

This is not a good idea, thought the turtle. He liked this place very much. So the turtle got a clever idea.

"Dear Brother Rabbit. I can't race you. My legs are too **short**. I can **crawl** from the bottom of the mountain up to the meadow. But I **crawl** very slowly. It will take a very long time. We can race from the mountaintop down to the lake. Is that OK?" asked the turtle. The rabbit **agreed**. The rabbit was sure the turtle would not win the race.

The next **morning**, the rabbit and the turtle started the race. The rabbit ran very **fast** down the mountain. In the **afternoon** the rabbit ran across a big **bridge**. The rabbit looked below the bridge. The turtle was **floating** down the river.

"**Run** faster, run faster!" said the turtle to the rabbit.

Later that **evening** the rabbit **reach**ed the lake in the valley. He was **surprised** to see the turtle waiting for him. The rabbit slowly **hop**ped away leaving his beautiful home. **Tear**s fell from his eyes. But the turtle was very happy.

New Words ཐ་སྙད་གསར་བ།

beautiful མཛེས་སྡུག་ལྡན་པ།

turtle རུས་སྦལ།

together མཉམ་དུ།

sky གནམ།

halfway ལམ་བར་གྱི།

grassy རྩ་མང་བའི།

meadow ནེའུ་གསིང་།

peaceful བདེ་འཇགས་ཡིན་པ།

idea བློ་བཀོད་པ། ཐབས་ཤེས། བསམ་བློ།

contest འགྲན་པའམ་བསྡུར་བ།

race རྒྱུགས་རྩལ་འགྲན་བསྡུར།

bottom འདབས། ཞབས།

win རྒྱལ་བ།

short ཐུང་ངུ།

crawl གོག་མོ་རྒྱག་པ།

agree ཐད་པ། བློ་མཐུན་པ།

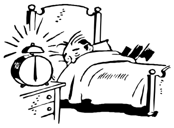

morning ཞོགས་པ།

fast མྱུར་བ།

afternoon ཕྱི་དྲོ།

bridge ཟམ་པ།

run རྒྱུགས།

evening དགོང་མོ།

reach འབྱོར་བ།

surprise ཧ་ལས་པ།

hop རེ་བ།

tear མིག་ཆུ།

later རྗེས་སུ།
lovely ལྟ་ན་སྡུག་པའི།
already ཟིན་པ། ཚར་བ།
race འགྲན་བསྡུར།

trick མགོ་སྐོར་གཏོང་བ།
float འཕྱོ་བ། (ཆུ་ཁར)གཡེང་བ།
competition འགྲན་བསྡུར།
certain སྔོན་མེད་ཀྱི། ངེས་གཏན་གྱི།

lost ཕོར་བ།
a.m. སྔ་དྲོ།
p.m. ཕྱི་དྲོ།

→Grammar--Possessive Pronouns བརྡ་སྤྲོད་ལས་བདག་དོན་གྱི་འབྲེལ་སྒྲའི་ཚབ་ཚིག

Use these before a noun. མིང་རྐྱང་གི་སྔོན་དུ་ཚབ་ཚིག་སྦྱོར་བ།		Use these after or without a noun. མིང་རྐྱང་གི་རྗེས་སུའམ་མིང་རྐྱང་མེད་ཚེ།	
my	This is my book.	mine	It's mine.
your	Is this your book?	yours	Is this yours?
his	These are his books.	his	These are his.
her	Is this her book?	hers	Is this hers?
our	Is this our home?	ours	Yes, it's ours.
their	Is this their forest?	theirs	Yes, it's theirs.

Grammar--Adverbs བརྡ་ སྤྲོད་ ལས་ བསྣན་ ཚིག་ གི་ སྐོར། An adjective describes a noun. An adverb describes a verb. Most verbs become adverbs by adding 'ly.'ཆོས་ བརྗོད་ ཀྱི་ ཚིག་ ཅིག་ གིས་ མིང་ ཚིག་ ལ་ རྒྱན་ སྤྲས་ ཤིང་ བསྣན་ ཚིག་ ཅིག་ གིས་ བྱ་ཚིག་ལ་རྒྱན་སྤྲས་པ་ཡིན། བྱ་ཚིག་མང་ཤོས་ཀྱི་མཇུག་ཏུ་'ly'སྦྱར་ཚེ་བསྣན་ཚིག་ཏུ་གྱུར།

Simple Sentence སྦྱོར་བཏང་གི་གྲུབ་ཚུལ།		
Pronoun or noun མིང་རྐྱང་ངམ་ཚབ་ཚིག +	verb བྱ་ཚིག +	adverb བསྣན་ཚིག
I	crawl	slowly. (slow)
The river	flows	gently. (gentle)
The rabbit	ran	quickly. (quick)
The rabbit	hopped	sadly. (sad)

→These adjectives do not change spelling when they are used as adverbs. ཆོས་ བརྗོད་ ཀྱི་ ཚིག་ འདི་ དག་ གི་ སྦྱོར་ ཚུལ་བསྣན་ཚིག་དང་མཚུངས་སྐབས་དེ་དག་གི་སྦྱོར་གློག་བྱེད་སྟངས་མི་འགྱུར།

1. The rabbit ran fast.
2. Running is hard for the turtle.
3. The rabbit got to the lake late.
4. The turtle got to the lake early.

Exercises སྦྱང་གཞི།

1. Choose the best answers to these questions. འདྲི་ཚིག་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས།

A. Where did the rabbit and turtle live?
  (a) They lived in the forest.
  (b) They lived on the river.
  (c) They lived in a beautiful place.
  (d) They lived near a school.

B. Where did the rabbit want to race?
- (a) He wanted to race from the bottom of the mountain to the top.
- (b) He wanted to race from the mountaintop to the lake.
- (c) He wanted to race from the lake to the forest.
- (d) He wanted to race from the bridge to the lake.

C. Why did the turtle want to race from the mountaintop to the lake?
- (a) The turtle said his legs were too short.
- (b) The turtle said the rabbit's legs were too long.
- (c) He thought the rabbit was trying to trick him.
- (d) He thought it was a good idea.

D. How did the turtle win the race?
- (a) He ran faster than the rabbit.
- (b) He floated down the river and got to the lake before the rabbit.
- (c) He didn't win the race.
- (d) The turtle was taller than the rabbit.

2. Write complete sentences using the following words. གཤམ་གྱི་ཐ་སྙད་འདི་དག་བཀོལ་ཏེ་ཚིག་གྲུབ་བཟོས།

→For example:དཔེར་ན། morning--turtle--rabbit--race

→Answer: དྲིས་ལན། The next morning the turtle and the rabbit started to race.

(a) rabbit--saw--bridge--turtle--floating

____.

(b) rabbit--turtle--sat--mountain

____.

(c) turtle--float--river

____.

(d) lake--valley--rabbit--reached

____.

3. Write questions for these answers. དྲིས་ལན་འདི་དག་གི་འདྲི་ཚིག་བྲིས། For example: དཔེར་ན།

→Answer: དྲིས་ལན།The turtle and rabbit sat together on the mountaintop.

Who______________________________?

→Question: དྲི་བ། Who sat together on the mountaintop?

(a) The rabbit and the turtle lived in a beautiful place. Where______________________________?
(b) The rabbit wanted to race the turtle. Why____?
(c) The turtle won the race. Who____?
(d) The rabbit saw the turtle floating down the river. Where________________________________?

4. Write the words that are similar in meaning to these words. ཐ་སྙད་འདི་དག་གི་དོན་མཚུངས་ཐ་སྙད་ཕྲིས།

(a) calm _______________.
(b) competition ________.
(c) below ________.
(d) certain _____________.

5. Match the sentences 1-5 with the phrases (a)-(e). ༡ནས༥དང a-e བར་གྱི་དོན་མཚུངས་ཚིག་རྣམས་ཐིག་གིས་སྦྲེལ།

(1) The rabbit and the turtle lived	(a) across the bridge. ___
(2)The turtle floated	(b) on the mountain. ___
(3)The large green meadow was	(c) into the valley. ___
(4) The river flowed	(d) halfway down the mountain.__
(5) The rabbit ran	(e) down the river. ___

6. Write the correct verbs in each sentence. ཚིག་གྲུབ་རེ་རེར་ཡང་དག་པའི་བྱ་ཚིག་སྣོངས།

(a) One day the rabbit and the turtle were ____________on the mountaintop.
(b) The turtle ______________ down the river.
(c) The rabbit began to ___________after he lost the race.
(d) At the end of the story the rabbit ______________ away.

Grammar--Prepositions of Time བརྡ་སྤྲོད་ལས་དུས་ཚོད་སྟོན་པའི་ཚིག་ཕྲད།(ཚེ་སྐབས།)

at	The race begins at 2:00pm. The race ended at night.	at + a specific time at + night
in	The race began in the morning. The turtle floated under the bridge in the afternoon. The race ended in the evening.	in + the morning. in + the afternoon. in + the evening.
on	They raced on Monday. They raced on October 31, 2000.	on + a specific day. on + a specific date.
from	They raced from morning to evening. They raced from 9:00am to 8:00pm.	from (a specific time) to (a specific time)

11
The Monkey and the Carpet

Long ago in the Tibet there lived an old farmer woman. Every year she **harvest**ed the **barley**. One day she cut the **stalks** of **grain** in the field. Then she **toss**ed the stalks into the wind. The wind **separat**ed the grain from the stalks. **Finally** she **rake**d the grain into **pile**s on the **ground**.

The next day she **went back** to the **pick up** the grain. But there were only a few grains of barley on the ground. "**Oh my!** Someone has **buried almost** all the grain," said the old woman. She saw many **footprint**s on the ground. But there was something **strange** about these prints. These footprints were made by the old monkey who lived nearby. She wanted to **catch** this old monkey but she didn't know how.

The next day she went back to the field. All day long she planted small **radish** and **onion plants** in the field. The next morning she went to the field again. Almost all the plants she planted were **miss**ing**.** Only a few plants were in the **ground**. "Oh my! Someone buried my plants," said the old farmer woman. **Again** she saw many footprints. She knew these footprints were made by the old monkey. She was very **angry**. She went into her house. Then she carried a large white **carpet** to the field. She put the carpet on the ground. Then she lay down on the carpet. She rolled from side to side on the carpet. After a while she got up and **pour**ed **glue** all over the carpet. After that she went back into the house.

That night, the monkey came and did **exactly** what the old woman did. He **roll**ed **from side to side** on the carpet. Soon the monkey **couldn't move**.

The next morning the old farmer woman went to the field. She was happy to see the old monkey **trap**ped on the carpet.

New Words ཐ་སྙད་གསར་བ།

harvest ལོ་ལེགས།

ལོ་ཏོག་བརྔ་བ།བསྡུ་བ།

barley ནས།

stalks ལོ་ཏོག་གི་རྩ་ཀང་།

grain འབྲུ་རིགས།

toss འཕངས་པ།

separate སོ་སོར་ཕྱེས་པ།

finally མཐའ་མཇུག་ཏུ། མཐར།

rake བརྡལ་བ།

pile ཕུང་གསོག ཕུང་པོ།

ground ས་སྟེང་།

went back ཕྱིར་ལོག་པ།

pick up འཐུ་བ། ཡར་འདེགས།

bury སྦས་པ།

almost ཕལ་ཆེར། ཧ་ལམ།

footprints རྐང་རྗེས།

strange ཡ་མཚན།

catch འཛིན། བཟུང་།

radish ལ་ཕུག

onion plants བཙོང་།

miss མི་ཚང་བའི།

ground ས་ངོས།

again ཡང་བསྐྱར། སླར་ཡང་།

angry ཁོང་ཁྲོ་སྐྱེས་པ།

carpet ས་གདན།

pour བླུག་པ།

glue སྦྱིན།

exactly ཇི་བཞིན། ཇོ་མ།

roll རིལ་བ། འདྲིལ་བ།

from side to side ཕྱོགས་གཅིག་ནས་

ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ལ།

couldn't move འགུལ་མི་ཐུབ་པ།

trap རྙི།

near by ཉེ་འཁོར་གྱི།

field ཞིང་ཀ།

once ཐེངས་གཅིག

amazing ཧ་ལས་དགོས་པའི།

hurt ཟུས་པ།

wind རླུང་།

ghost འདྲེ།

Common Expressions སྤྱིར་བཏང་གི་མཚོན་ཚུལ་འགའ།

Expression མཚོན་ཚུལ།	**Meaning གོ་དོན།**
Oh my! ཀྱེ་མ།	What a surprise!
Wow! འ་ཁྱུ།	That's **amazing**!
Hey! ཀྱེའེ།	Hello!
Ouch! ཨ་ཚོའོ།	That **hurt**s!

→Counting གྲངས་ཀྱི་བརྩི་ཚུལ།

- **How many onions did she plant?**

none གཅིག་ཀྱང་།

a couple ཆ་གཅིག

a few ཉུང་ཤས།

several ཁ་ཤས།(གསུམ་ཡན་ཆད།)

many མང་པོ།

all ཚང་མ།

almost all ཕལ་ཆེར་ཚང་མ།

- **How many times did she plant onions?**

  - 1st ཐེངས་དང་པོ། The first time. *She planted onions one time. She planted them* ***once****.*
  - 2nd ཐེངས་གཉིས་པ། The second time. *She planted onions two times. She planted them twice. She planted them a couple of times.*
  - 3rd ཐེངས་གསུམ་པ། The third time. *She planted onions three times. She planted them several times.*

4th	བཞི་པ།	fourth
5th	ལྔ་པ།	fifth
6th	དྲུག་པ།	sixth
7th	བདུན་པ།	seventh
8th	བརྒྱད་པ།	eighth
9th	དགུ་པ།	ninth
10th	བཅུ་བ	tenth
11th	བཅུ་གཅིག་པ།	eleventh
12th	བཅུ་གཉིས་པ།	twelfth
13th	བཅུ་གསུམ་པ།	thirteenth
14th	བཅུ་བཞི་པ།	fourteenth
15th	བཅོ་ལྔ་པ།	fifteenth
16th	བཅུ་དྲུག་པ།	sixteenth
17th	བཅུ་བདུན་པ།	seventeenth
18th	བཅོ་བརྒྱད་པ།	eighteenth
19th	བཅུ་དགུ་པ།	nineteenth
20th	ཉི་ཤུ་པ།	twentieth
30th	སུམ་ཅུ་པ།	thirtieth

Exercises སྦྱང་གཞི།

1. Choose the best answers to these questions. འདྲི་ཚིག་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས།

A. Where did the old farmer woman live?
 (a) She lived in the forest.
 (b) She lived in Tibet.
 (c) She lived in the valley.
 (d) She lived with the monkey.

B. What did the old farmer woman do every year?
 (a) She harvested the barley.
 (b) She trapped the monkey.
 (c) She went to the store.
 (e) She buried her plants.

C. Who made footprints on the ground?
 (a) The old farmer woman made the footprints.
 (b) The **wind** made the footprints.
 (c) The monkey made the footprints.
 (d) A **ghost** made the footprints.

D. What was buried?
 (a) The monkey was buried.
 (b) The stalks of grain were buried.
 (c) The carpet was buried.
 (d) The plants and grain were buried.

E. How many footprints did the old woman see?
 (a) The old woman saw many footprints.
 (b) She saw a few footprints.
 (c) She didn't see any footprints.
 (d) The old woman saw several footprints.

F. How often did the old woman harvest the barley?
 (a) The old woman harvested barley twice a year.
 (b) The old woman harvested barley once a year.
 (c) The old woman harvested barley three times a year.
 (d) The old woman was always harvesting the barley.

G. How many times did the monkey visit the old woman?
 (a) The monkey visited the old woman three times.
 (b) The monkey visited the old woman only once.
 (c) The monkey visited the old woman every day.
 (d) The monkey visited the old woman twice.

H. When did the monkey roll on the carpet?
 (a) The monkey rolled on the carpet in the morning.
 (b) The monkey rolled on the carpet in the afternoon.
 (c) The monkey rolled on the carpet at night.
 (d) The monkey rolled on the carpet the next day.

2. Rewrite these words spelling them correctly. ཐ་སྙད་འདི་དག་གི་སྦྱོར་ཀློག་བྱེད་སྟངས་ཡང་དག་པར་བྲིས།

(a) womn __________________ (female)
(b) barly __________________ (kind of grain)
(c) strang __________________ (unusual)
(d) gruond __________________ (earth)

3. Complete these sentences by filling in the missing adjectives. ཚོས་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག་བཀོལ་ཏེ་ཚིག། གྲུབ་ དག་ ཆ་ ཚང་ བར་ ཐོངས།

(a) After the woman saw the footprints, she was ___________.
(b) After the woman saw the monkey in the carpet, she was ________________.
(c) The footprints were made by an _____________ monkey.
(d) This story is about an old _________________woman.

4. Which event happened first, second, third? Write the correct number after each sentence. ཚིག་གྲུབ་སོ་སོའི་མཇུག་ཏུ་ཨང་གྲངས་བྲིས་ཏེ་བྱ་བ་གང་ཞིག་ཐོག་མར་བྱུང་བ་དང་། གང་ཞིག་བར་དུ་བྱུང་བ་སོགས་ཀྱི་གོ་རིམ་བསྒྲིགས།

A. (a) She raked the grain into piles. ______
(b) She cut the stalks of grain. ______
(c) She went back to pick up the grain. ______
(d) She tossed the stalks into the wind. ______

B. (a) She lay down on the carpet. ______
(b) She got up and poured glue on the carpet. ______
(c) She carried the carpet to the field. ______
(d) She put the carpet on the ground. ______

5. Rewrite these answers as questions. དྲིས་ལན་འདི་དག་འདྲི་ཚིག་ལྟར་བྲིས།

→ **For example:** དཔེར་ན།

→**Answer:** དྲིས་ལན། She harvested the barley every year. (When?)

→**Question:** དྲི་བ། When did the old farmer woman harvest the barley?

(a) The old farmer woman got angry. (Who?)

____

(b) The monkey rolled in the carpet. (Who?)

____

(c) She went into her house. (Where?)

____

(d) She carried a large white carpet into the field. (What?)

→Time Expressions དུས་སྐོན་པ།

Words that are used for time in the past, present, and future. དུས་གསུམ་ལ་སྦྱར་བའི་ཐ་སྙད་འགའ།		
Past འདས་པ།	**Present ད་ལྟ་བ།**	**Future མ་འོངས་པ།**
yesterday ཁ་སང་།	today དེ་རིང་།	tomorrow སང་ཉིན།
last week གཟའ་འཁོར་སྔོན་མ།	this week གཟའ་འཁོར་འདི།	next week གཟའ་འཁོར་རྗེས་མ།
last month ཟླ་བ་སྔོན་མ།	this month ཟླ་བ་འདི།	next month ཟླ་བ་རྗེས་མ།
last year ན་ནིང་།	this year ད་ལོ།	next year སང་ལོ།
last Monday གཟའ་འཁོར་སྔོན་མའི་གཟའ་ཟླ་བ།	this Monday གཟའ་འཁོར་འདིའི་གཟའ་ཟླ་བ།	next Monday གཟའ་འཁོར་རྗེས་མའི་གཟའ་ཟླ་བ།
five minutes ago སྐར་མ་འགའི་སྔོན་དུ།	now ད་ལྟ།	in ten minutes སྐར་མ་བཅུའི་རྗེས་སུ།
four hours ago ཆུ་ཚོད་བཞིའི་ཧོན་དུ།	this hour ཆུ་ཚོད་འདི།	in two hours ཆུ་ཚོད་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ།
three days ago ཉིན་གསུམ་གྱི་སྔོན་དུ།	today དེ་རིང་།	in several days ཉིན་འགའི་རྗེས་སུ།

or: ཡང་ན།

- After fifteen minutes སྐར་མ་བཅུ་བཞིའི་རྗེས་སུ།
- Long ago གནའ་སྔ་མོ་ཞིག་ལ།
- Once upon a time སྔོན་དུས་ཞིག་ལ།
- A long time ago དུས་ཡུན་རིང་པོའི་སྔོན་དུ།
- In ancient times གནའ་དུས་ཞིག་ལ།
- Many years ago ལོ་དུ་མའི་སྔོན་ལ།

→All these phrases have the same meaning. ‘Forever’ and ‘never’ are opposite in meaning. གོང་གི་ཚིག་དུམ་འདི་དག་གི་གོ་དོན་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་ལ‘Forever’དང‘never’གཉིས་ཀྱི་གོ་དོན་ལྡོག་ཟླ་རུ་གྲུབ།

12
The King of Frogs

One day a big tiger was walking in the **forest**. He was looking for something to eat. The tiger saw a small frog sitting in the forest. The frog was **afraid** of the tiger.

"Where are you going?" the frog asked the tiger.

"I want some food. I am very **hungry**. You are very small but I can eat you," said the tiger.

"I am the King of the Frogs!" **shouted** the frog. "**Don't you know** who I am? I can **jump** high into the sky. I am also very **smart**. If you don't believe me, we can race." The tiger agreed.

Before the race, the frog put the tiger's tail in his mouth. The tiger ran for a **long time**. At the end of the race, the tiger **turned around** and saw the that frog was now in front.

"I won the race," said the frog to the tiger. "Now, who can **spit** the **farthest**?"

The tiger was very hungry and tired. He couldn't spit at all. The frog's spit flew into the air past the tiger. The tiger saw some tiger hair in the spit.

"Why are the tiger hairs in your spit?" asked the tiger.

"Yesterday I killed a tiger and ate it," said the frog. The tiger was very afraid and **ran away.**

On the way through the forest, the tiger saw a fox. "Why are you running so fast?" the fox asked the tiger.

"I met a frog who ate a tiger. I don't want the frog to eat me," said the tiger.

"This can't be true," said the fox. "Don't be afraid. Show me the frog and I can kill him."

"OK," said the tiger. "But when we **meet** the Frog King, don't run away. I don't want to be **alone** with the frog."

"OK," said the fox. "**Tie** your tail to my tail. Then we can go see the Frog King together."

The tiger and the fox went to the frog's place in the forest.

"Hey, Mr. Fox," said the frog. "You didn't come see me for many days. Did you **bring** any food? How wonderful. You brought a tiger for me to eat. Thank you," The tiger was terrified. The tiger ran away. He **drag**ged the poor fox behind him. The fox died.

New Words and Expressions ཐ་སྙད་གསར་བ།

tiger སྟག

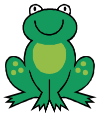 frog སྦལ་བ།

forest ནགས་ཚལ།

afraid ཞེད་སྣང་སྐྱེས་པའི།

hungry བཀྲེས་ལྟོགས་ཀྱི།

Don't you know?
ཁྱོད་ཀྱིས་མི་ཤེས་སམ།

shouted སྐད་ཅོར་སྒྲོག་པ།

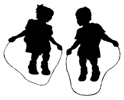 jump ལྡིང་བ།

smart རིག་པ་རྣོན་པོ།

wise བློ་གྲོས་ལྡན་པའི། མཁས་ཤིང་མཛངས་པའི།

long time དུས་ཡུན་རིང་།

turned around ཕྱིར་འཁོར།

spit མཆིལ་མ།

farthest ཐག་རིང་ཤོས་སུ།

run away བྲོས་བ།

meet འཕྲད་པ།

alone གཅིག་པུ།

tie མདུད་པ་རྒྱག་པ།

bring འཁྱེར་ཡོང་བ།

drag འདྲུད་པ།

show མིག་ལ་བཤམས་པ། མངོན་པ།

behind རྗེས་སུ་ལུས་བ།

believe ཡིད་ཆེས་པ།

terrify འཇིགས་སྐྲག་སློང་བ།

stripes ཤུར་རིས།

pretty ལྟ་ན་སྡུག་པའི། སྙིང་རྗེ་པོ།

→**Usage**--'Be' ‖ 'Be' ཡི་སྦྱོར་སྟངས། The verb 'be' means to exist or to do something. བྱ་ཚིག 'be' ཡིས་བྱ་དངོས་གང་ཞིག་གནས་བཞམ་བསྒྲུབ་རྒྱུ་སྟོན་པ།

→For example: དཔེར་ན།

- I don't want to be alone with the frog.
- Don't be afraid.
- Be careful! Be quiet!

→**Usage**--'Could' ‖ 'Could' ཡི་སྦྱོར་སྟངས། The word 'could' is the past tense of 'can' (to be able to do something). ‖ 'Could' ནི 'can' ཡི་འདས་ཚིག་ཡིན།(བྱ་བ་གང་ཞིག་སྒྲུབ་ཐུབ་པ་སྟོན་པ།)

- Could he run very fast?   No, he couldn't run very fast.
- Could he spit very far?   No, he couldn't spit very far.

Exercises སྦྱང་གཞི།

1. Choose the best answers to these questions. འདྲི་ཚིག་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས།

A. Where was the tiger walking?
- (a) The tiger was walking on the street.
- (b) The tiger was walking with the horse.
- (c) The tiger was afraid.
- (d) The tiger was walking in the forest.
- (e) The frog was walking in the forest.

B. Why did the frog put the tiger's tail in his mouth?
- (a) The frog was hungry.
- (b) The tail was long.
- (c) The tiger ran away.
- (d) The frog wanted to win the race.
- (e) The frog was angry.

C. Who did the tiger see in the forest?
- (a) He met a horse.
- (b) He saw a frog.
- (c) He saw a frog and a fox.
- (d) He didn't see a tiger.
- (e) He walked in the forest.

D. Why did the fox tie his tail to the tiger's tail?
- (a) The fox liked the tiger.
- (b) The tiger wanted to help the fox.
- (c) The frog was hungry.
- (d) The tiger didn't want to be alone with the frog.
- (e) The tiger wanted to eat the fox.

2. Write the missing words in the blanks below. གཤམ་གྱི་སྟོང་ཆའི་ནང་དུ་ཆད་ལྷག་བྱུང་ཡོད་པའི་ཐ་སྙད་རྣམས་སྐོངས་ཤིག

The tiger was (a)_______through the forest. The tiger was (b)________for something to eat. The frog is a (c)________ animal. The frog said he was the (d)_______of the frogs. The tiger saw the tiger's (e)_________in the frog's spit. The frog said that yesterday he ate a (f)________. The tiger asked a (g)_______ to go with him to see the frog. The tiger and the fox went to see the (h)______. The fox (i) ______his tail to the tiger's tail. When the tiger ran away the fox (j)______.

3. Write 'noun, verb or adjective' for the word underlined in these sentences. ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་ལས་ནག་ཐིག་གིས་སྦྲས་པའི་ཐ་སྙད་དག་མིང་ཚིག་དང་བྱ་ཚིག ཆོས་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག་གང་ཡིན་པ་བྲིས།

(a) "Where do you want to <u>go</u>?" ___________

(b) "You are very <u>small</u> but I can eat you." ___________

(c) "I am very **<u>wise</u>**." ___________

(d) "Yesterday I <u>killed</u> a tiger and ate it." ___________

(e) The fox <u>agreed.</u> ___________

4. Find words in the story similar in meaning to these words and phrases. སྒྲུང་གཏམ་ལས་གཤམ་གྱི་ཐ་སྙད་དམ་ཚིག་དུམ་འདི་དག་གི་དོན་མཚུངས་པའི་ཚིག་རྣམས་འདེམས།

(a) little ___________

(b) have the same idea ___________

(c) a longer distance ___________

(d) a big cat with **stripes** ___________

(e) to finish the race first ___________

5. Write answers to these questions. འདྲི་ཚིག་འདི་དག་གི་ལན་བྲིས།

(a) Where did the frog see the tiger?_________.

(b) Who helped the tiger?_________________.

(c) Who spit the farthest?_________________.

(d) Who ate a tiger?_______________________.

(e) Why did the tiger run away?____________.

6. Rewrite these sentences spelling the words correctly. ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་ལས་ཐ་སྙད་ཀྱི་སྦྱོར་ཀློག་བྱེད་སྟངས་ཡང་དག་པར་བྲིས།

(a) You are bery small bet I can eat you.____.
(b) The fro'gs spit fleuw pass the tiger.____.
(c) Yestday I kiled a tiger and eat it.____.
(d) We can go togthr to see the Frog King.____.

→**Usage--**Review of superlatives. ཆེས་མཐོ་བའི་རིམ་པའི་སྦྱོར་ཚུལ་ལ་བསྐྱར་སྦྱོང་བྱོས། Superlatives are words that describe a relationship between one thing and more than two other things.ཆེས་མཐོ་བའི་རིམ་པ་སྦྱར་ཚེ་བྱ་དངོས་གཅིག་དང་གཞན་འགའི་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་བརྗོད་པ་ཡིན།

- far-->farthest wise-->wisest small-->smallest
- long-->longest **pretty**--> prettiest tall-->tallest
- great-->greatest cold-->coldest big-->biggest

7. Write the correct word in the blank space below. གཤམ་གྱི་སྟོང་ཆའི་ནང་དུ་ཡང་དག་པའི་ཐ་སྙད་སྐོངས།

(a) Who can spit the (far)________________?

(b) The frog is a (small)_____________animal.

(c) The tiger's tail is (long)______than the fox's tail.

(d) The frog is (wise)__________than the fox.

13
The Two Lazy Boys

Once upon a time there were two very **lazy** boys. One was called Tashi and the other was called Dundop. **All day long** they sat **lean**ing against the wall of their family home. They never did any work. Their parents gave them all their food and clothes. Finally their parents got angry. The parents said to the boys, “If you don’t go to work, you must go live **somewhere else**.” So the brothers left home. They **wandered** through the **countryside** like beggars.

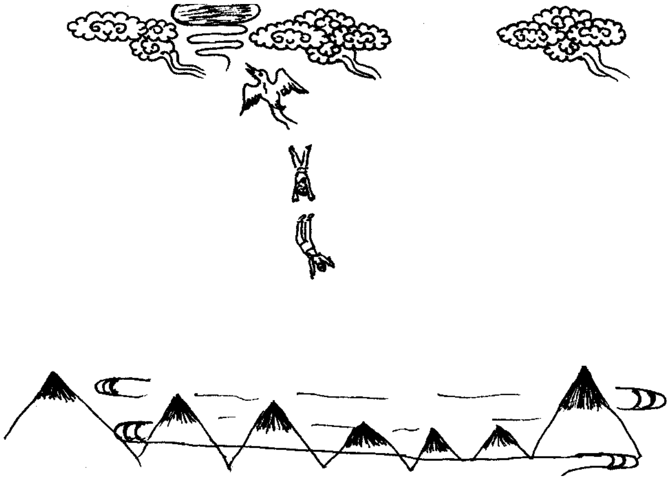

One night the brothers sat by a fire talking about their future.

“It would be good if there is a place we could get tasty food and good warm clothes **without** doing any work,” said Tashi. “But I don’t know if there is a place like this.”

“I heard that in the **whole** world there is no place like this,” Dundop **replied**. “But it is said there is a place like this in **Heaven**.”

“Oh, I know how to get to Heaven,” said Tashi. “I’m sure the people there will not **look down at us** if we don’t work.”

“It would be good if we could go. How do we get there?” asked Dundop.

“First we must find a very tall **ladder**,” said Tashi. After a moment he said, “We can go even if we don’t have a tall ladder.”

“Really? How can we do that?” asked Dundop.

“A very big bird lives on the mountaintop,” said Tashi. “When I was a little child I went there with **Grandfather**. That’s where I saw him catch a big **eagle**. If we can catch that eagle, we can find our way to Heaven.”

“That is a really good **plan**. Let’s do that.” said Dundop.

The next morning the two brothers climbed the mountain. They found the eagle’s **nest** and quickly **hid** beside it. They waited for the eagle. At **sunset** a big eagle came flying down from the sky. When the eagle **landed** in its nest, Tashi **grab**bed the eagle’s legs. The **frighten**ed eagle quickly flew up into the sky.

“Grab my legs!” yelled Tashi to his brother. Dundop grabbed his brother’s legs.

Tashi held onto the eagle’s **claw**s. Dundop held Tashi’s legs. The eagle flew higher and higher into the sky. The two boys **swung back and forth** in the sky on their way up to Heaven.

“Are we there yet?” asked Dundop. “I can’t hold on much longer.”

Suddenly Tashi saw a big **hole** in the **cloud**s. “It’s not too much farther,” said Tashi. “I can see the **gate** to Heaven now.” Dundop was happy to hear this.

“How big is the gate?” asked Dundop. “Do you think we can both **fit** inside the gate?”

“Yes, it’s big **enough**,” said Tashi.

“How big is it?” asked Dundop.

Tashi opened his arms above his head to show his brother the **size** of the gate. **Immediately** the boys fell from the sky. When they hit the earth, they quickly **became** like two **broken lump**s of **flesh**.

New Words and Expressions མིང་དང་ཚིག་གསར་པ།

once upon a time གནའ་སྔ་མོ་ཞིག་ལ། all day long ཉིན་ཧྲིལ་པོར། wandered འཁྱམ་པ། རྒྱུ་པ།

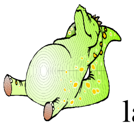

lazy ལེ་ལོ་ཅན། lean བསྙེས་པ། somewhere else ཡུལ་གཞན། countryside གྲོང་གསེབ།

without མེད་པ། whole ཚང་མ། reply ལན་འདེབས་པ། look down at us ང་ཚོར་དམའ་འབེབས་བྱེད་པ།

heaven ལྷ་ཡུལ། ladder སྐས། Grandfather སྤོ་བོ། plan ཐབས་ཤེས།

sunset ཉི་རྒས། དགོང་དྲོ། landed (ས་ཐོག་ཏུ)བབས་པ། grab སྐྱར་མོས་བཟུང་བ། eagle བྱ་གླག

nest བྱ་ཚང་། hide སྦེད་པ། frighten འཇིགས་སྣང་སྐྱེལ་བ། claw སེར་མོ།

swung དབྱངས་ཤུལ་དུ་གཡོ་བ། back and forth སྔོན་རྗེས་སུ། hole ཁུང་བུ། cloud སྤྲིན་པ།

gate སྒོ fit ཏག་ཏག་རན་པ། enough ཚད་དང་རན་པ། size ཆེ་ཆུང་ཚད།

immediately འཕྲལ་དུ། དེ་མ་ཐག་ཏུ། become འགྱུར་བ། broken གས་པ། གཏོར་བ། lump རྡོག་པོ།

humble ཁེངས་སྐྱུང་། ཁ་སྙུག་ཡོག་པ། flesh མི་ཤ། float རྒྱ་ཁར་གཡེང་བ། invite མགྲོན་དུ་འབོད་པ།

plan འཆར་གཞི། འཆར་གཞི་འགོད་པ། job བྱ་བ། against ཁ་གཏད་དུ། future མ་འོངས་པ།

→**Usage--**Words that sound the same but have different definitions. སྒྲ་མཚུངས་ཐ་སྙད་ལ་གོ་དོན་ཐད་ནས་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་སྟོན་པ།

- they're--contraction of 'they are' ཁོ་ཚོ་ནི། 'they are'**'**བསྡུས་འབྲི་བྱེད་པ་ཡིན། *They're going to live somewhere else.*
- their--possessive plural pronoun ཁོ་ཚོའི། བདག་པོ་སྟོན་བྱེད་ཀྱི་འབྲེལ་སྒྲའི་མང་ཚིག *Their parents were angry.*
- there--to locate something དེ་ན། བྱ་དངོས་གང་ཞིག་གནས་བཅའ་ཡོད་པ་སྟོན་པ། 'there is a...' 'there are...' *There is a place we can get food.*
- whole--something that is complete ཚང་མ། བྱ་དངོས་ཞིག་ལས་ཡོད་ཚད་སྟོན་པ། *In the whole world there is no place like this.*
- hole--a round opening or cavity ཁུང་བུ། ནང་ཁོག་སྟོང་ཞིང་དབྱིབས་སྒོར་གཟུགས་ཅན་དུ་གྲུབ་པ། *Suddenly Tashi saw a big hole in the sky.*

→**Usage--**'Would' ‖ 'Would'ཡི་སྦྱོར་ཚུལ། The word 'would' is used to talk about the future. It means 'to hope' or to wish something will happen. ‖ 'Would'སྐབས་དེ་མ་འོངས་པ་བརྗོད་པ། དེའི་གོ་དོན་ནི་སྨོན་པའམ་བྱ་དངོས་གང་ཞིག་འབྱུང་རྒྱུར་རེ་བ་བྱེད་པ།

- "It would be good if we could go to Heaven."
- "It would be good if there is a place we can get tasty food."
- 'Would' is also used to invite someone to do something.

- "Would you like to find an eagle?"
- "Would you like some tea?"

Exercises སྦྱང་གཞི།

1. Choose the best answers to these questions. འདྲི་ཚིག་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས།

A. Why were the parents angry with their sons?
- (a) They were angry because the boys wanted to go to school.
- (b) Because the boys didn't want to stay at home.
- (c) They were angry because the boys didn't work.
- (d) They were angry because the boys were stupid.

B. What kind of place were the boys looking for?
- (a) They were looking for a place where they could get food and clothes.
- (b) They were looking for a place where they could get good **job**s.
- (c) They were looking for a place to get a ladder, a cloud, and a bird.
- (d) A place where they could find food and clothes without working.

C. Where was the eagle's nest?
- (a) It was a big nest.
- (b) It was on the mountaintop.
- (c) It was in the valley.
- (d) It was very big.

D. How did the boys want to get to Heaven?
- (a) They wanted to get there by holding the eagle's legs.
- (b) The boys were lazy.
- (c) They wanted to get there by wandering.
- (d) They wanted to get there by riding on a cloud.

2. Complete the following sentences by writing the missing words. ཆད་ལྷག་བྱུང་ཡོད་པའི་ཐ་སྙད་བྲིས་ཏེ་གཤམ་གྱི་ཚིག་གྲུབ་དག་ཆ་ཚང་དུ་གཏོང་དགོས།

(a) "If you are not going to work, you must go live _________________else."
(b) Dundop didn't know how they would get to __________.
(c) They ___________________the countryside like beggars.
(d) "First we must find a very tall _____________________."

3. Write the words from the story for these definitions. གཤམ་གྱི་གསལ་བཤད་འདི་དག་ལ་གཞིགས་ཏེ་སྒྲུང་གཏམ་ནང་གི་ཐ་སྙད་བྲིས།

(a) white, floats in the sky __________
(b) big bird __________
(c) use this to climb something __________
(e) your father's father ___________
(f) people with no home or money ___________

4. Match sentences 1-5 with phrases a-e. ༡ནས་༥བར་གྱི་ཚིག་གྲུབ་དག་a ནས་eབར་གྱི་ཚིག་དུམ་ལ་ཡང་དག་པར་སྦྲེལ།

(1) The brothers didn't want to	(a) legs.___
(2) They didn't want others to	(b) just as the sun was starting to set.___
(3) The eagle arrived at the nest	(c) a hole in the clouds___
(4) The boys were happy to see	(d) look down on them.___
(5) Dundop grabbed his brother's	(e) work.___

5. Write answers to these questions. འདྲི་ཚིག་འདི་དག་གི་དྲིས་ལན་ཐོབ།

(a) What did the boys do at home? ______________________________.
(b) How did the boys try to go to Heaven? ______________________________.
(c) Where was the eagle's nest? ______________________________.
(d) Who showed Tashi the nest? ______________________________.

6. Rewrite the following sentences with the correct spelling. གཤམ་གྱི་ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་གི་སྦྱོར་ཀློག་བྱེད་སྟངས་ཡང་དག་པར་ཐོབ།

(a) As son as the eagle landed Tashi grabed held of the birds' leg.

____

(b) The boys's swung bac and furth in the sky on their way to heven.

____

(c) A very big byrd lives on the mountiantop.______________________________

(d) The big bird become frighteneed and quickley flue up into the sky.

____

7. Circle the things that can be found in the sky. ནམ་མཁའ་ནས་འཚོལ་ཐུབ་པའི་དངོས་པོ་དག་ལ་སྒོར་ཐིག་རྒྱོབས།

stars	rocks	river	moon	car	plane	flower
temple	yak	sun	fork	cloud	tree	wind

→**Usage--**adjective + enough ‖ 'ཆོས་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག + enough' རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་སྦྱོར་ཚུལ། The word 'enough' means to have or do something to a satisfactory amount. ‖ 'Enough' ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་འདིའི་གོ་དོན་ནི་བྱ་དངོས་གང་ཞིག་ཡིད་ཚིམ་པར་སྒྲུབ་པའམ་ཡོད་པ།

For example: དཔེར་ན།

- big enough, far enough, hard enough
- We haven't gone far enough.
- They couldn't hold on to the eagle's legs long enough.
- Heaven's gate wasn't big enough.
- The boys didn't work hard enough.

→**The word 'lean' has at least two definitions.** ‖ **'Lean'** ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་འདི་ལ་མ་མཐའ་ཡང་དོན་གྱི་རྣམ་གྲངས་གཉིས་ཡོད།

1. lean, (noun) not fat, thin. *That horse is very lean.* ‖ 'Lean' (མིང་ཚིག)ཤ་རྒྱགས་པ་མིན་པ་སྐེ་རིད་པོ་ཡིན་པ་སྟོན།

2. lean, (verb) to rest against something. *The boys were leaning on the wall.* ‖ (བྱ་ཚིག) དངོས་པོ་ཞིག་ལ་བརྟེན་ནས་ངལ་གསོ་བ་སྟོན།

→**A. Write the number of the correct definition for each sentence.** གཤམ་གྱི་ཚིག་གྲུབ་སོ་སོའི་ཡང་དག་པའི་གོ་དོན་གང་ཡིན་པ་དེའི་ཨང་གྲངས་ཐོབ།

(a) His father liked lean meat.______
(b) The tired man leaned against the tree. ______
(c) The cook liked fatty meat better than lean meat.______
(d) Don't lean on that chair. It's broken.______

→**'Won't' is the negative of 'will.'** ‖ **'Won't'** ནི་**'will'** ཡི་དགག་པའི་ཚིག་ཡིན། Helpful saying: I would if I could but I can't so I won't. རྒྱུན་མཁོའི་བཤད་ཚུལ་ཅིག་སྟེ། གལ་ཏེ་ངས་ནུས་ན་བསྒྲུབ་ངེས་མོད་འོན་ཀྱང་ངས་མི་ནུས་པས་བསྒྲུབ་རྒྱུ་མིན།

14
Uncle Dunba Saves the King's Life

In Tibet long ago there lived a very rich king. One day the king's wife, the queen, was very **ill.** The king was **sure** she would die. He gave the queen **expensive medicine** but she didn't get better. Finally the king asked Uncle Dunba for **advice**.

"I don't know what to do," said the king. "Do you know how to help the queen? I'm afraid she is going to die!"

"I'm not a doctor, but I understand bird **language**. **Perhaps** I can ask the birds. Perhaps they will know what to do," said Uncle Dunba.

"Yes, **please** do this quickly," **beg**ged the king.

A little while later, Uncle Dunba went to see the king.

"Uncle Dunba, what did the birds say?" asked the king.

"My dear king. The queen's illness can be **cure**d. The birds told me what to do."

"Quickly tell me everything. I will do anything they say," said the king.

"The birds said, 'If you want the queen to get better, you must give half of your **treasury** to the **poor** people. If you don't do this, the queen will die,'" said Uncle Dunba.

The King **love**d the queen very much, but he loved his **treasure**s even more. He **refuse**d to give anything to the poor people. Uncle Dunba **secret**ly told the queen what the king had done. The queen was so **heartbroken** she died two days later.

After the queen died, the king felt sad. He was very sorry he had not **obey**ed the birds' orders. A few days later, the king felt ill. The king sent for Uncle Dunba.

"Please help me," said the king. "I am very sick. Perhaps I will die soon."

"I'm not a doctor, but I can go ask the birds for advice," said Uncle Dunba.

"Yes, yes, please do this quickly," said the king.

A little while later, Uncle Dunba returned.

"Uncle Dunba, what did the birds say?" asked the king.

"The **wise** birds said you have the same illness as the queen. It can be cured in the same way. Give your **riches** to the poor and you will live a long and happy life. If you don't do this, we can't say what will happen." Hearing this the king agreed to give his trea**sure**s to the poor.

"When will you do this?" asked Uncle Dunba.

"Here is the **key** to my treasury," said the King. "Take half of my treasure. This letter says I'm **order**ing you to do this." Uncle Dunba agreed to help the king.

A few days later a villager asked Uncle Dunba, "Why is the king so happy these days?" Uncle Dunba laughed and said, "I don't know. I haven't been to the palace for a long time. But if you really want to know, I can ask the birds. **Perhaps** they know."

New Words and Expressions མིང་དང་ཚིག་གསར་པ།

ill ན་བ།
sure དངོས་གནས་ཀྱི། ཐག་ཆོད་ཡིན་པའི།
expensive རིན་གོང་མཐོ་བའི།
medicine སྨན།
advice སློབ་སྟོན། བསླབ་བྱ།
language སྐད་རིགས།
perhaps ཕལ་ཆེར།
please རེ་བ་ཞུ་བའི་ཚིག
beg སློང་བ།
a little ཉུང་ངུ། ཆུང་ངུ།
while later ཡུད་ཙམ་འགོར་རྗེས།
cure སྨན་བཅོས་བྱེད་པ།

treasury མཛོད།
poor དབུལ་པོ།

love བརྩེ་དུངས།

treasure རྒྱ་ནོར།
refuse ཁས་མི་ལེན་པ།
secret གསང་བ།
heartbroken (སྡུག་བསྔལ་ཚད་མེད་བྱུང་ནས)ཡིད་ཆད་པ།
obey ཁ་ཉན་པ།
wise མཁས་ཤིང་མཛངས་པའི།

riches རྒྱ་ནོར།
cure ནད་ལས་ཐར་བ།
key ལྡེ་མིག
order བཀའ་གནང་།
perhaps ཡིན་ཤས་ཆེ། ཕལ་ཆེར།
worry སེམས་ཁྲལ་བྱེད་པ།
regret བློ་འགྱོད་བྱུང་བ།
trick མགོ་སྐོར་གཏོང་བ།
agree ཁ་འཆམས་པ།
shame ངོ་ཚ།
costs too much འགྲོ་གྲོན་ཧ་ཅང་ཆེ་བ།

→**Usage**--'Say' and 'tell' || 'Say'དང tell' ཡི་སྦྱོར་ཚུལ།

- The words 'say and tell' have the same meaning, but we use them differently. || 'Say' དང 'tell'ཞེར་བའི་ཐ་སྙད་འདི་གཉིས་ཀྱི་དོན་མཚུངས་ཀྱང་སྦྱོར་ཚུལ་གྱི་ཐད་ནས་མི་འདྲ་བ་ཡིན།
- 'Say' is used with a direct object. A direct object answers the question 'what?' || 'Say' ནི་བྱ་བའི་ཡུལ་གཙོ་བོ་དང་མཉམ་དུ་སྦྱོར་དགོས། བྱ་བའི་ཡུལ་གཙོ་བོ་ཅིག་བཀོལ་ཏེ'what'རྣམ་པ་ཅན་གྱི་འདྲི་ཚིག་ལ་ལན་འདེབས་དགོས།
- 'Tell' is used with an indirect object before the direct object. An indirect object answers the question 'who?' || 'Tell'ནི་བྱ་བའི་ཡུལ་ཕལ་བ་དང་མཉམ་དུ་སྦྱོར་དགོས། བྱ་བའི་ཡུལ་ཕལ་བ་ཅིག་བཀོལ་ཏེ'who'རྣམ་པ་ཅན་གྱི་འདྲི་ཚིག་ལ་ལན་འདེབས་དགོས།

→**For example:** དཔེར་ན།

Subject	Verb	Indirect Object	Direct Object
བྱེད་པ་པོ།	བྱ་ཚིག	བྱ་བའི་ཡུལ་ཕལ་བ།	བྱ་བའི་ཡུལ་གཙོ་བོ།
Uncle Dunba	told	the queen	a secret.
Uncle Dunba	said,		"I have a secret."
The king	told	Uncle Dunba	to take his treasure.
The king	says		to take his treasure.
The birds	told	him	what to do.
The birds	said,		"Give your riches away."
The king	told	Uncle Dunba	he felt ill
The king	said,		he was ill

Exercises སྦྱང་གཞི།

1. Choose the best answers to these questions. འདྲི་ཚིག་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས།

A. In the beginning of the story, why was the King worried?
- (a) He was worried that the Queen might die.
- (b) He was worried that he didn't understand bird language.
- (c) He was worried that he would lose his children.
- (d) He was worried that he would get ill.

B. How did the Queen die?
- (a) She died from eating bad food.
- (b) She died because she didn't like the King.
- (c) She died because Uncle Dunba killed her.
- (d) She died because she was heartbroken.

C. What did the King love more than anything else?
- (a) He loved the Queen more than anything else.
- (b) He loved eating mutton more than anything else.
- (c) He loved talking to Uncle Dunba more than anything else.
- (d) He loved his treasures more than anything else.

D. What advice did the birds give the King?
- (a) The birds said the King should kill Uncle Dunba.
- (b) The birds said the King should give his food to the poor.
- (c) The birds said the King should stop collecting gold.
- (d) There was only one bird.

2. Complete sentences 1-5 with the phrases a-e. ༡ནས༥བར་གྱི་ཚིག་གྲུབ་དག **a-e**བར་གྱི་ཚིག་དུམ་དང་སྦྲེལ་ཏེ་ཆ་ཚང་དུ་གཏོང་དགོས།

(1) Only Uncle Dunba understood	(a) why the King was so happy. ___
(2) The King liked his treasures	(b) more than the Queen. ___
(3) The King had the same illness	(c) to help the King. ___
(4) Uncle Dunba agreed	(d) as the Queen.___
(5) A villager asked Uncle Dunba	(e) the language of the birds. ___

3. Complete the following paragraph by writing the missing words .ཆད་ལྷག་བྱུང་བའི་ཐ་སྙད་དག་བྲིས་ཏེ་དུམ་ཚན་འདི་ཆ་ཚང་དུ་ཐོངས།

The king bought some very (a)________________medicine for the queen's illness. But it didn't help the queen get (b)______________. So the king (c)_____________ Uncle Dunba for his help. Uncle Dunba's advice came from the (d)_____________. The birds told Uncle Dunba that the king (e)____________ give half of his treasures to the (g)___________. Then the queen (h) _________________ get better.

4. Write 'T' for true or 'F' for false. ཡང་དག་པར་Tདང་ནོར་འཁྲུལ་ལ་Fཕྲིས།

(a) The King loved the Queen more than anything. _______
(b) The birds told the truth. ________
(c) Uncle Dunba knew how to trick the King. _______
(d) The King thought he was going to die. _______
(e) The King agreed to give Uncle Dunba half his treasury. _

5. Rewrite the following sentences using the correct spelling. གཤམ་གྱི་ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་གི་སྦྱོར་ཀློག་བྱེད་སྟངས་ཡང་དག་པར་ཕྲིས།

(a) "Quickley, tell me averything. I willl do anyting they say," siad the King.

____.

(b) Fianlly, the King deceded to aks Uncle Tempa for his adivce.

____.

(c) Uncle Dunba secratley told the Queen what the King have said.

____.

(d) When the King herd this, he noded agreeeing that this is what he shold do.

____.

→**Usage--**'Too' and 'to' ǁ 'Too'དང'to'གཉིས་ཀྱི་སྦྱོར་ཚུལ།

1. To show that something is a problem. ǁ 'དྲགས'དང་དོན་འདྲ་སྟེ་ཆོས་གང་ཞིག་ཚད་ལས་བརྒལ་བར་སྟོན་པ་ཡིན།

- Too bad — That is too bad. — It's such a **shame**. I'm sorry.
- Too much — That costs too much. — It **costs too much** money.
- Too loud — Turn the radio off. — It's too loud.

2. Meaning 'also.' *I want to go, too.* (*I also want to go.*) སྐད་པའི་ཚིག་ཡིན་ཏེ་ཀྱང་ཡང་འང་གསུམ་དང་དོན་འདྲ།

→Remember 'to' is a preposition, but 'too' means 'also' or 'a lot.'ǁ 'To'ནི་ཚིག་ཕྲད་ཅིག་ཡིན། འོན་ཀྱང'too'ཡིས་སྐད་པའམ་ཐལ་དྲགས་པའི་དོན་སྟོན།

- *I was going to the store, but it was too hot.*
- *He was going to read a book, but it was too hard to read.*

→**A. Write the number for the correct meaning in the blank beside each sentence.** ཚིག་གྲུབ་རེ་རེའི་མཇུག་གི་སྟོང་ཆའི་ནང་དུ་ཡང་དག་པའི་གོ་དོན་གྱི་ཨང་གྲངས་ཕྲིས།

(a) She liked to eat meat, too. _________
(b) I don't want to go outside. It's too cold. _________
(c) His mother is too weak to walk. _________
(d) Do you think I can help, too. _________

Story Translations སྒྲུང་གཏམ་བསྒྱུར་ཡིག

1

ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་དང་རྒྱལ་པོའི་སླ་ང་།

ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་དུས་རྒྱུན་དུ་རྒྱལ་པོ་ལ་ཟས་གཡོ་སྦྱོར་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ལ་ཁོས་ལས་ཀར་ཧ་ཅང་ཧུར་ཐག་བྱས་ནའང་རྒྱལ་པོས་ཁོ་ལ་བརྩེ་བ་བྱེད་ཀྱི་མེད་དེ། རྒྱལ་པོའི་ཟས་ལ་ཞིམ་མངར་གྱིས་གཏམས་ཤིང་ཨ་ཁུ་སྟོན་པའི་ཟས་ལ་བྲོ་བ་དེ་འདྲ་མེད།

དགོང་མོ་རེར་རྒྱལ་པོས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པར་ཟས་ཀྱི་སླ་ང་ཆེན་པོ་དག་མདུན་ཅོག་སྟེང་འཇོག་པར་བསྐུལ།

ཉིན་ཞིག་ལ་རྒྱལ་པོ་ཕྱི་རོལ་དུ་སོང་། ཁོ་མ་སོང་བའི་སྔོན་དུ་ཁོས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པར་བཤད་རྒྱུར། "སླ་ངའི་ནང་གི་རྩམ་པ་མ་ཟ། གལ་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱིས་དེ་ཟོས་ན་ཁྱོད་རང་ཤི་འགྲོ" "སླ་ང་གཞན་དེ་ཡི་ནང་གི་བྱ་སྒོང་དེ་དག་ཟོས་མི་ཆོག དེའི་ནང་དུ་བྱ་ཕྲུག་མང་པོ་ཡོད་པས། གལ་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱིས་དེའི་ཁ་ཕྱེས་ན་དེ་དག་འཕུར་འགྲོ" རྒྱལ་པོས་དེ་ལྟར་བཤད་པ་དང་ཕར་སོང་ངོ་།

ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་ཐོག་མར་རྩམ་པ་ཡོད་ཚད་ཟས་ཚར་བ་དང་དེ་ནས་བྱ་སྒོང་ཚང་མ་ཟོས་ཚར་བར་བྱས།

ཕྱི་ཉིན་རྒྱལ་པོ་ཕྱིར་ཐོན། རྒྱལ་པོས་སླ་ངའི་ནང་དུ་བལྟས་པ་ན་ཡོད་ཚད་སྟོང་བ་ཡིན་པ་མཐོང་ནས་ཁོས་འདྲི་རྒྱུར། "བྱ་ཕྲུག་དང་རྩམ་པ་གང་དུ་ཡོད་དམ།"

"བྱ་ཕྲུག་དག་གིས་སྒྲ་སྒྲོག་ཆེ་བས་ངས་སླ་ངའི་ཁ་ཕྱེས་པ་ན་འཕུར་སོང་། ང་རང་ཧ་ཅང་སེམས་སྐྱོ་བ་དང་ཤི་འགྲོ་བ་ལ་སྙམ་ནས་རྩམ་པ་ཟོས། ཨོ--ཧི་འདྲའི་སྐྱོ་བ་ལ་ཡང་ཤི་མ་སོང་།" ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་དེ་ལྟར་བཤད་དོ།

2

བློ་གྲོས་ཅན་གྱི་རྟ་ཕོ་དང་སྤྱང་ཀི།

ཉིན་ཞིག སྤྱང་ཀི་ཞིག་ལམ་དུ་འགྲོ་ཞོར་དུ་རྟ་ཞིག་འདམ་དུ་བྱིངས་ཏེ་འགྲུལ་ཐུབ་ཀྱིན་མེད་པ་མཐོང་ནས"ཁྱོད་རང་ཞིམ་མངར་ཅན་ཞིག་ཡིན་ལས་ཆེ། ངས་ཁྱོད་རང་ཟ་རྒྱུ་ཡིན།"ཞེས་སྤྱང་ཀིས་རྟ་ལ་བཤད།

རྟས"ང་རང་མི་གཙང་བས་བྲོ་བ་དེ་འདྲ་ཞིག་ག་ལ་ཡོད། ང་འདམ་ནས་ཡར་བླངས་ཤིང་གཙང་མར་བཀྲུས་ན་བྲོ་བ་ཧ་ཅང་བཟང་"ཞེས་བཤད།

སྤྱང་ཀིས་བཤད་རྒྱུར། "དེ་ནི་བདེན་པར་འདུག"

སྤྱང་ཀིས་རྟ་དེ་འདམ་ནས་ཕྱིར་འཐེན་ཞིང་གཙང་མར་བཀྲུས་ཏེ"ད་ནི་ངས་ཁྱོད་རང་བཟའ་ཆོག་པར་འདུག"ཞེས་རྟ་ལ་བཤད། རྟས་བཤད་རྒྱུར། "ཐོག་མར་ཁྱོད་ཀྱིས་ངའི་རྨིག་མགོའི་གཟེ་ཆུང་འདི་དག་བླངས་ཏེ་མེད་པར་བཟོས་ན་ཧ་ཅང་བྲོ་བ་དང་ལྡན་པ་ཡིན།"

"དེ་ནི་བདེན་པར་འདུག" སྤྱང་ཀིས་དེ་ལྟར་བཤད།

སྤྱང་ཀི་མར་སྒུར་ནས་རྨིག་མགོའི་གཟེ་ཆུང་ལེན་པར་བརྩམས་པ་ན་རྟས་ཤེད་ཤུགས་ཡོད་ཚད་ཀྱིས་འཕྲུལ་བརྒྱབ་སྟེ་སྤྱང་ཀི་བསད་དོ།

རྟས་འགྲོ་ཞོར་དུ་སྨྲས་པ། "རྟ་རྒན་འདམ་ནས་ལེན་པའི་ཤེད་ཅན་པོ། །
རྨིག་མགོའི་གཟེ་ཆུང་ལེན་པའི་ཕྱུག་པ་པོ། །
རུས་པ་ཧྲུག་གེར་གཏོང་གི་ལས་ངན་པོ། །"

3

གྲོགས་པོ་གསུམ།

ཉིན་ཞིག་གྲོགས་པོ་གསུམ་ལམ་ནས་འཕྲད། གྲོགས་པོ་གཅིག་ནི་མཚོ་སྔོན་ནས་ཡོང་ལ་གཅིག་ནི་ཟི་ཁྲིན་ནས་ཡོང་། གཞན་དེ་ཀན་སུའུ་ནས་འོངས་པ་རེད།

“མཚོ་སྔོན་དུ་ཞིང་བ་རྣམས་ལ་སྟོ་ཚལ་རིགས་མི་འདྲ་བ་འབུམ་གཅིག་ལྷག་སྐྱེས་ཡོད་པ་དང་ཅོང་གི་མཐོ་ཚད་ནི་འཆང་བཙུ་ཡོད་ལ། སེལ་ཏོག་རྣམས་ཕ་བོང་ལས་ཀྱང་ཆེ་བར་ཡོད། ཟས་རིགས་ཡོད་ཚད་ཞིམ་པའི་དྲོ་ཡིས་གཏམས།” མཚོ་རྔོན་ནས་འོངས་པའི་སྐྱེས་པ་དེས་དེ་ལྟར་ལབ།

“ཟི་ཁྲིན་གྱི་འབྲོག་པ་རྣམས་ལ་འབྲོང་མང་པོ་ཡོད་ལ་འབྲོང་རྣམས་ཧ་ཅང་ཆེ་སྟེ། དེ་དག་གི་རྭ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས་མི་གཅིག་རྭ་ཅོ་གཅིག་གི་སྟེང་དུ་འགོས་ཤིང་མི་གཅིག་རྭ་ཅིག་ཤོས་དེའི་སྟེང་དུ་འགོས་ན་གཅིག་གིས་ཅིག་ཤོས་དེས་ཅི་བཤད་པ་ཐོས་དཀའ་སྟེ། ཐ་ན་སྐད་ཆེན་པོས་བོས་ཀྱང་གོ་དཀའ་བ་ཡིན།” ཞེས་ཟི་ཁྲིན་གྱི་གཞོན་ནུ་མ་དེས་དེ་ལྟར་བཤད།

“ངའི་ཕ་ཡུལ་གྱི་ཅོང་ནི་ཧ་ཅང་སྦོམ་ཏེ་དབྱར་མཇུག་ཏུ་སྟ་རེས་གཅོད་དགོས།” ཞེས་ཀན་སུའུ་ནས་འོངས་པའི་བུ་མོ་དེས་བཤད། མཚོ་སྔོན་གྱི་སྐྱེས་པ་དེས་བཤད་རྒྱུར། “མཚོ་སྔོན་ན་ཟངས་ཀྱི་སླ་ང་ཆེན་པོ་ཞིག་བཟོ་གྱིན་ཡོད་ལ་གསར་བུ་ལྔ་བརྒྱས་ལྟགས་ཀྱི་ཐོ་བ་ཆེན་པོ་ལ་བརྟེན་ནས་བཟོ་བཞིན་པ་ཡིན།”

“ཅིའི་ཕྱིར་དེ་འདྲའི་སླ་ང་ཆེན་པོ་ཞིག་དགོས་པ་ཡིན་ནམ།” གྲོགས་པོ་གཉིས་ཀྱིས་དེ་ལྟར་དྲིས་པར་མཚོ་སྔོན་གྱི་སྐྱེས་པ་དེས“ཀན་སུའུ་ནས་ཐོན་པའི་ཅོང་དང་ཟི་ཁྲིན་ནས་ཐོན་པའི་འབྲོང་མགོ་གཡོ་སྐྱོར་བྱེད་ཆེད་དུའོ”ཞེས་བཤད་དོ།

4

ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་གླང་ལ་རྩི་བྱུགས་པ།

ཉིན་ཞིག་ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་ཞིང་ཁ་ཞིག་ལ་སོང་། ཞིང་བ་ཞིག་གིས་བ་གླང་གཉིས་ལ་ཞིང་རྨོ་བཞིན་ཡོད་དེ་གཅིག་ནི་ནག་པོ་དང་གཅིག་ནི་ནག་ཁྲ་ཞིག་ཡིན། “ཨ་རོགས། ཁྱོད་ཀྱི་བ་གླང་ཤེད་ཧ་ཅང་ཆེན་པོ་འདུག་ཀྱང་ཆ་མི་མཉམ་པས་སྐྱོ་བ་ཨང་།” ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་དེ་ལྟར་བཤད།

“ཅིའི་ཕྱིར་ཟེར་རམ།” ཞིང་བས་དེ་ལྟར་དྲིས། ཨ་ཁུ་སྟོན་པས“བ་གླང་གཅིག་ནི་ནག་པོ་དང་གཅིག་ནི་ཁྲ་བོ་ཡིན་པས་དེ་ལྟར་བཤད་པ་ཡིན”ཞེས་བཤད།

“འོན་ཀྱང་ང་དེར་བསྒྱུར་ཐབས་མི་འདུག” ཞིང་བས་དེ་ལྟར་བཤད།

“ཁྱོད་ལ་བསྒྱུར་ཐབས་ཡོད་དེ་ཁྱོད་ཀྱིས་ཁྲ་ཁྲ་དག་ནག་པོར་བསྒྱུར་ཆོག” ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་དེ་ལྟར་ལན་བཏབ།

“ཁྱོད་ཀྱིས་དེ་ལྟར་བསྒྲུབ་ཐུབ་བམ།” ཞིང་བས་དྲིས། ཨ་ཁུ་སྟོན་པས“ངས་དེ་ལྟར་བསྒྱུར་ཐུབ་མོད་ཀྱི་ཁྱོད་ཀྱིས་ང་ལ་ངེས་པར་དུ་ལྷུ་ཆང་ཤེལ་དམ་གང་སྟེར་དགོས”ཞེས་བཤད།

དེ་ནས་ཞིང་བ་དང་ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་གཉིས་གྲོས་མཐུན་བྱུང་སྟེ་ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་བ་གླང་ཁྲ་བོ་དེའི་སྟེང་ལ་འདམ་གྱིས་བྱུགས་པ་ན་དཀར་ཐིག་མེད་པར་གྱུར། “ད་ལྟ་དེད་ཚང་ལ་སོང་ནས་ཆུང་མར་ལྷུ་ཆང་ཤེལ་དམ་གང་སློང་ཅོག” ཞིང་བ་དེས་དེ་ལྟར་བཤད་པ་དང་ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་ཞིང་བའི་ཁྱིམ་དུ་སོང་།

“ཁྱོད་ཀྱི་ཁྱད་པོས་ངའི་བ་གླང་ཉོ་འདོད་སྐྱེས་པ་དང་ཁོས་བཤད་པར་སྒོར་མོ་ཁྱོད་ཀྱིས་སྟེར་ངེས་ཡིན་ཟེར། དྲ་མའི་ཕྱི་རོལ་ཏུ་ལྟོས་དང་བ་གླང་ནག་པོ་དེ་མཐོང་ཐུབ།” ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་ཞིང་བའི་ཆུང་མར་དེ་ལྟར་བཤད་པ་དང་ཁོ་མོས་དྲ་མའི་ཕྱི་རོལ་ན་རང་ཉིད་ཀྱི་ཁྱད་པོས་བ་གླང་ནག་པོ་གཉིས་ལ་ཞིང་རྨོ་བཞིན་པ་མཐོང་བས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པར་སྒོར་མོ་སྤྲད། ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་དགའ་སྤྲོའི་ཁེངས་བཞིན་ཡལ་ལོ།

5

ལུག་སྤྱང་ཀི་དང་འཕྲད་པ།

ཉིན་ཞིག་ལུག་ཅིག་རི་རྩེ་ན་ཡོད་པ་ལ་སྤྱང་ཀི་ཞིག་ལམ་དུ་མར་འགྲོ་བ་མཐོང་། སྤྱང་ཀི་ཧ་ཅང་ལྟོགས་ཏེ་ཟས་འཚོལ་བཞིན་ཡོད་ལ། སྤྱང་ཀི་དག་ལུག་གསོད་པར་དགའ་བས་ལུག་དེ་སྤྱང་ཀིར་སྐྲག་ནས་མགྱོགས་མྱུར་ངང་ས་དོང་ཞིག་ཏུ་བྲོས། སྤྱང་ཀིས་ས་དོང་ནང་དུ་བལྟས་པ་ན་མུན་པ་ཧ་ཅང་ནག་པ་དང་ཁོ་དོང་ནང་དུ་ཕྱིན་མོད་མུན་པ་སྟུག་དྲགས་པས་ཅི་ཡང་མཐོང་མ་བྱུང་། ལུག་དེ་སྤྱང་ཀི་ལ་ཧ་ཅང་སྐྲག་དྲགས་པས་གཅིན་པ་ཤོར་ཞིང་དེ་འཕྲལ་སྤྱང་ཀི་གཅིན་རྫིང་ཞིག་ཏུ་ལྷངས་འདུག

“སུ་ཡིན་ནམ། ཁྱོད་ཀྱིས་ཅི་ཞིག་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་དམ།” སྤྱང་ཀིས་སྐད་ཅོར་བརྒྱབ། ལུག་གིས་བཤད་རྒྱུར། “ངས་ས་དོང་ལ་གཡད་བདར་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།” ལུག་དེ་སྐྲག་ནས་འདར་ཀྱིན་ཡོད་ལ་ཧ་མ་གྱང་ངོས་ལ་གཡུག་གཡུག་བྱས།

“ཁྱོད་ཀྱིས་ཅི་ཞིག་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་དམ། སྣ་དེ་ཅི་ཞིག་ཡིན་ནམ།” སྤྱང་ཀིས་དྲིས།

“ངས་རྭ་གཉིས་རྣོན་པོར་བདར་ན་ཁྱོད་གསོད་ཐུབ་པས་དེ་བདར་ཀྱིན་ཡོད།” ལུག་གིས་དེ་ལྟར་བཤད་པ་དང་སྤྱང་ཀི་སྐྲག་ཏེ་བྲོས་སོ།

6
སེང་གེ་དང་རི་བོང་།

སྔོན་ནགས་ཚལ་ཞིག་ཏུ་སེང་གེ་རྒན་པ་ཞིག་གནས་ཡོད་ལ། སེང་གེ་དེ་ནི་ཟས་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་རི་དྭགས་རྔོན་པར་མི་དགའ་བའི་སྙིད་ལུག་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན། ཁོས་ཉིན་རྒྱུན་རི་བོང་ལ“ང་ལ་ཟ་མ་ཁྱེར་ཤོག”ཞེས་བཀའ་བསྒོས། སེང་གེ་དེ་ནི་རི་དྭགས་ཆུང་བའི་རིགས་ཟ་བར་དགའ་བས་ནགས་ཀྱི་རི་དྭགས་དེ་མ་ཉིད་ནས་ཇེ་ཉུང་ནས་ཇེ་ཉུང་དུ་ཕྱིན།

ཉིན་ཞིག་སེང་གེས་རི་བོང་ལ“ང་ལ་ཟ་མ་ཁྱེར་ཤོག”ཞེས་ཡང་བསྐྱར་བཀའ་བསྒོས། “ངས་མི་ནུས་ཏེ། ནགས་ཚལ་དུ་ཁྱོད་ལས་ཆེ་ལ་སྟོབས་དང་ལྡན་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དང་དེས་ངས་ཁྱོད་ལ་ཟ་མ་ཁྱེར་མི་ཆོག་ཟེར།” རི་བོང་གིས་དེ་ལྟར་ལན་བཏབ།

“ང་ནི་ནགས་ཚལ་འདིའི་ནང་ཆེས་སྟོབས་དང་ལྡན་པའི་སེང་གེ་ཁོ་ན་ཡིན།” ང་རྒྱལ་ཅན་གྱི་སེང་གེས་དེ་ལྟར་བཤད་ཅིང་“ངས་སེང་གེ་གཞན་པ་དེ་མཐོང་འདོད་པས་ཁྱོད་ཀྱིས་ང་ལ་སྟོན་ཆོག་གམ”ཞེས་བཤད།

“ཆོག་གི ངས་ཁྱེད་ལ་སེང་གེ་དེ་སྟོན་ཆོག” བློ་རིག་བཀྲ་བའི་རི་བོང་ཆུང་ཆུང་དེས་དེ་ལྟར་བཤད།

རི་བོང་དང་སེང་གེ་གཉིས་མཉམ་དུ་དོང་ཆུའི་འགྲམ་དུ་ཕྱིན། རི་བོང་གིས་སེང་གེ་ལ་དོང་ཆུ་དེ་བསྟན་ནས་བཤད་རྒྱུར། “ལྟོས་དང་། ཁྱོད་ལས་སྟོབས་ཆེ་བའི་སེང་གེ་དེ་འདི་ན་ཡོད།” སེང་གེས་དོང་ཆུ་ནང་དུ་བལྟས་པ་ན་སེང་གེ་ཆེན་པོ་ཞིག་གིས་ཁོ་ལ་བལྟས་ཡོད་པ་མཐོང་། དེར་ཁོས་ངར་སྐད་ཆེན་པོ་སྒྲོག་པ་ལ་གཞན་དེས་ཀྱང་ངར་སྐད་སྒྲོགས་པས་ཁོ་རང་ཁོང་ཁྲོ་ལངས་ཏེ་དོང་ཆུ་ནང་དུ་མཆོངས་བ་དང་། ཁོ་རང་ཆུ་རྐྱལ་མི་ཤེས་པས་ཆུར་ཐིམ་ནས་ཤི་སོང་། དེ་ནས་བཟུང་སྟེ་སྲོག་ཆགས་ཡོད་ཚད་ཡུན་རིང་བདེ་སྐྱིད་དང་འཚོ་བ་རོལ་ཐུབ་པ་བྱུང་ངོ་།

7
ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་རྒྱལ་པོ་ལ་ཁྱི་སྐད་སྒྲོག་ཏུ་བཅུག་པ།

ལོ་གསར་གྱི་ཉིན་མོ་ནི་བོད་ལ་མཚོན་ན་ཏ་ཅང་ཁྱད་པར་བའི་ཉིན་མོ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཉིན་མོ་འདིར་ཁྱིམ་ཚང་ཡོད་ཚད་རྒྱལ་པོ་ལ་མཇལ་བར་འགྲོ་བ་ཡིན་ཏེ། ཁྱིམ་ཚང་རེ་རེས་རྒྱལ་པོ་ལ་ལེགས་སྐྱེས་བཟང་པོ་འབུལ་བ་ཡིན། ཁྱིམ་ཚང་རེ་འགས་རྒྱལ་པོ་ལ་སིལ་ཏོག་འབུལ་ཞིང་རེ་འགས་གོ་རེ་འབུལ་བ་དང་། ཁྱིམ་ཚང་རེས་རྒྱལ་པོ་ལ་དཀར་ལ་རིང་བའི་ཁ་བཏགས་རེ་འབུལ་བ་ཡིན།

ལོ་ཞིག་ལ། སྤྱི་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་ལམ་དུ་འགྲོ་བཞིན་པ་མཐོང་ནས“ཨ་རོགས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པ། ཁྱོད་གང་ལ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་དམ།” ཁོ་ཚོས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པར་དེ་ལྟར་དྲིས་པར་ཨ་ཁུ་སྟོན་པས“ང་རྒྱལ་པོར་མཇལ་བར་འགྲོ་གྱིན་ཡོད་ལ་ངས་རྒྱལ་པོར་ཁྱི་སྐད་སྒྲོག་པར་བྱ་ཐུབ”ཞེས་བཤད། སྤྱི་མི་རྣམས་ཀྱིས“ཁྱོད་ཀྱིས་རྒྱལ་པོར་ཁྱི་སྐད་སྒྲོག་པར་བྱ་དཀའ་འོ”ཞེས་བཤད།

ཕོ་བྲང་དུ་རྒྱལ་པོ་ཁྲི་ལ་བཞུགས་ཤིང་སྤྱི་མི་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱལ་པོ་ལ་རང་རང་གི་ལེགས་སྐྱེས་ཕུལ་ཞིང་རྒྱལ་པོས་ཁོ་ཚོ་ལ་མངར་ཆ་ལྡན་པའི་ཟས་བསྐྱལ། བློ་བུར་དུ་ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་ཕོ་བྲང་དུ་ཐོན་པ་དེས་རྒྱལ་པོ་ཡ་མཚན་པར་གྱུར་ཏེ། ཁོ་དུས་ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་ལ་ཕོ་བྲང་དུ་མ་འོང་བས་སོ།

“སྙིང་བརྗེ་བའི་ཨ་ཁུ་སྟོན་པ། ཁྱོད་ཡུན་རིང་ཞིག་ལ་མ་མཐོང་བས་གང་དུ་སོང་ངམ།” རྒྱལ་པོས་དེ་ལྟར་དྲིས།

“བརྗེ་ལྡན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ལགས། ང་ཁྱོད་ལ་ལེགས་སྐྱེས་ཁྱད་པར་བ་ཞིག་འཚོལ་བར་ཕྱིན་པ་ཡིན། ངས་ཁྱོད་ལ་ཏ་ཅང་ཁྱད་པར་ཅན་གྱི་ཁྱི་ཞིག་ཉོ་འདོད་སྐྱེས།” ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་དེ་ལྟར་བཤད།

མི་ཀུན་གྱིས་ཁྱད་པར་ཅན་གྱི་ཁྱིས་ཁྱད་པར་བའི་འབའ་སྐད་སྒྲོག་པ་ཤེས་ཏེ། རྒྱལ་པོས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པར“ཁྱི་དེའི་སྐད་ག་འདྲ་འདུག་གམ”ཞེས་དྲིས། ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་བཤད་རྒྱུར། “སུཝུ སུཝུ”

“ཁྱི་བཟང་པོ་ཞིག་གི་སྐད་ནི་དེ་འདྲ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་བྱི་ལ་ཞིག་གི་སྐད་རེད།” རྒྱལ་པོས་བཤད།

“བརྗེ་ལྡན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ལགས། ཁྱི་བཟང་པོ་ཞིག་གི་སྐད་ནི་ཅི་འདྲ་ལགས་སམ།” ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་དེ་ལྟར་དྲིས་པར་རྒྱལ་པོས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པའི་མདུན་ནས་ལག་ཟུང་ས་ལ་སར་བཞག་ཏེ“ལྦོ། ལྦཽ”ཞེས་སྒྲ་སྒྲོགས། སྤྱི་མི་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱལ་པོའི་འབའ་སྐད་ཁྱི་དང་ཡང་དག་མཚུངས་པས་ཧ་ལས་པར་གྱུར་རོ།

8

ར་མ་དང་ཝ་མོ། སྤྱང་ཀི

གནའ་སྔ་མོ་ཞིག་ལ། བོད་ཡུལ་ན་ཀུན་ཏུ་ར་བ་ཞེས་འབོད་པའི་ཡུལ་གྲུ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་རྭ་མཛེས་སྤུག་ལྡན་པའི་རྔ་ཐང་དང་དཔལ་གྱིས་བཞུར་བའི་གཙང་པོ་ཞིག་ཡོད། ཉིན་ཞིག་ལ་འདོད་སྲེད་ཅན་གྱི་སྤྱང་ཀི་ཞིག་ལམ་བར་ན་ཁེར་རྐྱང་དུ་འགྲོ་བཞིན་གཟན་ཆས་འཚོལ་གྱིན་འདུག སྤྱང་ཀིས་ར་མ་ཞིག་གིས་གཙང་འགྲམ་དུ་རྩྭ་ཟ་བཞིན་འདུག་པ་མཐོང་། འོན་ཀྱང་སྤྱང་ཀིས་ར་མ་མ་ཟོས་ཏེ་ར་མར་གྲོགས་པོ་ཞིག་ཡོད་ལ་དེ་ནི་ངར་ཅན་གྱི་ཁྱི་ཞིག་རེད། དེ་བས་སྤྱང་ཀི་དེ་བཀྲེས་ལྟོགས་ངང་ཕྱིར་ཐུད་སོང་།

ཉིན་རྗེས་མར་སྤྱང་ཀིས་ཝ་མོ་ཞིག་ལམ་བར་ནས་མཐོང་། སྤྱང་ཀིས"སྙིང་ཉེ་བའི་ཨ་ཅེ་ཝ་མོ་ལགས། ཁྱེད་ནི་འཛམ་གླིང་སྲོག་ཆགས་ཁྲོད་དུ་ཆེས་བློ་རིག་ལྡན་པ་ཡིན། ང་ལ་རོགས་བྱོས་དང་ར་མ་དང་ཁྱི་གཉིས་སོ་སོར་བཀར་རྗེས་ངས་ཁྱི་དེ་གསོད། རྗེས་སུ་འུ་གཉིས་ཀྱིས་ར་མ་དེ་ཟོས་ན་ཆོག"ཅེས་བཤད། དེ་ནས་ཝ་མོ་ར་མར་འཚམས་འདྲི་བྱེད་དུ་སོང་བ་ཡིན།

ཝ་མོས་ངག་འཇམ་པའི་ངང་བཤད་རྒྱུར། "ཀྭ་ཡེ། སྙིང་ཉེ་བའི་ར་མ་རྒན་མོ་ལགས། ཁྱེད་ནི་བརྩེ་སེམས་ཆེ་བའི་རྔ་གཟན་ཞིག་ཡིན། འོན་ཀྱང་ཁྱེད་ཀྱི་སྤྱོད་པ་ནི་གཅན་གཟན་ཞིག་དང་འདྲ། ཁྱེད་ཀྱི་གྲོགས་པོ་སྡེ་གདུག་རྩུབ་ཅན་གྱི་ཁྱི་རྒན་དེ་ནི་ཏ་ཅང་བཟང་པོ་མི་འདུག མི་ཚང་མས་ཁྱི་རྒན་དེ་ཁོང་ཁྲོ་ལངས་ངེས་བ་ཆོར་ཡོད། ཕལ་ཆེར་ཁྱི་རྒན་དེས་ཁྱོད་རང་ཟ་འདོད་ཡོད་པས་ཁྱེད་ཀྱིས་ངེས་པར་དུ་ཡིད་འཇོག་བྱ་དགོས།"

ར་མའི་བསམ་པར་བསླབ་བྱ་ནི་ནད་གསོ་བར་མཁོ་བའི་སྨན་ལྟ་བུ་ཡིན་སྙམ། ར་མས་ཝ་མོ་ཡིས་ཕན་ཆེ་བའི་བསླབ་བྱ་གནང་བར་བཀའ་དྲིན་ཞུས།

ཕྱི་ཉིན་ར་མས་ཁྱི་ལ"ཝ་ཡེ་ཁྱི་རྒན་ཁྱོད་ནི་སྤྲང་པོ་ཞིག་ཡིན། ང་དང་ཁྱོད་ནི་གྲོགས་པོ་ཡིན་མོད་འོན་ཀྱང་མི་ཚང་མས་ང་རང་ཡང་ཁྱོད་དང་འདྲ་བར་གཏུམ་དྲག་ཅན་ཞིག་ཏུ་སྣང་། ཕལ་ཆེར་ཁྱོད་ཀྱིས་ང་རང་ཟ་འདོད་ཡོད་པས། ཁྱོད་ངེས་པར་ཏུ་ཡུལ་གཞན་ཞིག་ལ་སོང་སྟེ་འཚོ་སྡོད་གྱིས"ཞེས་སྨྲས། ཉིན་དེའི་རྗེས་སུ་ཁྱི་རྒན་ངར་ཅན་དེ་གནས་གསར་བ་ཞིག་ལ་སྤར་ཏེ་འཚོ་སྡོད་བྱས།

ཕྱི་ཉིན་སྔ་མོ་སྤྱང་ཀི་ཡོང་སྟེ་ར་མ་བསད། ཁོ་ཚོས་ར་ཁྲག་དྲོན་མོ་འཐུང་བཞིན་བྲོ་བ་ཅན་གྱི་ཤ་ཟོས་ཏེ་སྤྱང་ཀི་དང་ཝ་མོ་གཉིས་ཀྱིས་ཞིམ་མངར་ལྡན་པའི་ཟས་ཐུན་ཅིག་ལོངས་སུ་སྤྱད།

9

བྱི་ལའི་བུ་དགའ།

གནའ་སྔ་མོ་ཤིག་ལ། ཉི་མ་རང་ཤར་ཟེར་བའི་སྡེ་བ་ཞིག་གི་ནང་དུ་མིང་ལ་སེམས་པ་དགའ་ཞེས་འབོད་པའི་སྐྱེས་པ་ཞིག་ཡོད། ཁོ་ནི་བློ་རིག་གྲུང་ཞིང་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་ལས་ལ་ཞུགས་པའི་ཞིང་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་ཡུལ་གྲུ་དེ་རུ་ཆེས་ཆེ་བའི་འབྲུ་མཛོད་མངའ་བ་ཡིན། འོན་ཀྱང་བྱི་བའི་ཉེན་རྐྱེན་དུ་ཁོའི་འབྲུ་རིགས་བརྐུ་བཞིན་གདའ།

ཉིན་ཞིག་ལ་སེམས་པ་དགའ་ཡིས་བྱི་བ་འགོག་པར་བསམ་ནས་རིན་གོང་མཐོ་བའི་བྱི་ལ་ཞིག་ཉོས་ཏེ་སྨྲས་པ། 'ཉོན་ཤིག་བྱི་ལ། དེ་རིང་ཁྱེད་ཀྱིས་ངེས་པར་དུ་འབྲུ་མཛོད་ནས་བྱི་བ་འཛིན་དགོས། གལ་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱིས་བྱི་བ་གཅིག་བཟུང་ན། ངས་ཁྱོད་ལ་བུ་དགའ་སྟེར་ངེས་ཡིན། གལ་ཏེ་ཁྱེད་ཀྱིས་བྱི་བ་གཉིས་བཟུང་ན་ཁྱོད་ལ་དེ་ལས་བཟང་བའི་བུ་དགའ་ཐོབ་ངེས།" བྱི་ལས་གཏམ་འདི་ཐོས་པས་དགའ་སྤྲོ་ཆེན་པོ་སྐྱེས་ཏེ་འབྲུ་མཛོད་དུ་ཕྱིན།

བྱི་ལ་དེ་གྱང་གཏིང་གི་ཁུང་བུ་ཞིག་གི་ནང་དུ་ཡིབས་ཏེ་བྱི་བར་བལྟ་བཞིན་བསྡད། བྱི་ལ་དེ་ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་ལ་སྒུག་མོད་བྱི་བ་གཅིག་ཀྱང་མིག་གིས་མ་མཐོང་། ཉིན་དེའི་མཐའ་མར་བྱི་ལས་བྱི་བ་ཆུང་ཆུང་ཞིག་མཐོང་བྱུང་། བྱི་ལས་བྱི་བ་རིད་པོ་དེ་བཟུང་སྟེ་ཞིང་པའི་སར་ཁྱེར་སོང་།

ཞིང་པས"ཁྱེད་ཀྱིས་བཟུང་བའི་བྱི་བ་ཏ་ཅང་ཆུང་བས་འདི་ནི་ཁྱེད་ཀྱི་བུ་དགའ་ཡིན"ཞེས་རུས་སྐམ་ཤིན་དུ་ཆུང་ངུ་ཞིག་བྱིན། དེ་བས་བྱི་ལ་དགའ་པོ་མ་བྱུང་།

ཕྱི་ཉིན་བྱི་ལ་དེ་འབྲུ་མཛོད་ཀྱི་གྱང་འགྲམ་ནས་བསྡད་དེ་བྱི་བར་སྒུག་པ་རེད། ཐེངས་འདིར་བྱི་ལས་བྱི་བ་ཞིག་བཟུང་ཀྱང་ཁོས་བྱི་བ་དེ་ཞིང་པར་མ་སྤྲད་པ་རེད། བྱི་ལས་བྱི་བ་དེ་འབྲུ་རིགས་ཕུང་པོ་ཞིག་གི་སར་ཁྲིད་དེ་བཏང་བ་རེད།

ཉིན་འགའི་རྗེས་སུ། བྱི་ལས་བྱི་བ་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་ཞིག་བཟུང་བ་དང་དེ་ནི་ཁོས་སྔོན་ཆད་བཟུང་མྱོང་བའི་བྱི་བ་དེ་རེད། དེ་ནས་བྱི་ལས་བྱི་བ་དེ་ཞིང་པར་ཁྱེར་སོང་བ་རེད།

ཞིང་པས་བྱི་ལར་“བྱི་བ་ཆེན་པོ་ཞིག་བཟུང་འདུག་པས་བྱ་དགའ་ཆེན་པོ་ཐོབ་འདུག”ཅེས་བཤད་པ་དང་ཞིང་པས་བྱི་ལར་ལུ་གུའི་ཤ་ལེབ་མོ་ཆེན་པོ་ཞིག་བྱིན་པས་བྱི་ལ་དགའ་སྤྲོ་ཚད་མེད་སྐྱེས།

10
རི་བོང་དང་རུས་སྦལ།

གནའ་སྔ་མོ་ཞིག་ལ་བོད་ཡུལ་གྱི་མཛེས་སྡུག་ལྡན་པའི་ཡུལ་གྲུ་ཞིག་ཏུ་རི་བོང་ཞིག་དང་རུས་སྦལ་ཅིག་འཚོ་སྡོད་བྱས་ཡོད། ཉིན་ཞིག་ལ་ཁོ་ཚོ་རི་བོ་ཞིག་གི་རྩེ་མོ་ནས་མཉམ་དུ་བསྡད། ནམ་མཁའ་སྔོ་ཞིང་བསངས་ལ། ནགས་ཚལ་ཀུན་དུ་འབྲས་བུས་དུད་པའི་ལྗོན་ཤིང་རྣམས་ཐགས་སུ་བཀྲ། རི་བོའི་རྩེ་ནས་ཆུ་བོ་ཞིག་དལ་གྱིས་ལྷུང་ལྷུག་ཏུ་འབབ་ཅིང་། ལྷུང་བའི་དབུས་སུ་མཚོ་ཆེན་པོ་ཞིག་འཁྱིལ་འདུག རི་སྐེད་ནི་སྤང་གཞོངས་བདེ་མོ་ཆུང་ཆུང་ཞིག་ཡིན་ལ། དེ་ནི་ཧ་ཅང་བདེ་འཇགས་ཀྱི་འཚོ་གནས་ཤིག་ཡིན་ཏེ་རི་བོང་གི་སེམས་ལ་ཐབས་ཤེས་གཞན་ཞིག་འཆར་བའི་རྐྱེན་ཡང་འདི་ལ་ཐུག་པ་རེད།

རི་བོང་གིས“ཨ་ཡེ། ཉམ་ཆུང་རུས་སྦལ་ལགས། སང་ཉིན་ནི་འགྲན་བསྡུར་གྱི་ཉིན་བཟང་པོ་ཞིག་ཡིན་པས་དེད་ཅག་རི་འདབས་ནས་རི་རྩེ་བར་རྒྱུགས་ཏེ་འགྲན། གལ་ཏེ་ཁྱོད་འགྲན་བསྡུར་འདི་ལས་རྒྱལ་ན། རི་བོ་འདིའི་གཏེར་དང་བཅས་པ་ཁྱེད་ལ་དབང་། འོན་ཀྱང་ང་རང་འགྲན་བསྡུར་འདི་ལས་རྒྱལ་ན། ཁྱོད་ཀྱིས་ངེས་པར་དུ་གནས་གཞན་ཞིག་བཙལ་ཏེ་འཚོ་སྡོད་བྱོས”ཞེས་རུས་སྦལ་ལ་བཤད།

རུས་སྦལ་གྱིས་འདི་ནི་ཐབས་ལེགས་པོ་ཞིག་ཏུ་མ་སེམས། ཁོ་རང་གནས་འདི་ལ་ཧ་ཅང་དགའ་ཞིང་དུང་པས། རུས་སྦལ་གྱི་སེམས་ལ་བློ་རིག་གཉིས་འཛོམས་ཀྱི་ཐབས་ཤེས་ཅིག་ཤར་ཏེ། “སྙིང་ཉེ་བའི་སྤུན་གྲོགས་ལགས། ང་ཁྱོད་དང་འགྲན་མི་ཡོད། ངས་རྐང་ལག་བཞི་པོ་ཐུང་དྲུགས་པས་ང་རང་རི་འདབས་ནས་སྤང་གཞོངས་བར་འགོས་ཀྱང་དལ་བ་དང་དུས་ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་འགོར་ངེས། ང་ཚོ་རི་རྩེ་ནས་ཐུར་དུ་མཚོ་ཁར་རྒྱུགས་ཏེ་འགྲན་ན་མི་ཆོག་གམ”ཞེས་རུས་སྦལ་གྱིས་རི་བོང་ལ་དྲིས། རི་བོང་རུས་སྦལ་དང་མོས་མཐུན་བྱུང་བ་དང་འགྲན་བསྡུར་ལས་རུས་སྦལ་རྒྱལ་མི་ཡོད་ཁོ་ཐག་བཅད།

ཕྱི་ཉིན་སྔ་མོ། རི་བོང་དང་རུས་སྦལ་གཉིས་ཀྱིས་འགྲན་བསྡུར་གྱི་འགོ་བརྩམས་བྱུང་། རི་བོང་ཧ་ཅང་མྱུར་མོའི་ངང་རི་རྩེ་ནས་ཐུར་དུ་བབས་པ་དང་ཕྱི་དྲོའི་དུས་སུ་ཟམ་ཆེན་ཞིག་བརྒྱུད་དེ་རྒྱུགས། རི་བོང་གིས་ཟམ་པའི་འོག་ཏུ་བལྟས་ཚེ་རུས་སྦལ་ཆུ་ཁ་རུ་གཡེངས་བཞིན་འདུག
རུས་སྦལ་གྱིས“མྱུར་དུ་རྒྱུགས། མྱུར་དུ་རྒྱུགས།”ཅེས་བཤད།

ས་སྲོད་ཀྱི་དུས་སུ་རི་བོང་དེ་ལྷུང་ལྷུག་གི་མཚོ་ཁར་འབྱོར། རུས་སྦལ་གྱིས་ཁོ་ལ་སྒུག་འདུག་པ་དེ་མཐོང་བས་ཁོ་ཡ་མཚར་ཞིང་། རིམ་བཞིན་རི་བོང་གིས་རང་གི་མཛེས་སྡུག་ལྡན་པའི་ཕ་ཡུལ་དང་བྲལ་དགོས་པས་མིག་ཟུར་ལས་མཆི་མ་ལྷུང་། འོན་ཀྱང་རུས་སྦལ་ནི་སྤྲོ་སྐྱིད་ཀྱིས་ཁེངས་འདུག

11
སྤྲེའུ་དང་ས་གདན།

གནའ་སྔ་མོ་ཞིག་ལ་བོད་ཡུལ་ན་ཞིང་པ་རྒན་མོ་ཞིག་འཚོ་སྡོད་བྱས་ཡོད། ལོ་རེར་ཁོ་མོས་ནས་འབྲུ་བསྡུས་པ་རེད། ཉིན་ཞིག་ཁོ་མོས་ཞིང་ལས་ནས་རྩྭ་བྲེགས་ཏེ་རླུང་ལ་འཕྱུར་བས་འབྲུ་རྡོག་དང་རྩྭ་རྐང་སོ་སོར་ཕྱེས། མཐར་ཁོ་མོས་འབྲུ་རྡོག་རྣམས་ས་སྟེང་ནས་ཕུང་པོ་བྱས་ཏེ་བརྡལ།

ཕྱི་ཉིན་ཞོགས་པར་ཁོ་མོ་ཕྱིར་འབྲུ་རིགས་བསྡུ་རུ་སོང་བ་རེད། འོན་ཀྱང་ས་སྟེང་དུ་ནས་འབྲུ་ཉུང་ངུ་ཙམ་ལས་ལྷག་མི་འདུག རྒན་མོས“ཨ་ཁ་པོ……ངའི་འབྲུ་རིགས། ཐལ་ཆེར་མི་ཞིག་གིས་འབྲུ་རིགས་ཡོངས་རྫོགས་སྦས་པ་རེད”ཅེས་སྐད་བརྒྱབ། ཁོ་མོས་ས་ཐོག་ནས་རྐང་རྗེས་མང་པོ་ཞིག་མཐོང་། ཡིན་ཡང་རྗེས་དེ་དག་ཡ་མཚན་ཞིག་ཏུ་སྣང་། མ་གཞི་རྐང་རྗེས་འདི་དག་ནི་ཉེ་འཁོར་ན་འཚོ་སྡོད་བྱས་ཡོད་པའི་སྤྲེའུ་རྒན་དེས་བཟོས་པ་རེད། ཁོ་མོས་སྤྲེའུ་རྒན་དེ་འཛིན་འདོད་ཀྱང་རེ་ཞིག་ཐབས་མ་རྙེད།

ཉིན་གཉིས་པར་ཁོ་མོ་ཕྱིར་ཞིང་ཁར་ཕྱིན་ཏེ་ཉིན་ཧྲིལ་བོར་ཁོ་མོས་ཞིང་ནང་དུ་ལ་ཕུག་ཆུང་ངུ་དང་ཙོང་བཏབ་པ་རེད། ཕྱི་ཉིན་ཞོགས་པར་ཁོ་མོ་ཡང་བསྐྱར་ཞིང་ཁར་སོང་དུས་ས་ནང་དུ་ཚོད་མ་རྐང་འགའ་ལས་གཞན་ཡོངས་རྫོགས་མཐོང་རྒྱུ་མི་འདུག ཞིང་པ་རྒན་མོས“ཨ་ཁ་པོ་ངས་ཚོད་མ། མི་ཞིག་གིས་ངས་དེ་དག་སྦས་པ་རེད”ཅེས་བཤད། ཡང་ཁོ་མོས་རྐང་རྗེས་འགའ་མཐོང་བ་དང་དེ་དག་སྤྲེའུ་རྒན་དེའི་བཟོས་པ་གཞི་ནས་ཤེས་བྱུང་། ཁོ་མོ་ཧ་ཅང་ཁོང་ཁྲོ་སྐྱེས་ཏེ་ཕྱིར་ཁང་ཁྱིམ་དུ་ལོག་ནས་ཁོ་མོས་ས

གདན་ཆེན་པོ་ཞིག་འཁྱུར་ནས་སོང་སྟེ་ས་ཐོག་ཏུ་བཏིང་རྗེས་དེའི་སྟེང་དུ་ཉལ་ཏེ་འགྲེ་ལོག་འགའ་བརྒྱབ། ཡུད་ཙམ་འགོར་རྗེས་ཁོ་མོ་ཡར་ལངས་ཏེ་གདན་དེ་ཡོངས་རྫོགས་ལ་སྦྱིན་བླུག་རྗེས་ཕྱིར་ཁང་པའི་ནང་དུ་ལོག

དགོང་མོ་དེར་སྦྲེའུ་ཕྱིར་སླེབས་པ་དང་རྣན་མོས་ཤུས་པ་ཇི་བཞིན་ས་གདན་སྟེང་ནས་འགྲེ་ལོག་བརྒྱབ་ཅིང་སྐད་ཅིག་ཙམ་ལ་སྦྲེའུ་ས་གདན་སྟེང་ནས་འགྱུལ་མི་ཐུབ་པར་གྱུར།

ཕྱི་ཉིན་ཞོགས་པ། ཞིང་པ་རྣན་མོ་དེ་ཞིང་ཁར་སོང་དུས། ཁོ་མོས་སྦྲེའུ་རྣན་ས་གདན་སྟེང་དུ་འབྱར་ཡོད་པ་མཐོང་སྟེ་དགའ་སྤྲོ་སྐྱེས་པ་རེད།

12

སྤྲུལ་པའི་རྒྱལ་པོ།

ཉིན་ཞིག་ལ་སྟག་ཆེན་པོ་ཞིག་ནགས་གསེབ་བརྒྱུད་ནས་ཁ་ཟས་འཚོལ་གྱིན་འདུག སྟག་གིས་སྤྲུལ་བ་ཆུང་ངུ་ཞིག་ནགས་གསེབ་དུ་འདུག་པ་དེ་མཐོང་བ་དང་སྤྲུལ་བ་སྟག་ལ་སྐྲག་སྣང་སྐྱེས།

སྤྲུལ་བས་སྟག་ལ“ཁྱོད་གང་དུ་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན”ཞེས་དྲིས། སྟག་གིས་བཤད་རྒྱུར། “བདག་ལ་ཟ་རྒྱུ་ཞིག་མཁོ། ང་རང་བཀྲེས་ལྟོགས་ཀྱིས་མནར་བཞིན་ཡོད་པས་ཁྱོད་ཤིན་ཏུ་ཆུང་ངུ་ཡང་ངས་ཁྱོད་ཟོས་ཆོག” སྤྲུལ་བས“ང་ནི་སྤྲུལ་པའི་རྒྱལ་པོ་ཡིན”ཞེས་ཀུ་ཅོ་བརྒྱབ། “ཁྱེད་ཀྱིས་ང་རང་ངོ་མི་ཤེས་སམ། བདག་ནི་བློ་རིག་གྲུང་ཞིང་མཁའ་ལ་མཆོང་ཐོད། གལ་ཏེ་ཁྱོད་ང་ལ་ཡིད་ཆེས་མེད་ན་ང་ཚོ་འགྲུལ་བསྐྱོར་བྱེད་ཆོག”ཅེས་བཤད། དེ་ནས་སྟག་སྤྲུལ་བ་དང་མོས་མཐུན་བྱུང་།

འགྲུལ་བསྐྱོར་མ་བྱེད་པའི་སྔོན་དུ། སྤྲུལ་བས་སྟག་གི་མཇུག་མ་ཁོ་རང་གི་ཁ་ནང་དུ་བཙུག དེ་ནས་སྟག་ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་ལ་རྒྱུགས་ཏེ་ཕྱིར་འཁོར་དུས་སྤྲུལ་བ་རང་གི་མདུན་ཕྱོགས་སུ་འདུག་པ་དེ་མཐོང་།

སྤྲུལ་བས“ང་རང་འགྲུལ་བསྐྱོར་ལས་རྒྱལ་སོང་། ད་ལྟ་སུ་ཞིག་གིས་མཆིལ་མ་རྒྱང་རིང་དུ་འཕེན་ཐུབ་བམ”ཞེས་སྟག་ལ་བཤད། སྟག་ནི་ཧ་ཅང་ལྟོགས་ཡོད་པའི་ཁར་ངལ་དུབ་ཀྱིས་ཁེངས་འདུག་པས་མཆིལ་མ་གཏན་ནས་འཕེན་རྒྱུ་མ་བྱུང་། སྤྲུལ་བས་མཆིལ་མ་ཁ་ཤས་སྟག་ལས་རྒྱང་རིང་དུ་འཕངས་པ་དང་སྟག་གིས་སྤྲུལ་བའི་མཆིལ་མའི་ནང་དུ་སྟག་སྤུ་ཁ་ཤས་འདུག་པ་མཐོང་སྟེ་སྤྲུལ་བར“ཅིའི་ཕྱིར་ཁྱོད་ཀྱི་མཆིལ་མའི་ནང་དུ་སྟག་སྤུ་འདུག་གམ”ཅེས་དྲིས།

སྤྲུལ་བས“ཁ་སང་ངས་སྟག་ཅིག་བསད་དེ་ཟོས་བ་ཡིན”ཅེས་བཤད། སྟག་སྐྲག་སྣང་ཆེན་པོ་སྐྱེས་ཏེ་བྲོས་སོང་བ་རེད། ནགས་གསེབ་བརྒྱུད་པའི་ལམ་བར་ནས་སྟག་གིས་ཝ་མོ་ཞིག་མཐོང་། ཝ་མོས“ཅི་ཞིག་ལ་ཁྱོད་རང་འདི་འདྲའི་མགྱོགས་མྱུར་ངང་འབྲོ་བཞིན་ཡོད་དམ”ཞེས་དྲིས། སྟག་གིས་བཤད་རྒྱུར། “ངས་སྟག་ཟ་མཁན་གྱི་སྤྲུལ་བ་ཞིག་མཐོང་བ་དང་བདག་གིས་སྤྲུལ་བས་ང་རང་ཟ་བར་འཇུག་མི་འདོད་པ་ཡིན།” ཝ་མོས“འདི་ནི་བདེན་པར་མི་སྣང་། ཁྱོད་རང་མ་སྐྲག སྤྲུལ་བ་དེ་ང་ལ་སྟོན་དང་ངས་ཁོ་གསོད་ཐུབ”ཅེས་བཤད།

“ལགས་སོ། འོན་ཀྱང་ང་ཚོ་སྤྲུལ་པའི་རྒྱལ་པོར་ཐུག་དུས་བྲོས་མི་ཆོག་ང་རང་གཅིག་པོ་སྤྲུལ་བ་དང་མཉམ་དུ་འདུག་མི་ཐོད།” སྟག་གིས་དེ་ལྟར་བཤད། ཝ་མོས“ལགས་སོ། འུ་གཉིས་ཀྱི་མཇུག་མ་གཅིག་ཏུ་སྦྲེལ་རྗེས། ང་ཚོ་མཉམ་དུ་སྤྲུལ་པའི་རྒྱལ་པོར་བལྟ་རུ་འགྲོ”ཅེས་བཤད།

སྟག་དང་ཝ་མོ་གཉིས་ནགས་ཚལ་བརྒྱུད་ནས་སྤྲུལ་པའི་སར་སོང་།

“ཀྱེ་ཡེ་སྐྱུ་ཞབས་ཝ་མོ་ཁྱོད་རང་ང་ལ་བལྟ་རུ་མ་ཡོང་བར་ཉིན་འགའ་འགོར་སོང་། ཁྱོད་ཀྱིས་ང་ལ་ཟ་རྒྱུ་ཅིག་ཁྱེར་ཡོང་བ་ཡིན་ནམ། ཅི་འདྲའི་སྦྲོ་བ་ལྡན་པ་ལ། ཁྱེད་ཀྱིས་ང་ལ་སྟག་ཅིག་ཁ་ཟས་སུ་ཁྱེར་ཡོང་འདུག་པར་བཀའ་དྲིན་ཆེ།” སྤྲུལ་བས་བཤད། དེ་ནས་སྟག་སྐྲག་སྣང་ཆེན་པོ་སྐྱེས་ཏེ་བྲོས་སོང་། ཁོས་ཉམས་ཆུང་གི་ཝ་མོ་དེ་རྗེས་སུ་དྲུད་དེ་ཝ་མོ་ཤི་བ་རེད།

13
ལེ་ལོ་ཅན་གྱི་བུ་གཉིས།

གནའ་སྔ་མོ་ཞིག་ལ་ལེ་ལོ་ཅན་གྱི་བུ་གཉིས་ཡོད་དེ། གཅིག་གི་མིང་ལ་བཀྲ་ཤིས་དང་གཞན་པའི་མིང་ལ་དོན་འགྲུབ་ཟེར། ཕོ་གཉིས་ཉིན་རྒྱུན་དུ་ཁང་བའི་གྲུང་ལ་བསྙེས་ཏེ་སྡོད་པ་ལས་ངལ་རྩོལ་གཏན་ནས་མི་བྱེད་པས་ཟས་གོས་ཡོད་ཚད་ཕ་མས་སྦྱིན་པ་རེད། དེ་ལྟར་ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་འགོར་རྗེས་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ཀ་བུ་ཚོར་ཁོང་ཁྲོ་སླེབས་ཏེ་བཤད་རྒྱུར། "གལ་ཏེ་ཁྱོད་ཚོ་ལས་ཀར་མི་ཞུགས་ན། ངེས་པར་དུ་གནས་གཞན་ཞིག་ལ་སོང་སྟེ་འཚོ་བ་རོལ་ཅིག" དེ་བས་ཕོ་སྤུན་མཆེད་གཉིས་ཀ་ཕ་ཡུལ་དང་ཁ་བྲལ་ཏེ་སྤྲང་བོ་ཞིག་གི་ཚུལ་བཞིན་གྲོང་གསེབ་ཏུ་འཁྱམས།

ཉིན་ཞིག་གི་དགོང་མོ་ཕོ་སྤུན་མཆེད་གཉིས་ཀ་མེ་མཐའ་རུ་བསྡད་དེ་མ་འོང་བའི་སྐོར་ལ་ལབ་གླེང་བྱས། བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས"གལ་ཏེ་ང་ཚོས་དཀའ་ལས་ཅི་ཡང་མྱོང་མི་དགོས་པར་ཞིམ་མངར་ཅན་གྱི་ཟས་དང་དྲོད་འཇམ་ལྡན་པའི་གྱོན་གོས་སོགས་ལོངས་སུ་སྤྱོད་ཐུབ་ན་ཧ་ཅང་བཟང་པོར་འགྱུར་ངེས། འོན་ཀྱང་ས་ཆ་འདི་འདྲ་ཞིག་ཡོད་མེད་ངས་མི་ཤེས"ཅེས་བཤད།

"ངས་གོ་ཐོས་ལ་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་སུ་འདི་འདྲའི་ས་ཆ་ཞིག་མི་གནས། ཡིན་ཡང་མི་ཚང་མས་བཤད་པ་ལྟར་ན་ལྷ་ཡུལ་ནི་དེ་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ཟེར།" དོན་འགྲུབ་ཀྱིས་བཤད། བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས"ངས་ལྷ་ཡུལ་ལ་ཇི་ལྟར་འགྲོ་ཚུལ་ཤེས། གལ་ཏེ་ངལ་རྩོལ་བྱེད་མ་དགོས་ན་མི་ཚང་མས་ང་ཚོར་དམའ་འབེབས་མི་བྱེད་ཁོ་ཐག་ཡིན"ཞེས་བཤད།

"ང་ཚོ་ལྷ་ཡུལ་ལ་ཇི་ལྟར་འགྲོ། གལ་ཏེ་ང་ཚོ་འགྲོ་ཐུབ་ན་དེ་ཡག་པོ་འདུག"ཅེས་དོན་འགྲུབ་ཀྱིས་དྲིས་བ་རེད། དེ་ནས་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་བཤད་རྒྱུར། "ཐོག་མར་ང་ཚོས་སྐས་ཧ་ཅང་རིང་པོ་ཞིག་འཚོལ་དགོས།" ཡུད་ཙམ་འགོར་རྗེས་ཁོས་ཡང་བསྐྱར"གལ་ཏེ་ང་ཚོར་སྐས་རིང་པོ་ཞིག་མེད་ནའང་འགྲོ་ཐུབ"ཅེས་བཤད།

"ངོ་མ་ཡིན་ནམ། དོན་དེ་ང་ཚོས་ཇི་ལྟར་བཟོ"ཅེས་དོན་འགྲུབ་ཀྱིས་དྲིས། བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་བཤད་རྒྱུར། "རི་རྩེ་རུ་བྱ་ཆེན་ཞིག་གིས་ཚང་བཅོས་ཡོད། ང་ཆུང་དུས་སུ་སྤོ་བོ་ལགས་དང་མཉམ་དུ་གནས་དེར་སོང་མྱོང་ལ་དེ་ནི་ཁོ་བོས་བྱ་གླག་འཛིན་ས་རེད། གལ་ཏེ་ང་ཚོས་བྱ་གླག་དེ་འཛིན་ཐུབ་པ་བྱུང་ན་ལྷ་ཡུལ་ལ་འགྲོ་སའི་ལམ་རྐྱེད་ཐུབ།"

"དེ་ནི་ངོ་མ་ཐབས་ཡག་པོ་རེད། ང་ཚོས་དེ་བཞིན་དུ་བསྒྲུབ།" དོན་འགྲུབ་ཀྱིས་བཤད།

ཕྱི་ཉིན་ཞོགས་པར་ཕོ་ཕུ་ནུ་གཉིས་ཀ་རི་ལ་འགོས་ཏེ་བྱ་གླག་གི་ཚང་རྙེད་པ་དང་ཧྲབ་ཧྲབ་པོར་དེའི་ཡོགས་སུ་ཡིབས་ཏེ་བྱ་གླག་ལ་སྒུག ཉི་མ་ནུབ་ཁའི་དུས་སུ་བྱ་གླག་ཅིག་བར་སྣང་ནས་མར་འབབ་ཀྱིན་འདུག བྱ་གླག་དེ་བྱ་ཚང་ནང་དུ་བབས་པའི་མོད་ལ་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་བྱ་གླག་གི་རྐང་པར་འཐམས། གློ་བུར་དུ་འཇིགས་སྐྲག་གིས་སྐུལ་བས་བྱ་གླག་དེ་ཕྱིར་དགུང་སྔོན་གྱི་དབྱིངས་སུ་འཕུར།

བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་རང་གི་སྤུན་ལ"ངས་རྐང་པར་འཛུས"ཅེས་སྐད་བརྒྱབ། དེ་བས་དོན་འགྲུབ་ཀྱིས་ཁོའི་སྤུན་གྱི་རྐང་པར་འཐམས་པ་རེད།
བཀྲ་ཤིས་བྱ་གླག་གི་སྡེར་མོར་འཐམས་ཤིང་དོན་འགྲུབ་ཁོ་བོའི་རྐང་པར་འཛུས་ཡོད། བྱ་གླག་གིས་དགུང་སྔོན་གྱི་དབྱིངས་སུ་ནམ་འཕང་གཏོང་བས་ཕོ་གཉིས་ལྷ་ཡུལ་ལ་འགྲོ་སའི་ལམ་བར་ནས་སྟོན་རྗེས་སུ་གཡུག་གཡུག་བྱས།

"ང་ཚོ་ད་རུང་མ་ཐོན་ནམ། ངས་ཡུན་རིང་ལ་འཛུ་མི་ཐོད།" ཅེས་དོན་འགྲུབ་ཀྱིས་དྲིས།
གློ་བུར་དུ་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་སྦྲིན་གསེབ་ཏུ་ཁྲུང་བྱ་ཆེན་པོ་ཞིག་བརྡོལ་ཡོད་པ་མཐོང་སྟེ"ད་ནི་ཐག་རིང་པོ་མི་འདུག ད་ལྟ་ངས་ལྷ་ཡུལ་ལ་འགྲོ་སའི་ཁྲུང་བྱ་མཐོང་ཐུབ"ཅེས་བཤད། དོན་འགྲུབ་ཀྱི་སྐད་ཆ་འདི་ཚོར་བས་དགའ་སྤྲོ་ཆེན་པོ་སྐྱེས།

"སྒོ་ཡི་ཆེ་ཆུང་ཅི་ཙམ་འདུག ཁྱེད་ཀྱིས་བསམ་ན་སྒོའི་ནང་ཁོག་དེ་ཏག་ཏག་ངེད་གཉིས་ཀྱི་ལུས་དང་རན་པ་ཡིན་ནམ"ཞེས་དོན་འགྲུབ་ཀྱིས་དྲིས།

བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་བཤད་རྒྱུར། "རེད་ཡ། དེའི་ཆེ་ཆུང་ཚད་དང་རན་པ་རེད།" ཡང་དོན་འགྲུབ་ཀྱིས"འོན་དེའི་ཆེ་ཆུང་ཇི་ཙམ་རེད"ཞེས་དྲིས།
བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་རང་གི་དཔུང་པ་གཉིས་མགོ་ཐོག་ནས་བརྐྱངས་ཏེ་ཁོ་བོས་སྤུན་ལ་སྒོའི་ཚད་ཙམ་བསྟན། དེ་བས་སྐད་ཅིག་ཉིད་དུ་བུ་གཉིས་ཀ་བར་སྣང་ནས་མར་ལྷུང་། སར་ལྷུང་དུས་ཁོ་ཚོ་ཤ་རྡོག་ཟུང་དུ་གྱུར་བ་འདུག

14

ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་རྒྱལ་པོའི་སྲོག་སྐྱབས་པ།

གནའ་སྔ་མོ་ཞིག་ལ་བོད་ཡུལ་དུ་སྟོབས་འབྱོར་ལྡན་པའི་རྒྱལ་པོ་ཞིག་ཡོད། ཉིན་ཞིག་ལ་རྒྱལ་པོའི་བཙུན་མོར་ན་ཚ་ཆེན་པོ་བྱུང་ཏེ་རྒྱལ་པོས་མོ་འཆི་རྒྱུ་རེད་བསམས། ཁོས་བཙུན་མོར་སྨན་རྩ་ཆེན་དག་བླུད་ཀྱང་ཕན་མ་ཐོགས་པས་མཐར་རྒྱལ་པོས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པར་བློ་དྲིས། "ངས་ཅི་ཞིག་བྱེད་རྒྱུ་མི་ཤེས། ཁྱེད་ཀྱིས་བདག་གི་བཙུན་མོར་ཇི་ལྟར་བསྒྲུབ་ན་ཕན་པ་ཤེས་སམ། ངས་ཁོ་མོ་འཆི་རྒྱུ་རེད་བསམ་ནས་བློ་བདེ་པོ་མི་འདུག" རྒྱལ་པོས་དེ་ལྟར་བཤད། ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་བཤད་རྒྱུར། "ང་ནི་སྨན་པ་ཞིག་མིན་ཡང་ངས་བྱ་སྐད་གོ་བ་ཡིན། དེ་བས་ངས་བྱ་ཚོར་འདྲི་དང་ཕལ་ཆེར་ཁོ་ཚོས་ཅི་ཞིག་བྱེད་དགོས་པ་བཤད་འོང་།"

"རེད་ཡ། མྱུར་དུ་དེ་ལྟར་བྱོས"ཞེས་རྒྱལ་པོས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པར་ཞུ་བ་བྱེད།

ཡུད་ཙམ་འགོར་རྗེས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་རྒྱལ་པོར་མཇལ་དུ་སོང་བ་རེད། རྒྱལ་པོས"ཨ་ཁུ་སྟོན་པ། བྱ་ཚོས་ཅི་ཞིག་ཟེར་རམ"ཞེས་དྲིས།

"བདག་གི་བརྩེ་ལྡན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ལགས། བཙུན་མོའི་ནད་ལ་བཅོས་ཐབས་ཡོད། བྱ་ཚོས་བདག་ལ་ཅི་ཞིག་བསྒྲུབ་དགོས་པ་བཤད་སོང་།"

"ཚིག་གཅིག་ཀྱང་མ་གསང་བར་ང་ལ་མྱུར་དུ་ཤོད་རོགས།" རྒྱལ་པོས་བཤད།

"བྱ་ཚོས་བཤད་རྒྱུར། གལ་ཏེ་བཙུན་མོ་ནད་ལས་ཐར་དགོས་ན། ཁྱེད་ཀྱིས་ངེས་པར་དུ་རྒྱུ་ནོར་གྱི་ཕྱེད་ཀ་དེ་དབུལ་པོ་རྣམས་ལ་སྦྱིན་པ་གཏོང་དགོས། གལ་ཏེ་དེ་ལྟར་མ་བསྒྲུབ་ཚེ། བཙུན་མོ་འཆི་ངེས་རེད།" ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་དེ་ལྟར་བཤད།

རྒྱལ་པོ་དེ་བཙུན་མོ་ལ་ཧ་ཅང་དགའ་མོད་ཀྱང་དེ་ལས་དགའ་བ་ནི་རང་གི་རྒྱུ་ནོར་ཡིན་པས་རང་གི་རྒྱུ་ནོར་དབུལ་པོ་རྣམས་ལ་སྦྱིན་པ་གཏོང་རྒྱུ་ཁས་མ་བླངས། ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་གསང་སྟབས་ཀྱིས་བཙུན་མོ་ལ་རྒྱལ་པོས་ཅི་ཞིག་སྒྲུབ་པ་བཤད་པ་ན། རྒྱལ་པོའི་བཙུན་མོ་རྒྱལ་པོ་ལ་ཡིད་ཆད་དེ་སྡུག་བསྔལ་ཚད་མེད་བྱུང་ནས་ཉིན་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འཆི་བ་རེད།

བཙུན་མོ་ཤི་རྗེས་རྒྱལ་པོར་སེམས་སྡུག་གིས་མནར་ཏེ་ཁོ་རང་གིས་བྱ་ཚོས་ཁ་ལ་མ་ཉན་པར་འགྱོད་པ་སྐྱེས། ཉིན་འགའི་རྗེས་སུ། རྒྱལ་པོར་ནད་བྱུང་སྟེ་ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་བོས། རྒྱལ་པོས"ཁྱེད་ཀྱིས་ང་ལ་རོགས་བྱོས་དང་། ང་རང་ལ་ནད་ལྕིད་མོ་ཞིག་བྱུང་འདུག ཕལ་ཆེར་ང་ཡང་མི་འགྲོངས་བར་འཆི་ངེས་རེད"ཅེས་བཤད། ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་སླས་པ། "ང་ནི་སྨན་པ་ཞིག་མིན་ཀྱང་ངས་བྱ་ཚོས་ཅི་གསུང་དྲིས་ན་ཆོག"

"རེད་ཡ། རེད་ཡ། མྱུར་དུ་དེ་ལྟར་བྱོས" རྒྱལ་པོས་བཤད། ཙུང་ཙམ་འགོར་རྗེས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་ཕྱིར་ལོག་བྱུང་།

"ཨ་ཁུ་སྟོན་པ། བྱ་རྣམས་ཀྱིས་ཅི་ཞིག་ཟེར་བྱུང"ཞེས་རྒྱལ་པོས་དྲིས་པ་ན། ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་བཤད་རྒྱུར། "མཁས་མཛངས་ལྡན་པའི་བྱ་རྣམས་ཀྱིས་བཤད་པ་ལྟར་ན་ཁྱེད་ལའང་བཙུན་མོའི་ནད་དེ་ཐོག་འདུག་ཟེར། ནད་དེ་ལས་ཐར་བར་ཐབས་ལམ་གཅིག་འདྲ་སྣང་བ་ཡིན་ཏེ་རྒྱུ་ནོར་ཐམས་ཅད་དབུལ་པོར་བྱིན་ཚེ་ཁྱེད་ཀྱི་སྐུ་ཚེ་བརྟན་ཅིང་སྒྲོ་བ་འཕེལ། གལ་ཏེ་ཁྱེད་ཀྱིས་དེ་ལྟར་མ་བསྒྲུབ་ཚེ་དོན་རྐྱེན་ཅི་ཞིག་འབྱུང་རྒྱུ་བདག་གིས་ཁྱེད་ལ་བཤད་མི་ཐོད།"

རྒྱལ་པོས་གཏམ་དེ་ཐོས་མ་ཐག་ཨ་ཁུ་སྟོན་པའི་གཏམ་དེར་འཐད་པ་བྱུང་སྟེ་ཁོས་རྒྱུ་ནོར་ཐམས་ཅད་དབུལ་པོར་སྟེར་རྒྱུ་ཁས་བླངས། "ནམ་ཞིག་ལ་ཁྱེད་ཀྱིས་དོན་འདི་བསྒྲུབ་རྒྱུ་ཡིན"ཞེས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་དྲིས། རྒྱལ་པོས་བཤད་རྒྱུར། "འདི་ན་ངའི་མཛོད་ཁང་གི་ལྡེ་མིག་ཡོད། རྒྱུ་ནོར་གྱི་ཕྱེད་ཀ་འཕྲེར་ཤོག ཡི་གེ་འདིའི་སྟེང་དུ་ཁྱེད་ཀྱིས་འདི་ལྟར་སྒྲུབ་ཆོག་པའི་བཀའ་ཡིག་བྲིས་ཡོད།" དེ་ནས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་རྒྱལ་པོར་རོགས་བྱེད་རྒྱུ་འཐད་པ་བྱུང་།

ཉིན་འགའི་རྗེས་སུ། སྔེ་མི་ཞིག་གིས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པར"ཉིན་འདི་འགའི་རིང་རྒྱལ་པོར་དེ་འདྲའི་སྒྲོ་བ་ལྡན་པ་རྐྱེན་ཅི་ཞིག་རེད་དམ"ཅེས་དྲིས། ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་བགད་མོ་དགོད་བཞིན་བཤད་རྒྱུར། "ངས་དེར་མ་སོང་བར་ཡུན་རིང་འགོར་སོང་བས་ངས་ཡང་མི་ཤེས།། གལ་ཏེ་ཁྱེད་ཀྱིས་ངོ་མ་ཤེས་འདོད་ན། ངས་བྱ་ཚོར་འདྲི་དང་ཕལ་ཆེར་ཁོ་ཚོས་ཤེས་འོང་ངས།"

Pictures རི་མོ།

Suggestions

གྲོས་འདོན།

1. Writing Practice: Periodically choose a picture and ask each student to write a story about it in their own words. Then ask each student to read their story to the class. Other students must listen to each story, take notes, and then retell the story with their partner.

༡ རྩོམ་ཡིག་འབྲི་སྦྱོང་། དུས་བཅད་ལྟར་རི་མོ་ཞིག་བདམས་ཏེ་སློབ་ཕྲུག་རེ་རེར་རང་ཉིད་ཀྱི་ཐ་སྙད་བཀོལ་ནས་དེའི་སྐོར་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་འབྲི་རུ་འཇུག་དགོས། གཏམ་རྒྱུད་བྲིས་ཚར་རྗེས་སློབ་ཕྲུག་རེ་རེས་འཛིན་གྲྭའི་སློབ་མ་ཡོངས་ལ་འདོན་དགོས་པ་དང་སློབ་ཕྲུག་རྣམས་ཀྱིས་རེས་པར་དུ་གཏམ་རྒྱུད་ལ་ཉན་ཏེ་མཆན་འདེབས་དགོས། དེ་རྗེས་འདུག་གྲོགས་དང་མཉམ་དུ་གཏམ་རྒྱུད་དེ་ཡང་བསྐྱར་འཆད་དགོས།

2. Oral Practice: Ask students to work together in pairs or small groups and make up a story about a picture. Then each student must find another student and listen to her story and then tell her story.
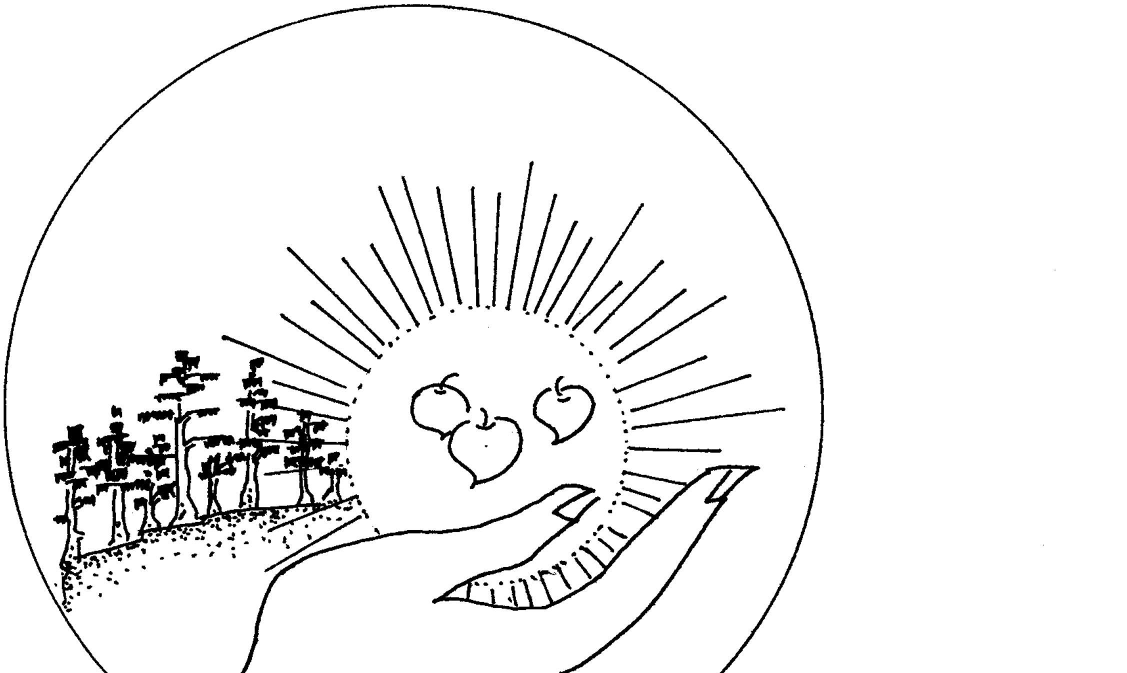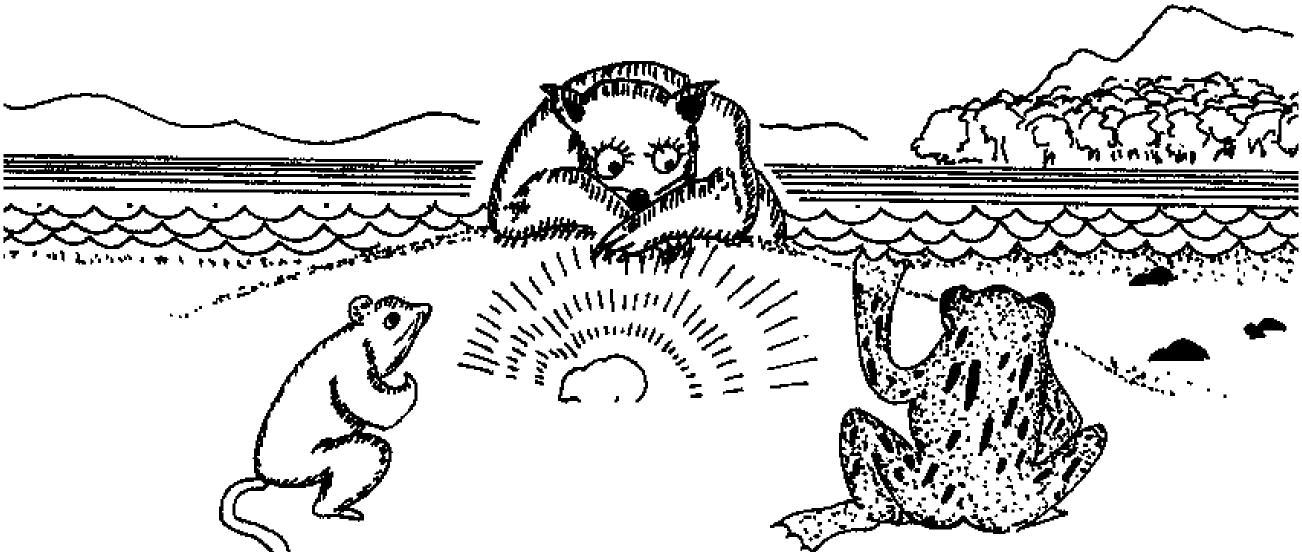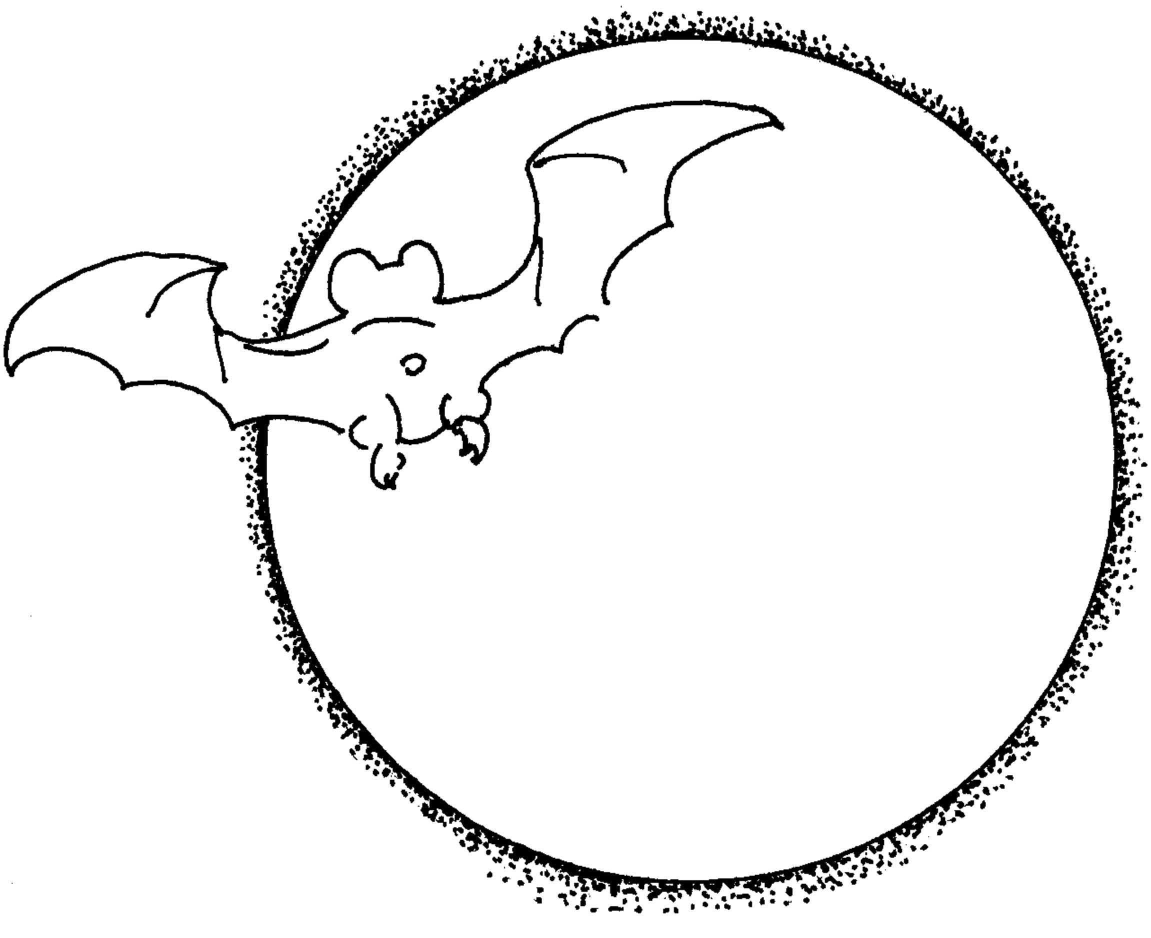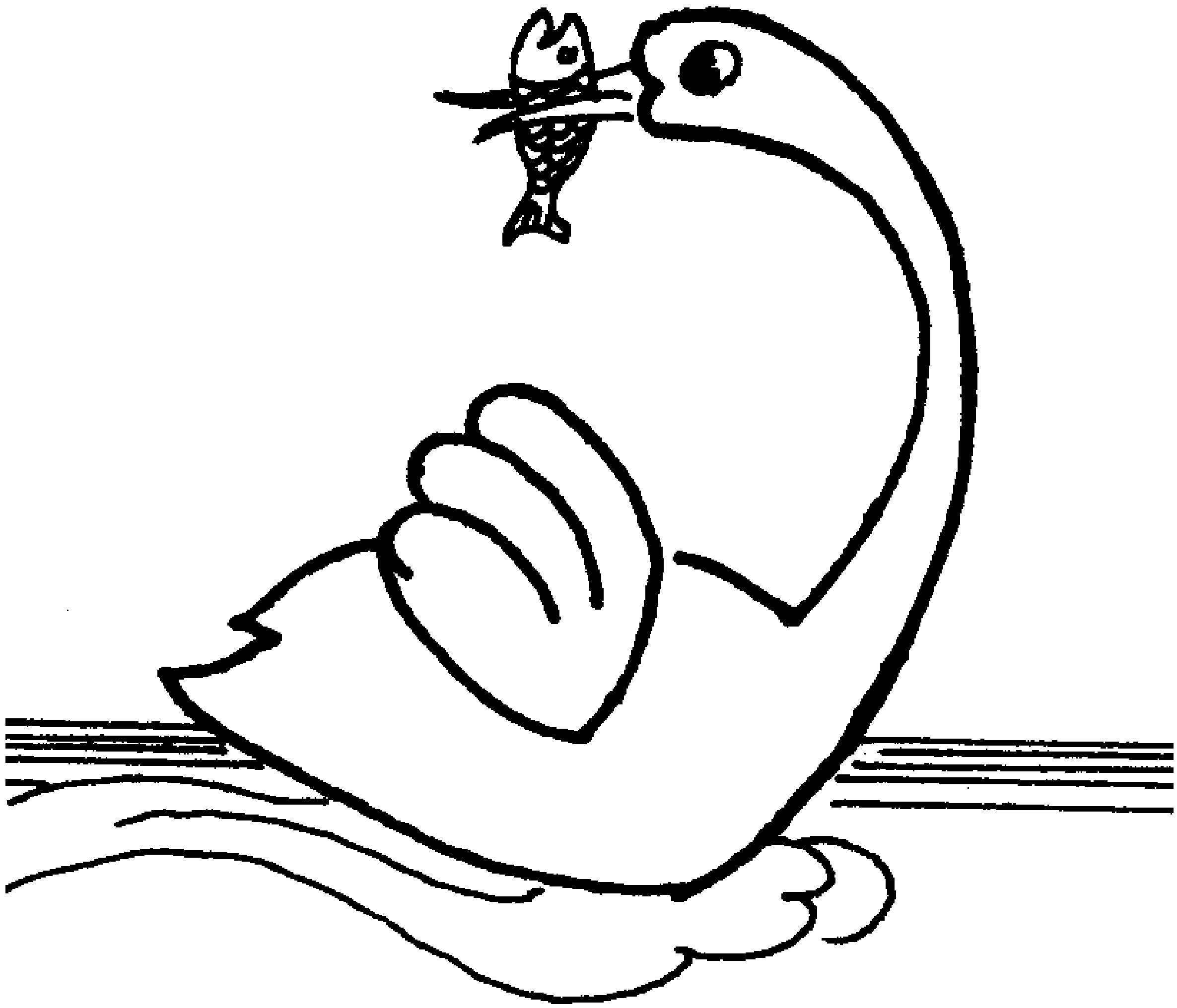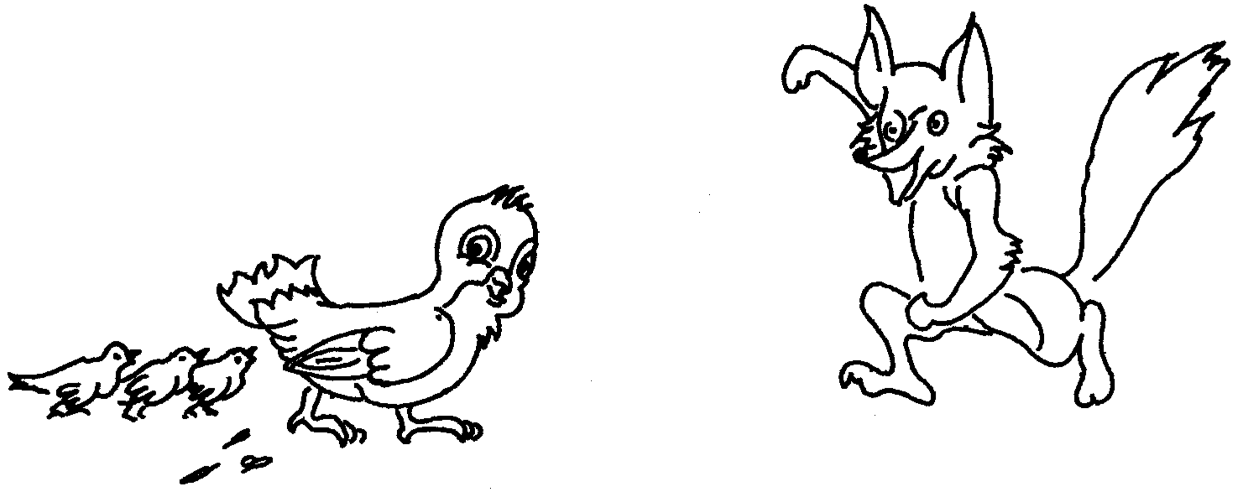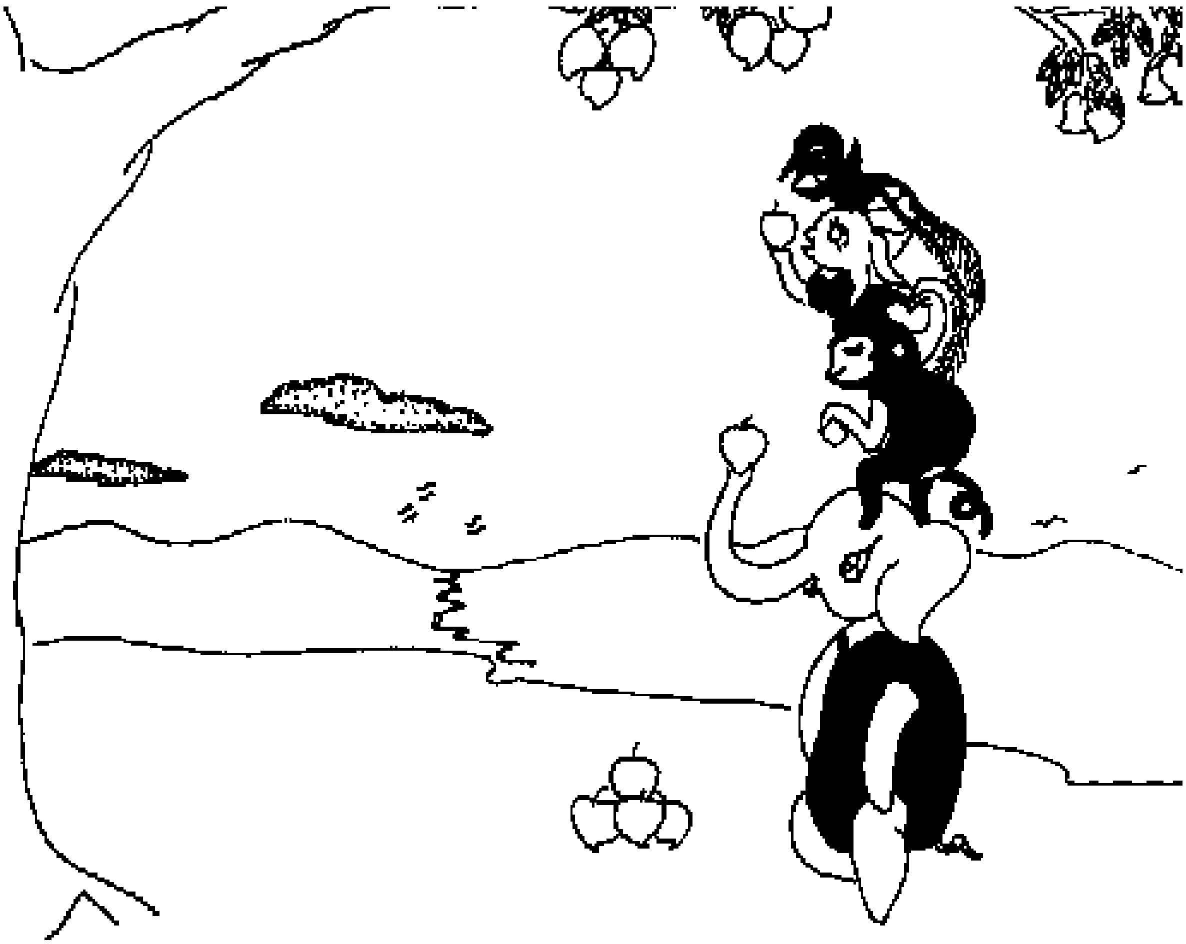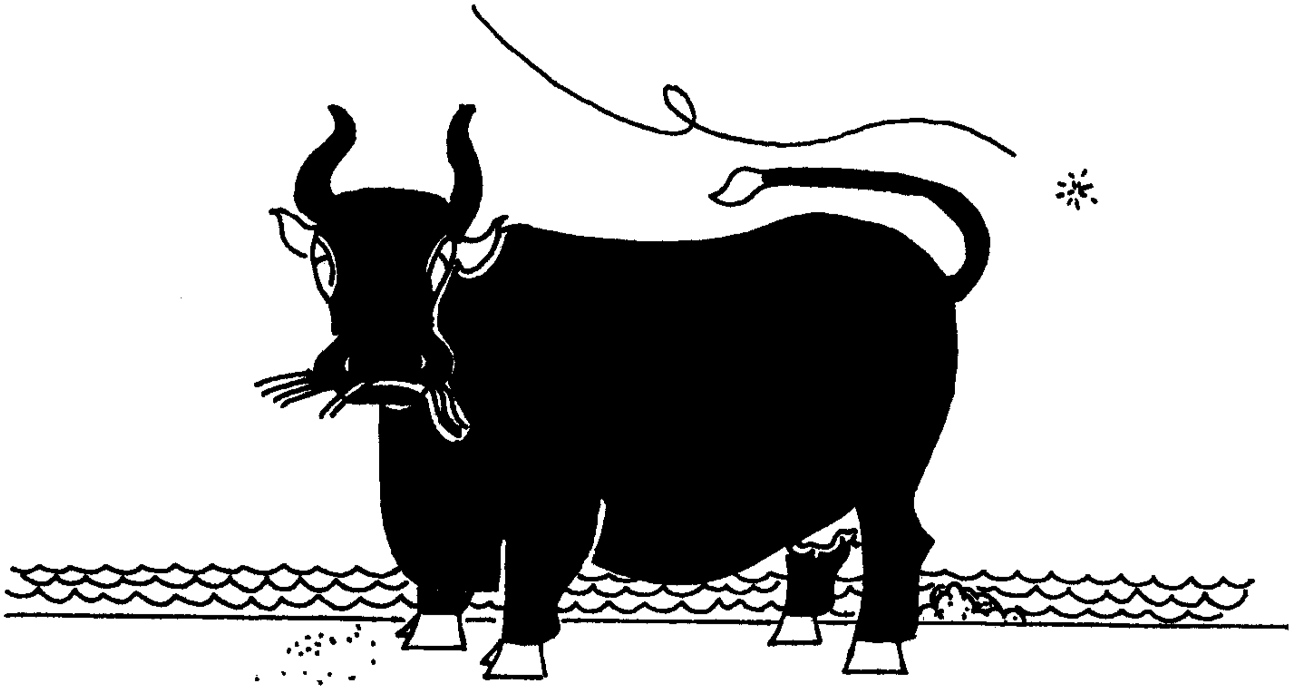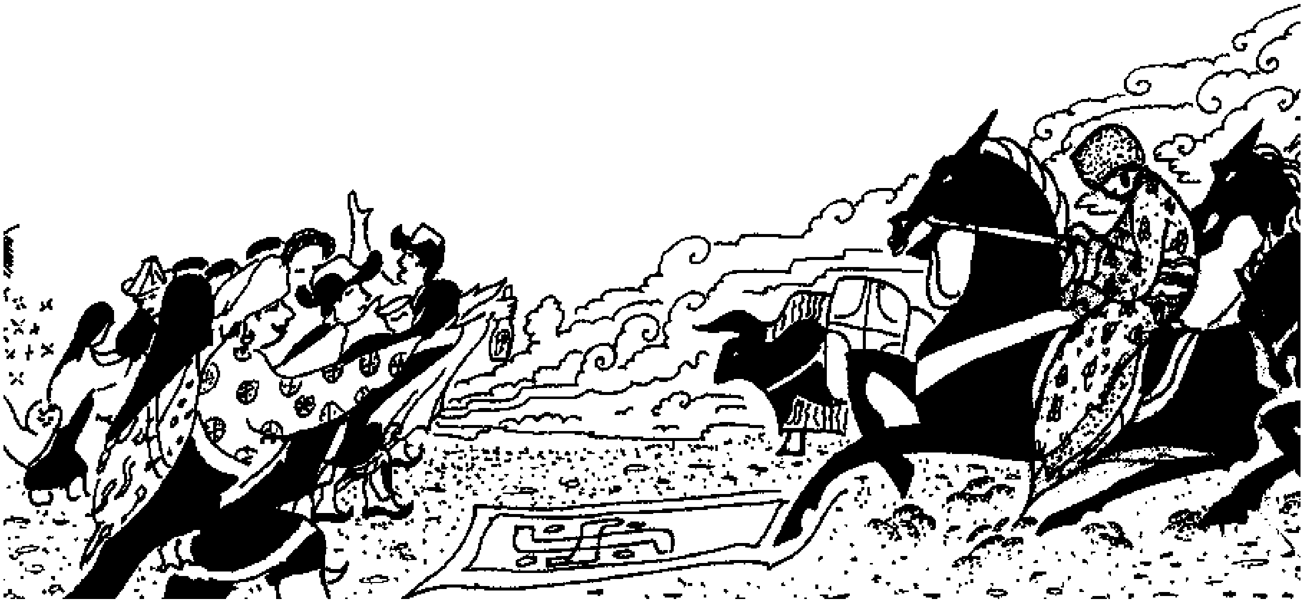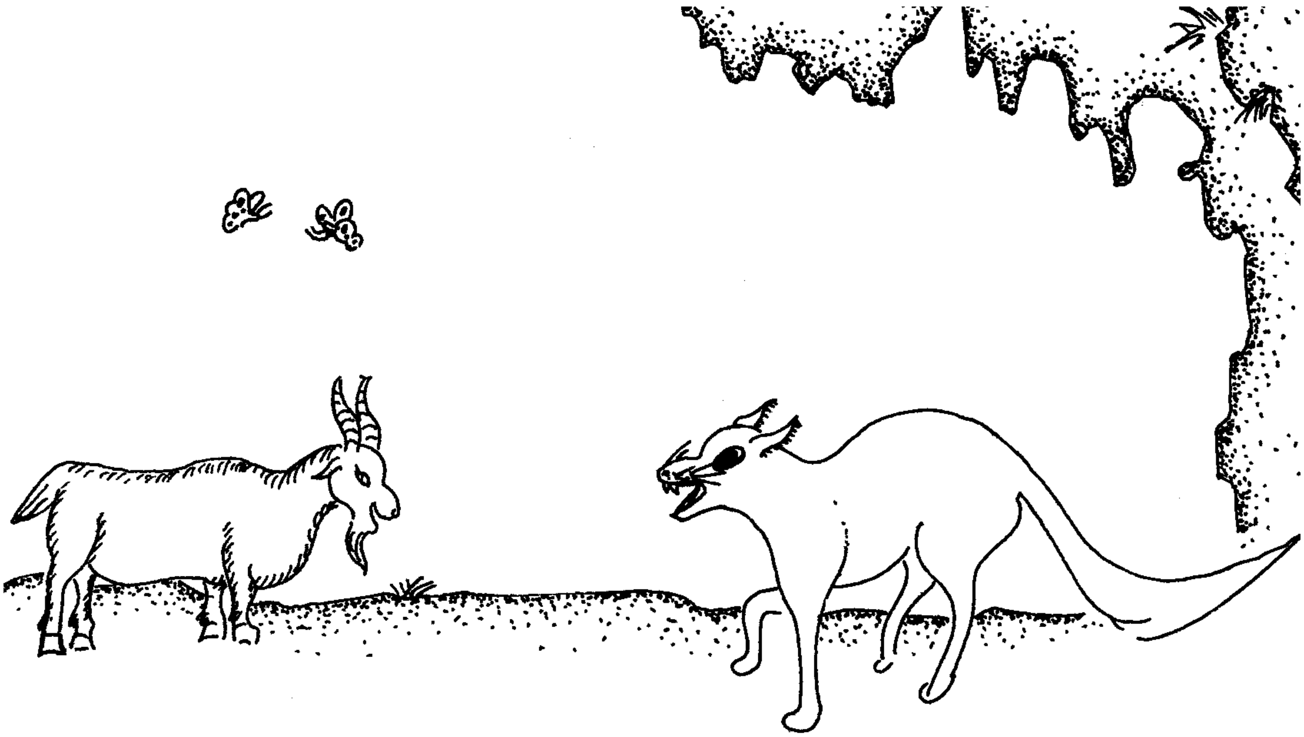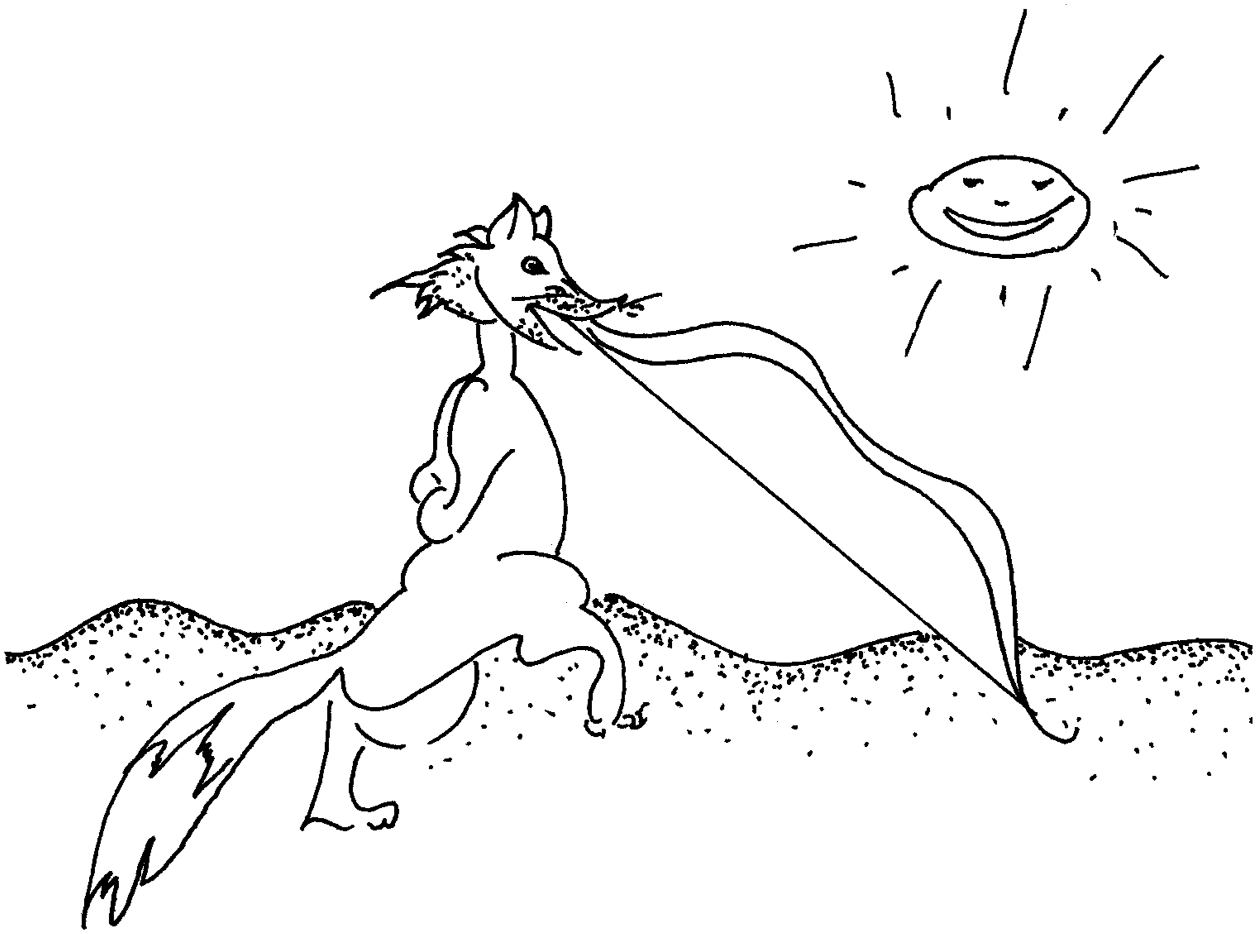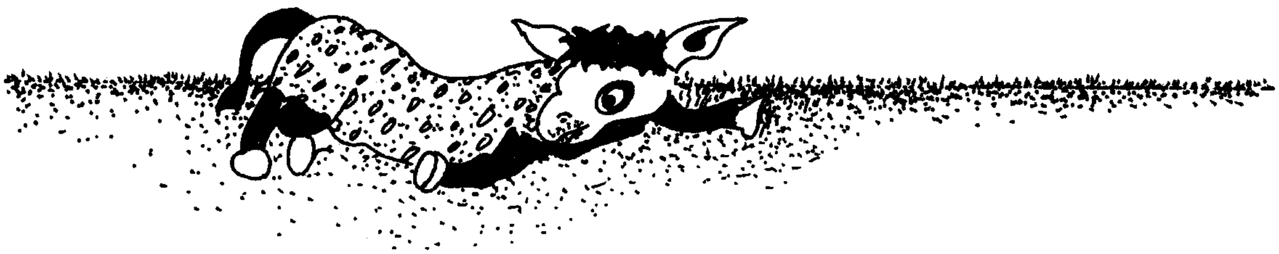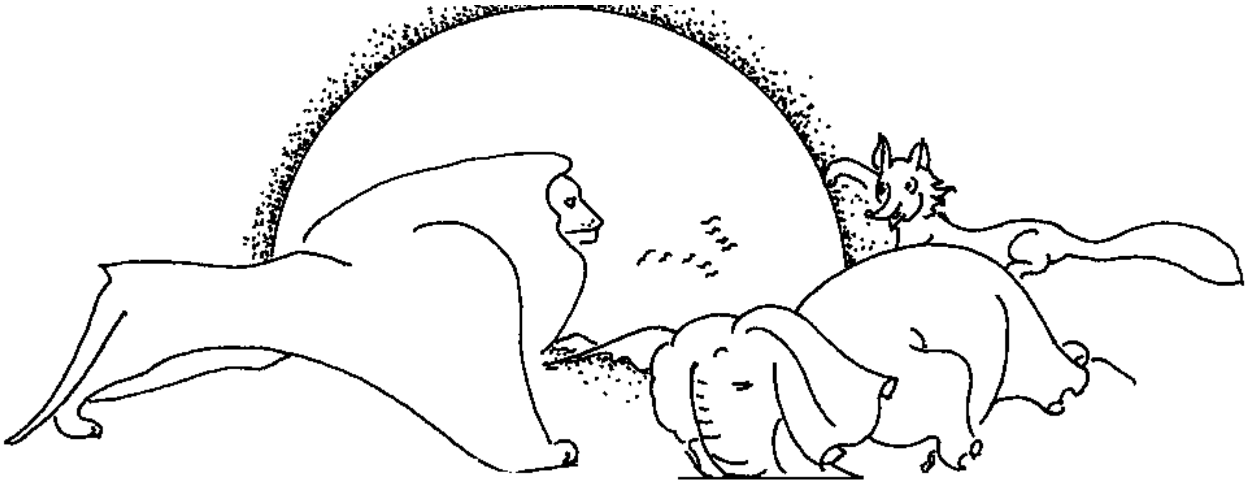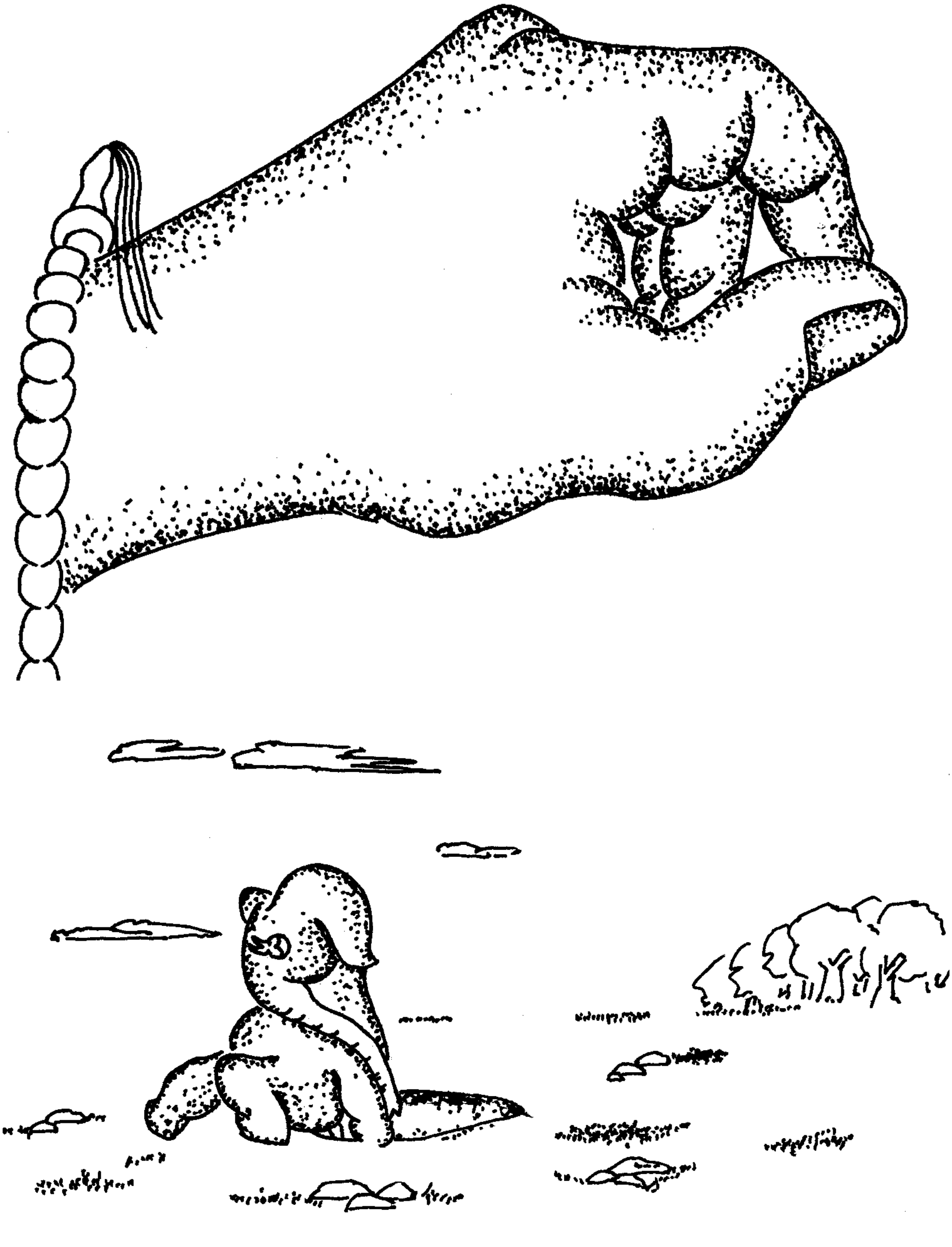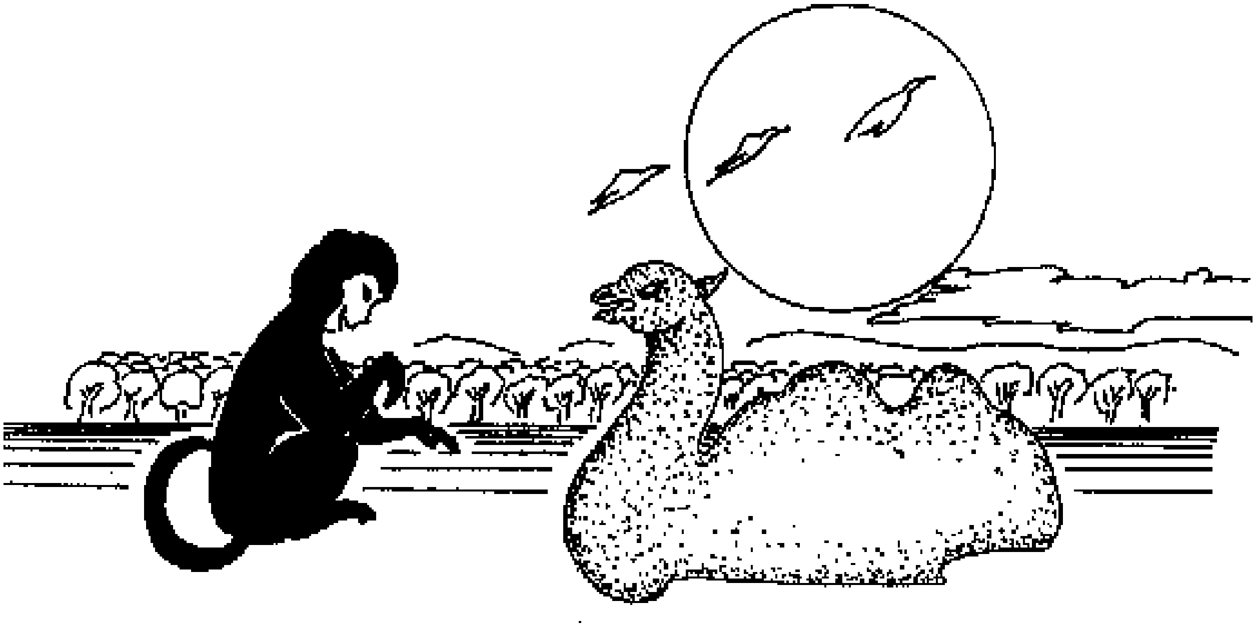
༢ སྐད་ཆ་འཆད་སྦྱོང་། སློབ་གྲོགས་ཚོ་ཆ་རེའམ་ཡང་ན་ཚོ་ཆུང་རེར་བགོས་ཏེ་རི་མོ་གཅིག་ལ་བལྟས་ནས་དེའི་སྐོར་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་བསྒྲིགས་རྗེས་སློབ་ཕྲུག་རེ་རེས་རེས་པར་དུ་སློབ་གྲོགས་གཞན་ཞིག་བཙལ་ནས་ཁོ་མོའི་གཏམ་རྒྱུད་ལ་ཉན་དགོས་པ་དང་། དེ་རྗེས་ཁོ་མོའི་གཏམ་རྒྱུད་སློབ་ཕྲུག་གཞན་པར་འཆད་དགོས།